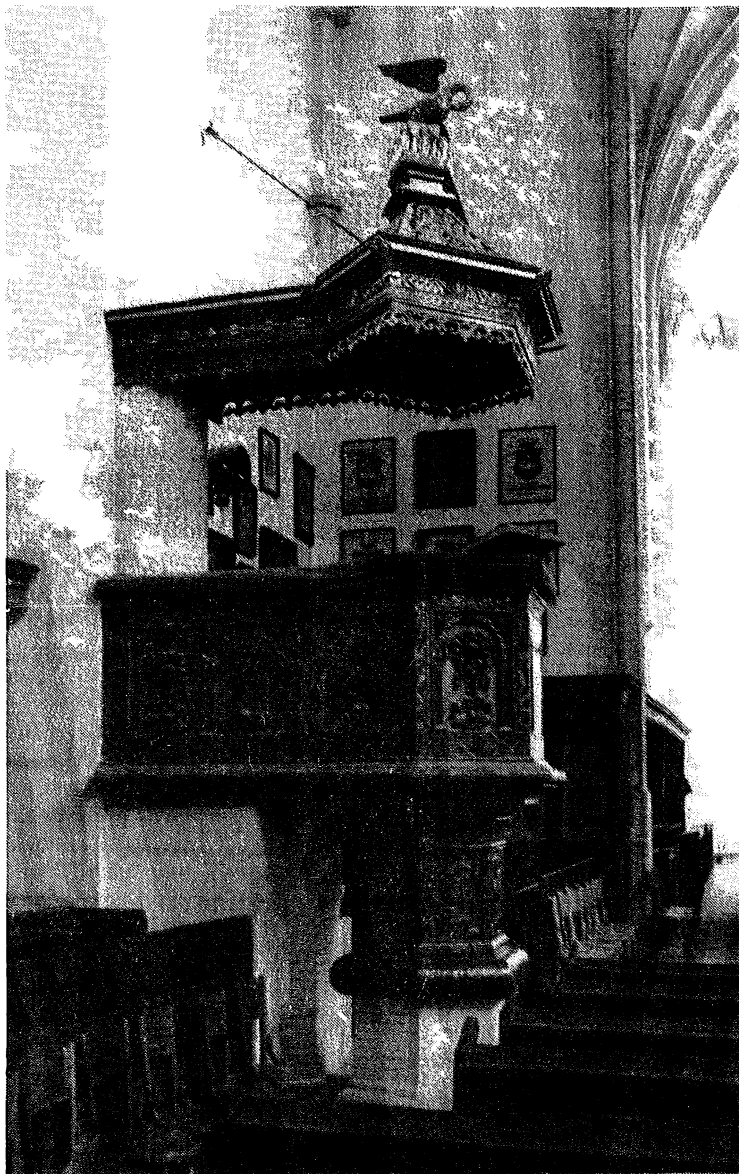

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

A Kolozsvár Farkas utcai templom szószéke,
Kőfáragó Benedek (alapzat), Elias Nicolai (mellvéd)
és Sztaniszlavszki (szószékkorona) munkája.

1996. február

VII. évf. 2. sz.

Tartalom

Kemény János emlékezete

Csiha Kálmán: A korsóvivő ember. Márk 14,13–17	67
--	----

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán: Az ajándék élet. Márk 2,13–14	70
Lészai Lehel: Az alázat útja. Filippi 2,5–11	72
Walter Lüthi: A diadalmas egyház. Dániel 7,1–28	74
Walter Lüthi: Az egyház védtelensége. Dániel 8,1–27	78
Ravasz László: Zarándok ember. János 3,1–3	82
Szász Attila: De én az Úrra nézek... Mikeás 7,7a	85
Szekeres István: Szálka – gerenda. Máté 7,1–5	89
Vékony Mihály: A gutaütött meggyógyítása. Márk 2,1–12	91

Vasárnap délutáni prédikációk

Orbán János: Nem kellett volna-e? Máté 18,33	94
Sepsy Károly: Ének az üvegtenger mellett. Jelenések 15,2–5	95

Böjtfő vasárnapjára

László Dezső: A vigasztaló Isten. 2Korinthus 1,3–5	98
Kováts László: Keskeny úton, szoros kapun az életre. Máté 2,13–14	101
Nagy István: Jézus szenved értünk. Márk 9,31	105

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Szekeres István: Az Úrtól rendelt nap. Zsoltárok 118,24–25	108
--	-----

Temetési beszédek

Balogh Béla: Az igazak látják az Úr orcáját. Zsoltárok 11,7	109
Bányai László: Halálfélelmünk legyőzése. Zsidókhöz 2,15	110
Cseh Zsolt: A hitet megtartottam. 2Timóteus 4,7	112

Nőszövetségi irodalmi est

Czine Mihály: Petőfi öröksége	114
-------------------------------	-----

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Nagy László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

Kemény János emlékezete

Csiha Kálmán

A korsóvivő ember

Alapige: Márk 14,13-17

Ennek a történetnek az elején a tanítványok küldetésben járnak. Helyet keresnek Jézusnak, helyet keresnek a húsvéti hárány elkészítésének, helyet keresnek az utolsó vacsorának, az Úr vacsorájának, helyet keresnek a keresztyénségnek. Küldetésben vannak. Nem mindenki járt akkor Jeruzsálemben küldetésben. Voltak emberek, akik a haszon lehetőségének a kalandorjai voltak. Voltak emberek, akik közömbösek voltak és csak önmagukkal törődtek. Viszont voltak küldetésben járó tanítványok. Azóta is így van. A világon mindig így volt, ezelőtt 70 évvel is így volt, és most is így van. Minden kultúrában így van, az irodalomban is így van, a költészetben is így van, a művészetben is így van, hogy vannak a haszon vámszedői és kalandorjai, hogy vannak közömbös emberek és vannak az elhivatottság tanítványai.

Ezelőtt 70 évvel is így volt. Az elhivatottság tanítványait elküldötte Isten, hogy helyet keressenek az erdélyi irodalomnak, hogy helyet keressenek népünk számára, hogy helyet keressenek a jövőendő számára. És most is így van! 70 év után is így van, hogy az elhivatottság tanítványait elküldi Jézus helyet keresni a jövőendő számára, Isten számára, az emberek számára. Vajon mi kik vagyunk? A lehetőségek kalandorai, a közömbös emberek egyike, vagy az elhívás tanítványai?

Jövőt teremteni csak úgy lehet, helyet találni csak úgy lehet egy házban, egy nép szívében, egy anyaszentegyházban, a jövőendő ismeretlen helyein, ha az elhívás tanítványait nem felejtjük el.

Elindultak akkor a tanítványok, és nem tudják még, hogy hol lesz a helyük. De Jézus tudta. Az első világháború utáni összeroppanásban sem tudtuk, hogy hol lesz a helyünk, de Jézus tudta. Lehet, hogy ma sem tudjuk, hogy hol lesz a helyünk ebben az örökös bizonytalanságban, de Jézus tudja. És az elhívás tanítványai nem félnek, nem fordulnak vissza az úton, nem mondják, hogy úgyis hiába minden. Nem mondják, hogy ebben az idegen Jeruzsálemben, amely tele van farizeusokkal, amely tele van Jézus ellenségeivel, nem lesz majd hely a Jézus számára és a jövőendő számára. Ők mennek, mert Isten küldte őket. Ez a mi feladatunk is! Jézus tanítványaiban van hivatástudat. Ha nem kalandor lovagok vagyunk, ha nem meghátráló közömbösök vagyunk, akkor Isten kirendeli a helyünket, a megmaradás és a jövőendő helyeit.

A tanítványok Jézus rendelése szerint mennek, és szembejön velük egy ember, aki a fején egy korsó vizet hoz. Ez egy kicsit szokatlan dolog. Azon a vidéken inkább az asszonyok hordták a fejükön a vizet. De Jézus így mondta: lesz egy ember, aki szembejön, aki egy korsó vizet hoz a fején, forduljatok meg és menjetek utána.

70 évvel ezelőtt is ez történt, hogy egy férfi hozta az élet vizét, a hűség vizét, a szeretet vizét, a hit vizét, az áldozatkészség vizét a korsóban, és szembejött a helyet kereső tanítványokkal. És Isten rendelése szerint utána indultak. Megköszönjük most Istennek ezt az embert. Mint ahogy megköszönjük az evangélium névtelen emberét, aki helyet adott Jézusnak. Megköszönjük ezt az embert, Kemény Jánost, aki az otthontalanság idején bejött Erdéllyel a történelem útjain, akinek a szívébe belediktálta Isten az otthonalapítás gondolatát. Az akkori íróknak és költőknek azt mondta az Úr: forduljatok meg, és amerre ő megy, arra menjetek. Korsóvivő ember volt a szelíd lelkű János. Történelmünkben sokan voltak korsóvivő emberek. Magyar református egyházunkban is voltak korsóvivő emberek: Apáczai Csere János, Szegedi Kis István, Kőrösi Csoma Sándor, és folytathatnám tovább a sort. Isten kegyelme az, hogy a bizonytalanság útjain, hogy az árvaság útjain korsóvivő emberek vannak. A történelem folyamán voltak hamis korsóvivő emberek is. Akikről azt hitték az emberek, és akik

azt mondták magukról, hogy az élet vizét viszem a korszóban, jöjjetek utánam. Voltak diktátorok, voltak félrevezető gazemberek, a világtörténelemben voltak nagy csalók, akik után emberek milliói indultak el, akik nem vacsorára alkalmas házat mutattak, hanem temetőt, véres világháborút, tömeggyilkosságokat és tömegsfrókat, s akikről kiderült, hogy nem az élet, hanem a halál vize volt a korszójukban. És voltak csalók, akik után sokan indultak, de amikor megérkeztek és inni kellett volna a korszóból, kiderült, hogy üres a korszó.

De voltak mindig az egész világon, és így Erdélyben is, igazi korszóvivő emberek. Voltak Kemény Jánosok, voltak hűséges, igaz magyar református édesapák és édesanyák, akik vitték az élet korszóját, vitték a becsület korszóját, vitték a hűség korszóját, vitték a hit korszóját, akik után érdemes volt, hogy elinduljon a gyermek, az unoka, a dédunoka, a szomszéd, akiknek még az elődjük is utat mutattak és gyógyítottak. Voltak korszóvivő emberek!

Kedves testvéreim! Nincs nagyobb kitüntetés, mint korszóvivő embernek lenni. Ma megkérdem bennünket az Ige: vajon korszóvivő emberek vagyunk-e? Vajon másoknak visszük-e a vizet, vagy csak önmagunknak? Amikor letesszük a korszót, amikor lehet belőle inni, vajon akkor az önzetlenség és a hűség, a szeretet és a becsület, a gerinceség és az igazi szellemi értékek üdítő vize van-e benne? Vagy vize megposhadt? Vagy üres a korszó? Vagy ihatatlan mérges folyadék van benne?

Vajon mi kik vagyunk? Vajon mi az erdélyi magyar irodalomnak korszóvivő emberei vagyunk-e? Isten áldjon meg és segítsen meg benneteket, kedves testvéreim, akik erdélyi magyar népünknek üdítő szellemi italt adtok. Legyetek korszóvivő emberek! Isten áldjon meg és segítsen meg benneteket, református lelkipásztor testvéreim, kedves szolgatársaim, szent hivatásotok betöltésében. Az Ige itt és most nemcsak hozzátok szól, hanem Erdély völgyeiben és hegyei között élő szórványainkkal együtt közel ezer gyülekezet számára szól, és a világ 43 országába szétszóródott magyar reformátusainknak szól, és azt kívánja, hogy mindenütt, ahol református lelkipásztor van, ahol Isten Igéjét hirdető lelkipásztor van, ott a híveknek érdemes legyen lelkipásztoruk után fordulniuk, mert ők valóban az evangélium üdítő vizét kínálják a szomjazó, meggyötört népnek.

Adjunk hálát Istennek a régi korszóvivő emberünkért, Kemény Jánosért. Aki után bátran fordulhattak és fordultak Erdély akkori értelmiségi tagjai, aki az Erdélyi Helikon számára az ősi Kemény-várban kinyitotta az ajtókat és megmutatta a nagy vacsorálóházat, az ő kastélyát, amit nem önmagának tartogatott, hanem a népe otthonának tekintett. Olyan otthonnak, ahova Jézus Krisztus is eljőhet tanítványaival együtt, ahol nem a hazugság lakik, ahol nem a gyűlölet lakik, hanem a szépség és az igazság. Úgy léptek be egykor a házba a tanítványok, hogy igazi ünnep fogadta őket.

Tudtok-e, kedves fró és költő testvéreim, tudtok-e Erdély népének az ünneptelen napokban is ünnepet ajándékozni? A szellem ünnepest, a tisztaság ünnepest, a szép és igaz célok ünnepest? Tudtok-e ebben a világban, ahol a filmek és az írások jelentős része az erőszakot tükrözi, a gonoszt propagálja, tudtok-e ünnepet hozni? Amikor lelkipásztorként belépünk egy-egy ünneptelen családba, ahol gyász van, gond van, bűn van és fájdalom van, tudtok-e igaz ünnepet hozni számukra?

Nekünk ezt a feladatot adta Isten! Ha előveszitek az Erdélyi Helikon fróinak műveit, azt látjátok, hogy ezek a művészek ünnephozó emberek voltak. Isten áldjon meg és segítsen meg benneteket és bennünket, hogy tudjunk ünneptelen életű népünk számára ünnephozó emberek lenni.

Ott és akkor Jeruzsálemben a tanítványok elkészítik a nagy vacsorálóházat. Az Ige végén azt olvassuk, hogy elmenének a Jézus tanítványai, és mindent úgy találnak, ahogy nekik előre megmondta Jézus. Amikor este lett, odament Jézus a tizenkettőkhöz.

Itt is így történt. Kemény Jánosnál is így történt. Hozzá mentek szép találkozóra Erdély szépművés mesterei.

Jézus ott maradt a tanítványainál. Akkor, amikor nem maradtak ott a többiek, akkor, amikor már nem volt kastély, akkor, amikor már nem volt sem Helikon, sem

Erdélyi Szépműves Céh, akkor, amikor már nem volt sem vagyon, sem mecénási lehetőség, akkor, amikor csak egy kicsi lakás volt Marosvásárhelyen, akkor, amikor kiszorítva már nem sokan mentek el hozzá, mert közben részint másfelé mentek, mert közben sokan elmentek az örök életbe, Jézus akkor is odament Kemény Jánoshoz és ott maradt Kemény Jánosnál. És akkor is ott maradt nála, amikor nagyon szegényen éltek. E szegénységükben összegyűjtögetett 5000 lejt, ami akkor nagy értéket képviselt, és az egyházra hagyta. Jézus akkor is ott maradt a kicsi otthonban, amikor már csak özvegye élt, aki törött lábbal feküdt. Jézus akkor is ott volt vele.

A tanítvány Kemény János korsóvivő ember volt. Korsójában az emberi tudást, az erdélyi kultúrát és művészetet, a szépség, a jóság és az igazság kincseit hordozta. Isten közelsége is ott volt kincses korsójában. Ezért tudott korsóvivő emberré válni. Mert Jézus a korsót csak olyan emberre bízta és bízza, aki nem árulja el őt. Jézus csak olyan emberekre bízza a korsót, akik nem válnak sohasem árulóvá. Jézus csak olyan emberekre bízza a korsót, akik nem haszonleső édekemberek, akik ismerik az áldozathozatal jövőt építő erejét és szépségét. Jézus azért bízta a korsót Kemény Jánosra, mert tudta, hogy ő nem válik sohasem árulóvá. Isten áldja meg az emlékezetét.

Ezelőtt 25 évvel eljött Jézus hozzá, hogy vele vacsoráljon, és hogy elvigye a nagy mennyei vendégségbe. Most is este van, 70 éves este van, 25 éves este van, és eljön hozzánk Jézus a tanítványaival, hogy vele legyünk, hogy esténkből győztes hajnal és fényes reggel fakadjon. Amen.

(Elhangzott Marosvécsen, 1995. jún. 24-én.)

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán

Az ajándék élet

Alapige: Márk 2,13-14

Bibliavlasás: Máté 16,21-28

Ennek a történetnek az elején Lévit látjuk, a vámszedőt, az Alfeus fiát. Nehéz erkölcsi ítélet alatt álltak ott és akkor a vámszedők, amikor ez a történet lejátszódott.

Tudjuk, hogy a római birodalom leigázta Izráelt, és Izráeltől adó címén Rómának mindig nagy anyagi bevételei voltak. Azok az izráeliták, akik vámszedésre vállalkoztak, szerződést kötöttek a római birodalommal, mely szerint a beszedett összegből egy bizonyos részesedést kapnak. Saját honfitársaikat zsarolták, és igazságtalanul valósággal kirabolták őket. A vámszedő így abban az időben hazaáruló lett. Lévi hazaáruló volt. A neve azt jelenti magyarul: befont, körbefont, s ez azt fejezi ki, hogy befonta a lelkét a gonosz. Lehet, hogy becsületes ember akart lenni, hűséges ember akart lenni, jó ember akart lenni, de kenyeret kellett keresnie, s ezért szüksége volt a pénzre. Így a pénz szeretete magával ragadta, s Lévi engedte befönni a lelkét a sátán kísértő gondolataival. A saját lelkiismeretével is megalkudt. A hazaáruló pénzért eladja a hazát. Lévi elárulta hazáját, lelke tisztaságát, üdvösségét eladta. Nemcsak Izráel országát adta el, hanem saját lelkét is eladta, mert körbefonta a tisztátalan gondolat a szívével. Megalkudott önmagával, lelkiismeretével. Azt mondja, ha mások is hazaárulók, ha mások is eladják az országot, ha mások is eladják a lelküket, ha mások sem becsületesek, akkor én sem leszek becsületes, mert nekem is kenyér kell, mert nekem is gyerekeim van és gondoskodnom kell a családom fenntartásáról. Lévi nemcsak Izráel országát adta el, nemcsak Izráel országának láthatatlan ellenállását árulta el, hanem elárulta saját lelkét is, eladta saját lelkét is. Eladta saját lelkét, és nem vette észre, hogy amíg ott ült a vámszedő asztal mellett és zsarolva szedte a pénzt a saját honfitársaitól, elvesztette lelke szépségét, boldogságát és üdvösségét. Lehet, hogy a pénze egyre több lett, de a békessége, a becsülete, a lelke nyugalma egyre kevesebb lett. Ezért nem érdemes árulónak lenni.

Ez azonban nemcsak Lévi-re vonatkozik, hisz vannak olyan emberek, akik a saját hivatásukat árulják el. Nem egy országot adnak el, hanem a hivatásukat bocsátják áruba. Akik arra gondolnak például a kórházakban, a betegek ágya mellett is, hogy nekem minél több pénzem legyen. Az ilyeneknek a lelkét beszövi az anyagiasság, az ilyenek csak azzal törődnek, hogy nekik jól menjen a soruk, de nem törődnek azzal, hogy mi lesz a beteg sorsa. Nemrég hallottam egy nagyon fájdalmas történetet. A gyermekének életet adó édesanya úgy pusztult el a kórházban, hogy a kórházba külföldi segély érkezett és mindenki elszaladt rendezni, osztani a segélyt. S mire két óra múlva visszajöttek a kórházi alkalmazottak, az édesanya a szülés után elvérzett és meghalt. Egyszerűen nem voltak mellette. Ezt a két órát eladták a Mammonnak. Abban a két órában elárulták a hivatásukat, és elrabolták egy édesanyának az életét. A hivatásnak is vannak árulói. A mennyei hazának is vannak árulói. A szülői hivatást elárulva, lehet otthon is káromkodva, gyűlölködve, hitetlenül élni, de így megmérgezzük gyermekeink lelkét. Az áruló sorsa a Lévi sorsa. Az áruló ember sorsa ma is minden ember sorsa lehet, és ez történik mindenütt, ahol a hivatást elárulják, ahol csak az anyagiakat nézik, ahol csak a személyes előrehaladást nézik. Ahol azt mondják, hogy más is így csinálja, hogy más is erkölcstelen, hogy más sem vigyáz igazán a betegre, hogy más sem törődik a másikkal, hanem csak önmagával, ezért én is hasonlóan fogok dolgozni. De ezek mind a Lévi sorsára jutnak. Ezek mind árulóvá lesznek. Elárulják az emberi élet szépségét és szentségét. Elárulják azt a csodálatos szeretetet és felelősséget, ami széppé tehetné az életet.

Ebben a történetben azt olvastuk, hogy az Úr Jézus ott volt abban a nagy sokaságban és tanította őket. Bár Lévi nem ment Jézushoz, mert a vámszedőasztal mellett ült és szedte a pénzt azoktól, akik arra jártak, de az Úr Jézus mégis meglátta Lévit. Jézus meglátta Lévi lelkének belső rezdüléseit és kínzó fájdalmait, s amikor elment Lévi mellett, mindössze egy mondatot mondott neki: „Kövess engem!” Erre Lévi régi helyéről felállt. Csodálatos változás történt a lelkében. Otthagya a beszédett vámot, otthagya a jól jövedelmező vámszedőasztalt és elindult Jézus után.

De a történet itt még nem fejeződik be. Mert ha a Máté evangéliumában olvassuk ugyanezt a történetet, akkor rájövünk egy dologra. Máté evangéliuma is megjegyezte ezt a történetet, de ott úgy írja le, hogy a vámszedőt Máténak hívják. Amikor Máté evangéliumában olvassuk a tanítványok névsorát, akkor abban úgy van írva, hogy Máté a vámszedő. Vagyis ebből a Lévíből, ebből a körülfontból, ebből az áruló emberből, akit Jézus megszólított, és aki Jézus után ment, Máté lett, a tanítvány. Ez az egykori vámszedő írta a Máté evangéliumát, mert Jézus új nevet adott neki. Lévi azt jelentette, hogy körülfont, viszont Máté azt jelenti: Isten ajándéka. E bűnökkel körülfont vámszedőből Isten ajándéka lett. És mindenki, aki kétezer év óta a Máté evangéliumát olvassa, rajta át mind az Isten ajándékát kapja, mert van mód megváltozni, mert Jézus után lehet indulni, mert lehet a Jézus tulajdonává lenni, mert lehet az egykori bűnök által befontnak az Isten ajándékává válni.

Kedves Diakónus és Diakonissza Testvéreim! Ti, akik most a második év végeztével fogadalmat tesztek, hogy hűséges gyermekei kívántok lenni Istennek és mint diakónusok és diakonisszák akarjátok követni az Úr Jézus Krisztust, e történet tükrében lássátok meg tulajdonképpen hivatásotokat. És ennek összefüggésében mondjátok ki, hogy ti nem akartok Lévi lenni, hogy ti nem akartok bűnöktől olyan körülfont ember lenni, aki csak önmagával törődik. Fogadjátok meg, hogy a munkátok nem pénzkeresési forrás lesz csupán, hanem olyan hivatás, melyben a Krisztus tanítványai lesztek. Személyesen valljátok meg: én Máté akarok lenni, a betegek, a nyomorultak, a féltelmes szívűek számára én Isten ajándéka akarok lenni. És ezért teszek most fogadalmat, mert hitem szerint így döntöttem, mert észrevettem, hogy a sokaságban megkeresett engem is a Jézus tekintete és azt mondta: „Kövess engem!”

Lehet, hogy sokáig nem döbbsentetek rá erre a hívásra. De most azért vagytok itt, mert Jézus észrevett benneteket, mert meghallottátok a hívást, mert Jézus tanítványául fogadott benneteket. Ezért tesztek két év végeztével fogadalmat, mert két év a próbaidő. Nem kell mindenkinek letennie ezt a fogadalmat. Az is tanulhat tovább, aki nem teszi le azt. Aki azt mondja, hogy nekem semmi közöm Jézus Krisztushoz; aki azt mondja, hogy én csak pénzkereső forrást akarok; aki azt mondja, hogy én nem hivatást akarok – az nem teszi le a fogadalmat. De az is elvégezheti az iskolát. A két év a próbaidő. Két év alatt dönteni kell. Csak az vállalja ezt az életet, aki igazán vállalni akarja. Csak az vállalja, aki nem vámszedőhelyre akar ülni, aki nem akarja kihasználni a betegek nyomorúságát, hanem aki Isten ajándéka akar lenni.

Isten segítsen meg benneteket, kedves fiatal testvéreim, hogy Isten ajándékai legyenetek. Mert csak így érdemes, mert csak így szép, mert csak így igaz az élet. Mert árulóként élni, mert vámszedőként élni nem érdemes. A vámszedő ember elveszíti lelkét, elveszíti lelke boldogságát és üdvösségét. De Isten ajándékának lenni a legnagyobb boldogság ezen a földön. Kiosztom most számotokra a jelvényt. Főködtőtökkel együtt viseljétek úgy, mint az Istennek átadott élet szimbólumát, hisz Jézus rátok nézett és azt mondta: Kövess engem! Íme, most huszoneven felálltok és fogadalmat tesztek, hogy az Úr Jézus Krisztust fogjátok követni, és hogy vele fogtok maradni mindörökké. Amen.

(Elhangzott 1995. július 2-án a diakonisszák fogadalmátételén a Farkas utcai templomban.)

Az alázat útja

Alapige: Filippi 2,5-11

Bibliailvasás: 1Királyok 21,14-29

Felolvasott Igénket röviden és találóan Krisztus-himnusznak nevezzük. Alapigénkben egy himnusz, egy vers áll tehát előttünk. Nem szabad ezt szem elől tévesztenünk akkor, amikor közeledni kívánunk textusunkhoz és próbáljuk megérteni üzenetét. Ez a himnusz olyan világos, egyértelmű, hogy szinte nem is kéne magyarázatot fűzni hozzá, hanem a textus felolvasása után következhetne az „ámen” és az imádság. Pilinszky János *Egy életen keresztül* című versének gondolata erre is érvényes: „Mi törjük el, repesztjük ketté, mi egyedül és mi magunk azt, ami egy és oszthatatlan.”

Ezek után hadd következzen a törés, a repesztés. A böjt az Ószövetségben nem csupán az eledelektől való tartózkodást jelenti, hanem bünbánatot és lelki gyöttrődést, sírást és könyörgést kísért, a test sanyargatását és gyászt is. A böjtölés az Újszövetségben eredetileg Isten szolgálatát, az erre a szolgálatra való felkészülést jelentette. A felsorolt jelentésárnyalatok mellett a böjt az Isten előtti megalázkodás kifejezése. A mai vasárnap ezt szeretnénk a felolvasott Ige segítségével megérteni és életünkre alkalmazni. A matematika világából fogunk kölcsönözni egy fogalmat, amely kiábrázolja azt, amiről alapigénk beszél. Krisztusnak a Pál apostol himnuszában megjelenő életét egy szinuszgörbéhez hasonlítom, mely fent a mennyben, az örökkévalóságban kezdődik, majd meredeken lefelé hajlik, mélypontját a kereszthalálban éri el, majd ismét visszafel az örökkévalóság dicsőségébe. Údvtörténeti korszakokat átmetsző életút áll így előttünk. Pál apostol ezzel szemlélteti azt a ránk vonatkozó parancsot, amely az 5. versben olvasható.

I.

Az említett ötödik vers szervesen összefügg mindazzal, amit a 2. fejezet első négy versében olvashatunk, tehát a mondanivaló folytatásáról van szó. Egy világos parancs áll előttünk, amely engedelmességet követel. Pál apostol Jézus Krisztust és a benne levő indulatot mutatja fel követendő példaként. Az itt szereplő indulatot Kálvin „hajlandóságnak” fordítja, mely egyaránt jelent érzelmet és gondolatot. A megtérés az értelem megváltozását jelenti. Azért áll előttünk a Jézus példája, hogy legyen kit követnünk, hogy lássuk, milyenné szeretne az Úr formálni minket. Az Ige üzenetének szinte elviselhetetlen súlya egyértelműen ránk vonatkozik. Itt rólunk van szó, akiknek Krisztushoz, Isten Fiához kell hasonlökká válnunk.

A nekünk szóló parancs elhangzása után Pál apostol a költészet segítségével rajzolja a Jézus Krisztus életét, akihez minden keresztyénnek igazodnia kell. Galata 4,19-ben Pál így ír: „gyermekeim, kiket ismét fájdalommal szülök, míglén kiábrázolódik bennetek Krisztus”. Ez arra utal, hogy ugyanúgy kell élni, amint ő élt, hogy neki kell kiábrázolódnia bennünk, ő kell hogy éljen bennünk, mert ez az egyetlen módja annak, hogy hiteles keresztyén életet folytassunk. A 6. versben a teremtés és a testet öltés előtti időről van szó. A főpapi imából következtethetünk erre, ahol Jézus ezt kéri: „most te dicsőíts meg engem, Atyám, te magadnál azzal a dicsőséggel, amellyel bírtam tenád a világ létele előtt” (Jn 17,5). Az itt szereplő „forma” szó fordítható alaknak, megjelenésnek, sőt önazonosságnak is. Krisztus belsőleg birtokolta és külsőleg megjelenítette Isten természetét. Jézus nem tekintette zsákmánynak azt, hogy ő Istenel egyenlő. Az itt használt kifejezés azt jelöli, ami után az ember esdekelve vágyik, vagy amihez mindenáron ragaszkodik. Mit nem tekintett zsákmánynak Jézus? Azt, hogy ő az Atyával egyenlő, ezért isteni hatalommal rendelkezik. Itt botladozni kezd nyelvünk, mert olyasmiket kéne kifejezni, ami a mennyek országa dicsőségéhez tartozik, de amiről még halvány sejtelmünk sem lehet. Jézus az örökkévalóságban együtt birtokolta az Atyával és az örökkévalóságig együtt birtokolja az Atyával az örök, isteni dicsőséget, melynek visszaállítást kérte főpapi imájában. Mi, akik nem ismerjük

a mennyei valóságot, most dadogni kezdünk, mert itt csak a hódolatnak és az imádatnak van helye. Ellenben Jézus tökéletesen ismerte a menny dicsőségét, melyről egy időre önként lemondott. Ádám olyan szeretett volna lenni, mint Isten, s ezért elveszítette halhatatlanságát és bűnnélküliségét. Krisztus azonban a halált választotta, hogy megnyerje az életet, hogy az életet nekünk ajándékozhasssa.

Jézus isteni erejét és hatalmát egy ideig elrejtve tartotta az emberek előtt. Dicsőségét is elbújtatta kortársai kíváncsi szeme elől. Egy sántító hasonlattal azt mondhatnánk, hogy úgy történt ez, mint amikor a szülők meglepetést készítenek gyermekeik számára, de nem szeretnék, hogy ez kiderüljön addig, amíg el nem érkezik a megfelelő pillanat. A meglepetés el van rejtve, rajtuk kívül senki sem tud róla. Jézus önmegüresítése az Úr voltának gyakorlásáról való önkéntes lemondást jelenti. Az örök dicsőségétől önmagát így egy időre megüresítő Jézus himnuszunk szerint „szolgai formát vett fel”. Mindenben hasonló lett hozzánk – kivéve a bűnt –, hogy mi hozzá hasonlít-hassunk. Amikor a legmagasabbról a legmélyebbre szállt alá, példát mutatott az alá-zatra. Kálvin szerint a mi alázatunk az, hogy ne magasztaljuk fel magunkat hamis vélekedéssel. Amikor idáig érkezünk, számos súlyos gondolat merül fel lelkünkben. Mire gondolok? Nagyon sokszor jelentéktelen, apró-cseprő dolgokról vitatkozunk, és körömszakadtáig ragaszkodunk vélt igazunkhoz, miközben régi barátságok mennek tönkre csökönységünk miatt és a kirobbant vita valójában semmiségekről folyik. Megfeledkezünk arról a parancsról, hogy „egymást különbnek” kell tartanunk magunknál, ami közvetlenül felolvasott Igénk előtt áll.

Mennyire megrontja életünket a versengés, az elégedetlenség. Van, amikor olyan dolgokat nyilvánítunk magunkénak, amelyek nem illetnek meg minket. Így beképzeltté válunk, és ezzel is megsértjük azokat, akiknek környezetében élünk. Lassacskán elültek a földek körüli tulajdonviták, de hányszor kell döntenünk arról, hogy kit mi illet meg egy-egy helyzetben. De vitahelyzetekben hogyan tudunk keresztyénekként élni? Van, amikor a pótolhatatlan, a szeretett szülő elhunytá után az addig békességben élő testvérek az örökség körül kirobbant vita miatt többet köszönni sem tudnak egymásnak. Ilyenkor gondolhatunk Ábrám és Lót történetére, kiknek gazdagságuk miatt el kellett válniuk (1Móz 13). Az idősebb Ábrámot megillette a választás előjoga, de lemondott róla unokaöccse javára, ezért Isten gazdagon megáldotta őt. Egyházi életünk példáival is szemléltethetjük a helyzetet. Hányszor mérgezi meg életünket az egyházi tisztségek, a nagyobb gyülekezetek, a kényelmesebb parókiák, a gazdagabb szolgálati helyek utáni vágyakozás. Mindez nagyrészt jellemző ránk, miközben Pál apostol Urunk követését az alázatban írja elő számunkra.

II.

Jézus Krisztus, a menny dicsőségét otthagya, emberré született, de ezzel nem ért véget számára az alázat útja. Emberként szolgai formát vett fel magára, s egyre lejjebb ereszkedett az alázat útján, míg végül elfogadta a halált s annak is a legmegvetettebb formáját. Nehéz úrból szolgává lenni, nehéz a hierarchia magasabb fokáról alább ereszkedni, hogy másokat a mi szintünkre emeljünk. Nehéz ez a lelkipásztoroknak, a gondnokoknak, a presbitereknek, a gyülekezeti tagoknak, egyszóval mindenkinek. Ismerve az emberi természetet, az is mondhatnám, hogy lehetetlen, de mégsem lehet az, mivel Krisztus parancsolja. Jézus parancsolja a szeretetet, de ugyanakkor lehetővé is teszi azt (Jn 15,17). Mindez csak akkor lehetséges, ha ő él bennünk, ha ő szeret általunk, ha ő alázódik meg bennünk. Amikor Pál a Krisztus halálát említi, akkor lehetetlen, hogy ne gondoljunk Ézs 53,12-re, ahol azt olvassuk, hogy „életét halálra adta”, vagy pedig Ézs 53,7-re, ahol az van megírva, hogy „kínoztatott, pedig alázatos volt, és száját nem nyitotta meg, mint a bérány, mely mézsárszékre vitetik, és mint a juh, mely megnémul az őt nyírók előtt, és száját nem nyitotta meg”.

Mindennapi életünkre tekintve azt tapasztaljuk, hogy egyre többen nem tudunk csendben maradni, egyre többen hangoskodunk és kiabálunk, toporzékolunk és követelődünk. Minden látszat ellenére maradandó a Jézus példája, aki az ellene lefolytatott per során többször hallgatott és nem védte magát. Valaki azt mondta, hogyha igazad

van, akkor nem kell hangoskodnod, hogyha pedig nincs igazad, akkor meg nem érdemes követelőznöd. Az Ószövetségben állatokat áldoztak az emberek vétkeiért. A bűnös az állat fejére tette a kezét, és ezzel vétkét a feláldozandó állatra ruházta át. Ez azért sem elégséges, mert a bűn fellelvára, az emberi akarat így érintetlen maradt. Szükség volt a tökéletes emberre, aki tökéletesen helyettesítette a bűnös embert, mert az ő akarata egy volt az Atyáéval. Azt olvastuk, hogy Jézus megüresítette és megalázta magát. Krisztus életének ez a két kulcsszava. Mindkettőből az önkéntesség világlik ki. Kierkegaard, a bölcs tudós azt mondta: „Krisztus alacsonyította le saját magát, nem pedig őt alacsonyították le mások.” A legmegalázóbb halálformát választotta, hisz csak a rabszolgákat végezték ki keresztfán, de ugyanakkor Isten átka fűződött ehhez a halálműhez (Gal 3,18). Ezzel a bennünket sújtó átkot magára vette, ezzel bűneink büntetését örökre elhordozta.

III.

Jézus a menny tisztaságából jött a földre, megjárta az emberi tisztátalanság és bűn poklát, de nem tarthatta fogolyként a halál, mert amiről önként lemondott, azt az Atya visszaajándékozta neki. Erről beszél a mennybemenetel története. Jézus visszatért az Atyához. De előtte Jézus 40 napig még itt volt a földön, és csak azután emeltetett fel szemtanúk láttára a mennybe (ApCsel 1,97).

Egy latin közmondás azt állítja, hogy „nomen est omen”. A név jel, melyben benne van jelentése is. Hogyha az ajándékozott név mindenkinél nagyobb, akkor viselője is minden teremtett lénynél hatalmasabb. Erre a névre minden térd meghajol, menyeyieké, földieké és föld alatt valóké egyaránt. Ebben a felsorolásban mindenki szerepel. Bennünket legfőképpen az érdekel, hogy e felsorolásban mi is szerepelünk. Tehát rólad és rólam is szó van. Ez pedig azért fontos, mert vannak, akik még nem veszik komolyan ezt az Igét, akik megpróbálják elodázni a döntést és azt gondolják, hogy még nagyon messze van az a pillanat, amikor az ítélete be fog következni. Lehet, hogy távol van tőlünk, de lehet, hogy közel van. Azért kellene önkéntesen elfogadnunk Jézus uralmát életünk fölött, hogy ne kelljen majd kényszer alatt beismerni ítéltre méltó bűnös voltunkat. Akkor már késő lesz. „Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket” (Zsid 3,7-8) – szól mindnyájunk számára a felszólítás. A térdhajtás a tiszteletadás jele. Már most kinyilváníthatjuk tiszteletünket, szeretetünket és hálánkat mindazért, amit Jézus értünk tett. Ezért minden nyelv vallja, hogy Jézus Úr az Atya Isten dicsőségére. Alec Motyer azt fűzi ehhez, hogy mindenki vallani fogja majd Jézus Úr voltát, de nem fog mindenki üdvözülni. A „vallani” ige a Jézus Krisztusról szóló bizonyágtételt jelenti.

De akkor tudunk erről valóban hitelesen beszélni, ha már saját életünkben Úr lett Krisztus, ha Jézus úr volta már meglátszik életvitelünkön, tetteinken és megnyilvánulásainkon. Könyörüljön rajtunk Isten, hogy ne kényszerből, hanem önként tudjunk térdet-fejet hajtani előtte, hogy tudjuk önként magasztalni őt, bizonyoságot téve róla szóval és cselekedetekkel, és követve őt az engedelmesség útján e vasárnap és életünk hátralevő napjain. Ámen.

Walter Lüthi

A diadalmas egyház

Alapige: Dániel 7,1-28

Bibliailvasás: Jelenések 4,1-11

Mi lesz a mi népünkkel? Mi lesz Európával, Amerikával, Afrikával, Indiával, Oroszországgal és Németországgal? Mi lesz a zsidósággal, a protestáns és a római katolikus egyházzal és Mohamed nagy hatalmával? Mi lesz a keresztyénséggel? Mi lesz a világgal? Mi lesz velünk és gyermekeinkkel? Balgaság volna, ha erre a sürgető kérdés-áradatra nem a bibliában, hanem valahol másutt keresnénk feleletet. És ha Isten büntetését kihívó fennhéjzás volna az, ha a világ helyzetét nem olyan titokzatosnak és nem

olyan megfoghatatlannak ábrázolnók, mint amilyenek Dániel próféta könyve, mindenekelőtt pedig annak ez a hetedik része mutatja.

Dániel legelőször egy nagy, háborgó tengert lát (2). Ma a föld minden népe mozgásban van. Ez az egyik, amit mindenekelőtt meg kell hogy állapítsunk. Merre halad-e mozgás? Egyáltalán hogyan magyarázható ez a mozgás? Ki merne ezzel kapcsolatban egyéni megállapításokat tenni vagy éppen véleményt mondani? Lefelé vagy felfelé halad-e ez a mozgás, előre vagy hátra, jobbra vagy balra? Ébredésnek nevezhetjük-e ezt, vagy talán kezdődő alvásnak? A népek között megindult küzdelem vajúadás-e vagy haldoklás? Az egész földön támadt mostani viharok őszi vagy tavaszi viharok-e? Nem tudjuk. Nem is akarjuk tudni, sőt, odáig megyünk, hogy kimondjuk: jaj annak, aki itt úgy véli, hogy tud valamit! Csak megállapítjuk, hogy röviden a föld népeinek jelenlegi állapotát semmi sem jellemzi jobban, mint a próféta szava: „Az égnek négy szele háborút támaszta a nagy tengeren” (2).

A népek háborgó tengeréből állati alakok és teremtmények bukkanak fel előttünk, és ezekről nem tudjuk, hogy végeredményben mit akarnak jelenteni, mivé fognak fejlődni és mit várjunk tőlük. Legelőször csak annyit látunk, amennyit Dániel mutat nekünk: ezek különös és idegen, hogy ne mondjuk: képzeletbeli alakok. Ilyent még sohasem láttunk mostanáig, és ha könyveinkben a régi nemzedékek ilyenekről beszélnek, eddig azt gondoltuk, hogy az efféle a régi idők kitalált meséje és mondája, vagy rég idejét múlt középkori babona. Ma olyan alakokat látunk, melyek a mi képzeletvilágunkban nem szerepeltek, és amelyek éppen annyira idegenek, mint a szárnyas oroszlánok és párdurcok vagy a tízszarvú állatok.

Olyasmint kellett látnunk, amiről iskolai képzettségünknel fogva sohasem álmodhattunk volna. Láttunk egy világháborút, egy világbolsevizmust és világkapitalizmust; meg kellett hogy lássuk az esztelenség tetőfokát, a túltermelés miatt előállott világválságot és emellett a világraszóló munkanélküliséget. A kor mindent beborító ködében kirajzolódott az egyetemes istentelenség képzeletbeli körvonala, és most tűnik elő az Isten helyére ülő modern parancsuralmi állam egyre világosabban kiemelkedő képe. Miközben ez kiemelkedik a népek viharzó tengerének távoli ködéből, az említett állatszörnyetek egymás után ütik fel fejüket. Akárcsak a kísértetek, mind közelebb és közelebb jöttek hozzánk, és most itt vannak. Nem tudjuk, hogy mit gondoljunk róluk. De a Dániel leírására hirtelen felfigyelünk, mert a medvét ezekkel a szavakkal mutatja be: „Három oldalborda vala szájában fogai között, és így szólának neki: Kelj fel és egyél sok húst!” (5) A párdurcra pedig ezt mondja: „négy feje vala az állatnak” (6). Valóban, a fejek azok, melyek nemzedékünket jellemzik; a fejek a népeink jelképei, a fejekkel büszkélkedünk és dicsekedünk mi. De már nemcsak magános fejek vannak, mert a fejek megnégyszereződtek. A fejek egyesülnek. És ami egyiknek nem jut eszébe, eszébe jut a másiknak. A fejekhez pedig szájuk tartoznak. Nem véletlenül mondja az Írás a négy állat közül az utolsóról, hogy „rettenetes és iszonyú és rendkívül erős; nagy vasfogai valának, falt és zúzott, és a maradékot lábaival összetaposta – és nagyokat szóló szája [volt]” (7–8). Kétszer szól a rész erről „a nagyokat szóló száj”-ról. Vajon túlzás-e az, ha itt a világsajtóra vagy éppen a rádió soha nem sejtett közlési és hangulatirányító lehetőségeire gondolunk? De akár találóak ezek a részletmagyarázatok, akár nem, a kép, melyet Dániel a történelemfeletti kijelentéséből kapott éleslátásával a mostani világhelyzetről ad, mindenesetre találó. A világ háborgó tenger, melyből óriási állatok emelik ki ijesztő sörényüket.

Azokban nemcsak annyiból áll a Dániel éjszakai látomása. A félelmes és veszedelmes, komor valóság mellett még egy másik, számunkra látszólag barátságosabb valóságot is lát a próféta. A tenger és az állatok felett királyi szék jelenik meg, és ez olyan, mint a „tüzes láng, ennek kerekai égő tűz” (9). És „tűzfolyam foly és jó vala ki az ő szíve felől” (10). Ezen a tűztől borított királyi széken lát valakit – titokzatosan „öreg korúnak” nevezi azt –, és a leírhatatlant ezekkel a szavakkal írja le: „Ruhája hófehér, és fejének haja mint a tiszta gyapjú” (9). De ez a különös felvonulás mind világosabban törvénykezéssé kezd válni. Körös-körül „ezerszer ezerezen szolgálának

neki”, és előtte nyilván az fíteletre várók „tízezerszer tízezren állának”, és azután „fítélők ülének le, és könyvek nyitattának meg” (10).

Nem figyelünk-e itten fel? Nem úgy beszél-e Isten hozzánk, mint az édesapa, aki kezét szeretettel ráteszi a kísértésbe jutott és elcsatangolt fia fejére, és tudtul adja neki, hogy „él még a régi Isten”? Nemde azért ijesztenek meg annyira a mélységből kiemelkedő állatok, mivel istenként viselkednek, mivel mindenre igényt tartanak, mivel úgy rendelkeznek, mintha örökkévalók volnának, mintha ők ülnének a legmagasabb királyi székben? De aztán jön a próféta, és azt mondja nekünk – igen, egészen különös módon mondja azt, amit bárcsak megérthetnénk –, hogy „Nézém akkor a nagyzó beszédek hangja miatt, amelyeket a szarv szóla: nézém, míg megöleték az az állat, és az ő teste elvesze, és tűzbe vetteték megégetésre. A többi állatoktól is elvételék az ő hatalmok; de ideig-óráig tartó élet adaték nekik” (11-12).

„Ideig-óráig.” Az állatok addig élnek és csak addig, ameddig a királyi székben ülő „öreg korú” nekik megengedi. Nekünk szabad tudnunk azt, hogy Isten királyi széke a népek és uralkodók felett áll. Mindezekkel a népekkel és uralkodókkal nem az lesz, amit ők akarnak és gondolnak, hanem az, amit a királyi székben ülő „öreg korú” határozott felőlük. És egyik vagy másik állatnak egy harmadik állat feletti győzelmét nem az állat határozza meg, hanem az „öreg korúnak” az akarata, ki a mindenek felett lévő királyi székben ül. Legvégül azonban éppenséggel egyik állat sem fog győzni, bármilyen hatalmasan és hosszan uralkodjék is, mert a végső diadal minden győztes felett azé, aki a királyi székben ül. Az állatok mind az ő lábai alá fognak vettetni, mert „ideig-óráig tartó élet adaték nekik”. Ez a tenger feletti királyi székben hangzó szó, a „öreg korúnak” ez a szava, mely minden világtörténet felett áll, egyedül ez a szó és nem más teszi diadalmassá az egyházat.

Azonban az, hogy a tenger és az állatok felett Isten királyi széke áll, az, amíg itt a sírokon inneni világban és időben élünk, titok marad. Amit erről a felemelt, örökkévaló királyi székről mond a próféta, az igazán nem mindennapi és azt nem lehet kiszámítani az ujjunkon. Nem véletlen az, hogy Dániel alig talál erre szavakat, és nem ok nélkül kénytelen így beszélni magáról a próféta e rész végén: „Engemet pedig az én gondolataim igen megrettentének és az én ábrázatom elváltozék rajtam; de e beszédet megtartám szívemben” (28). Ha mi itt a diadalmas egyházzal beszélünk, akkor egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy Isten az, aki itt diadalmaskodik, és nem mi emberek. A diadalmas egyház ezen a földön hitben él és nem látásban. Itt tehát arról az utolsó, mélyeséges titokról van szó, melyet csak a naponta ilyen kérésre szoruló hit képes megérteni: „Uram, növeljed a mi hitünket!” (Lk 17,5)

De a legfájdalmasabb titok, melyet ez a rész a diadalmas egyház helyzetéről mond nekünk, az, hogy Isten dühöngeni hagyja a tengert, és hogy egy-egy reménységgel elindult kicsi hajót elnyelt ez a tenger. És aztán az a másik tény, hogy jóllehet „ideig-óráig” valók ezek az állatok, idejük és órájuk van, mialatt nagyokat szólhat a szájuk és törhetnek és pusztíthatnak és tiporhatnak és mindezek felett dicsekedhetnek a sikereikkel. Ez a megfajthetetlen az Isten világkormányzásában, a rossznak ideig-óráig tartó diadala. Isten néha annyira megeresztett kantáron vezeti a mélységből való állatokat, hogy úgy látszik, mintha egyáltalán nem kéz vezetné őket. Egyedül csak a hit képes ezt megérteni és kizárólag csak a hívőnek mondja a próféta, hogy „ideig-óráig tartó élet adaték nekik”. És csak mivel ebben hisz, ezért diadalmaskodik az egyház.

Mivel ez a világ – bárhol nézzük is – csak a tengert és az állatokat mutatja, azért van egy Szentfrás, Isten élő Igéje, azért van Dániel próféta, azért van – egyház. Itt pontosan és kizárólag csak Isten Igéje által tudjuk meg azt a boldog titkot, hogy ha mind diadalmaskodnak is az ördögök, Isten kezében van a kormány. Bizonyos, hogy az újságolvasás is keresztyén kötelesség. Van olyan meg nem engedett keresztyén ártatlanság, mely az idők jeleivel szemben vakká teszi az embert. Mi azonban tudjuk, hogy az újság mást, mint tengert és állatokat, sohasem mutathat. A biblia pedig első sorától az utolsóig azt a Lelket mutatja meg, mely „lebeg vala a vizek felett” (1Mózes 1,2); azt a tenger felett levő királyi széket és azt a kezét, melybe összefut minden

gyeplő, mégpedig nemcsak a nagy állatok gyeplője, hanem a magunk parányi sorsának legkisebb fonala is.

A próféta álomképének van még egy harmadik vonása. Ebben a zavaros világban egy csapatot lát Dániel, mely tényleg a legnagyobb Istenben és Királyban hisz. És Dániel látja, hogy ez a csapat rabul esik a legiszonyosabb állatnak, a negyediknek, mely „sokat szól a Felséges ellen és a magasságos egék szentjeit megrontja, és véli, hogy megváltoztatja az idöket és törvényt” (25). Ezt a kort ismerjük. Ez az „idöket és törvényt” megváltoztató szellem a mi szellemünk. Nemcsak a bolsevista szellem, hanem a mi szellemünk, egyszerűen a kor szelleme. Olyan korban élünk, amikor az asszonyból férfi lesz, a gyermekből felnött és a felnöttből gyermek, a nyárból tél és a télből nyár, a nappalból éjszaka és az éjszakából nappal. Mi magunk változtatjuk meg önkényesen a Teremtőknek ezt az idői rendjét.

Az egyház rabul esik ennek az állatnak „ideig, idökig és fél idögig” (25). Itt a leg-sötétebb és a legérthetlenebb Isten szent akarata a mi számunkra. Gyakran látszik úgy, mintha Isten tehetetlen volna és képtelen arra, hogy segítse az ő egyházát. Pedig az anya elfelejtheti a gyermekét, de Isten az ő „szentjeit” sohasem felejtheti el. „Markaiba metszette fel” őket (Ézs 49,16), és ismeri azt a kfsértést, mely ma körülve-szi a hívöket az egész világon, amikor naponta kérdezik tölük: „Hol van a te Istened?” (Zsolt 42,4) Az állat is csak meghatározott ideig diadalmaskodhat az egyház felett: „Mígnem eljöve az öreg korú, és az ítélet adaték a magasságos egék szentjeinek; és az idö eljöve, elvevök az országot a szentek” (22). „Dühös tüzét bármint hányja a föld bálványra, vége lesz és elvesz, ledől megalázva az ítélö Isten szavára.”

Ez az Istennek az összes állatok feletti végleges diadalmáról szóló látomás egy helyen egy alak megjelenésében teljeseedik be, aki hirtelen az „öreg korú” királyi széke mellett terem. „Látám éjszakai látásokban, és ímé, az égnek felhőiben mint valami emberfia jöve; és méne az öreg korúhoz, és eleibe vivék őt” (13). Az öreg korú átadja ennek az emberfiának a kormányzást: „És ada néki hatalmat, dicsőséget és országot, és minden nép, nemzet és nyelv néki szolgálja; az ő hatalma örökkévaló hatalom, amely el nem múlik, és az ő országa meg nem rontatik” (14). Itt Jézus Krisztusra, az egyház fejére nézhet a próféta. „Neki adatott minden hatalom mennyen és földön.” Övé az ország. Csak egy örökkévaló ország van, az embernek fiáé. És csak egy örökkévaló királyi szék van, az, amelyikről a Máté ev. 25. részében beszél Krisztus. Ha úgy látszanék most, hogy este akarna lenni – bizonyos, hogy lehet este és éjszaka –, az utolsó szó mégis a reggelé, a reggelé, mely végső értelme minden éjszakának, annak az utolsó napnak a reggelé, amikor „eljö az embernek Fia az ő dicsőségében, és elébe gyűjtetnek mind a népek” (Máté 25,31–32). Azok a fájdalma, melyek ma az egyházat szagatják, és amelyek mint haláltusa lepik meg a gyülekezetet, az utolsó napot megelőző szülési fájdalma, amikor „az igazak fénylenek, mint a nap, az ő Atyjoknak országában” (Máté 13,43). A viharok, amelyek kitörnek, bármennyire is őszi viharoknak látszanak, tavaszi viharok Krisztusért és az ő országáért. Isten Igéjében nem a „nyugat hanyatlását” látjuk mi, hanem „Isten országának a kezdetét”. „A fügefáról vegyétek pedig a példát: mikor az ága már zsendül és levelet hajt, tudjátok, hogy közel van a nyár: Azonképpen ti is, mikor mindezeket látjátok, tudjátok meg, hogy közel van, az ajtó előtt” (Máté 24,32–33). A diadalmas egyház egyúttal az eljövendő egyház is, amely „szálla alá a mennyből, mint egy férje számára felékesített menyasszony” (Jel 21,2).

Mivel az egyház hisz az ő megdicsöült Urának, az ég felhőiben eljövendő Fejének a diadalmában, azért ezután is úgy tesz, mint eddig, ha emberileg szólva balgaság és vakmerőség volna is az ma: mint eddig, úgy ezután is kiküldi követeit a viharzó ten-gerre, a tengerből kiemelkedő állatok közé. Hittértöket küld, akik tudtul adják Isten országának az elközelítését, és felemeljék ujjukat és a tenger felett álló királyi székre és az „öreg korúra” és a hatalom örökösére: az embernek fiára mutassanak. Ezt teszi ma az egyház, úgyszólván kézzelfoghatóan. Az egyház jól hallja a felkavart tenger dühös zúgását, jól látja, hogy a kiküldött csónakok dióhéjként táncolnak és ingadoz-nak, s minden pillanatban elnyelhetné azokat a viharzó tenger, s széttéphetnék a tenge-

ri szörnyek – de az egyház tudja, hogy a diadal az embernek fiáé, ezért diadalmas egyház ő. A világ szája ugyan olyan nagyokat szól, hogy az egyház bizonyágtételét jóval túlharsogja. De az egyház tudja, hogy az a kicsi hang a betlehemi jászolban és az utolsó halálhörgés a keresztben és a feltámadott Krisztusnak a világon végigzúgó diadalkiáltása el fogja hallgattatni „a nagyokat szóló száját”, mert „az ő hatalma örökkévaló hatalom, amely el nem múlik, és az ő országa meg nem rontatik” (14).

Ez az a nagy álomkép, melyben mintegy kicsúcsosodnak a Dániel próféta szavai. Összegezve most, három dolgot mutat nekünk:

1. A népek dühöngő tengerét és az abból kiemelkedő állatokat.

2. Ezek felett a legfelségesebb király székét, azét, aki ítéletet tart, és aki hatalmat adott az emberfiának.

3. Az üldözött, de hitben diadalmas egyházat.

A három közül az utolsóra azonban szorongva gondolunk. De ismerjük az embernek fiát, aki egyszerre feje és pásztora a gyülekezetnek. A pásztor látja, hogy közeledik az oroslán és a medve és a párduc és a negyedik állat, és nem menekül el. „Én vagyok a jó pásztor: a jó pásztor életét adja a juhokért. – Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akolból valók; azokat is elő kell hoznom, és hallgatnak majd a én szómra; és léssen egy nyáj és egy pásztor” (János 10,11.16). Ámen.

Walter Lüthi

Az egyház védtelensége

Alapige: Dániel 8,1-27

Bibliaalvasás: Jelenések 10,1-11

Ennek a résznek kezdő sorai egy ifjúkori emléket ébresztettek fel bennem, melynek elmesélését hasznosnak látom. Egyik iskolai kirándulásunk alkalmával a Jura hegységben estefelé egy pásztor-kunyhó közelébe értünk. Itt nemsokára különös látvány ragadta meg figyelmünket. A tévedésből vagy csintalanságból nyitva hagyott léckapun a szomszéd legelőről egy idegen kos tört be. Ezt ennek a nyájnak a törvényes ura, egy ugyanolyan hatalmas kos, tiltott betörésnek és túlkapásnak fogta fel és védekezni kezdett. Előbb egy látszólag ártatlan csatározás fejlődött ki a két vetélytárs között. Félig mulatva, félig kíváncsian szemléltük. Mozgásuk azonban szemlátomást gyorsult, és olyan hevesse vált, hogy aggódni kezdtünk. Néhányan a pásztorért szaladtak, mások megkísérelték szétzavarni az állatokat. De már késő volt. Mind szilajabban és szilajabban rontottak egymásnak, szájukból sárga tajték áradt, kifordult szemmel és megszegett fejfel hihetetlen gyorsasággal csapkodták egymást. És aztán egy utolsó irtózatoss nekirugaszkodás, egy tompa recsenés – és az egyik állat betört koponyával és lógó szarvval zuhant a fűbe, míg a másik nyögve félresántított. A pásztor már csak a halált állapíthatta meg, és nem tehetett egyebet, mint targoncáján kunyhójához szállította a kimúlt állatot. Mi pedig, falusi gyermekek, akik a legelőkön sok mindent megszoktunk, azon az estén feltűnően korán csendesedtünk el. Sehogy sem akart jelentkezni a tábor szokásos vidám mozgalmassága. A fékevesztett halálraszántásnak és vad állatiasságnak ez a mérete mélyen megrázta lelkünket és megrémítet.

Ilyenfajta állati harcot néz végig látomásában Dániel próféta. De különösképpen nem a mezőn játszódik le ez a harc, mint ahogy gondolnók, hanem a városban – nem egy falusi ház mellett, hanem „Susán várában, Elám tartományában, az Ulai folyam mellett” (2). Nem állatokról van itten szó, hanem emberekről. A kos és a kecskebak emberi birodalmakat jelentenek. A kos a méd-perzsa birodalom, és a kecskebak a nagy szarvval, mely négy részre törik, a Nagy Sándor görög világbirodalma. De hát mit akarnak ma velünk ezek a régmúlt évezredek porából előkerült nevek? Mi közünk hozzájuk, és nekik mi közük hozzánk? Ó, keresztyén gyülekezet, bárcsak úgy lenne! Bárcsak elborította volna ezeket a birodalmakat a pusztai homok és ezer öl mélyen feködnének a föld alatt. Azonban az utolsó két évtized folyamán ugyancsak világossá vált előttünk az, hogy a pusztai homok nem borította el a kost és a kecskebakot,

hanem ma is élnek azok, éppen úgy, ahogy Dániel látta őket álmában. Csak ki kell törölnünk a régi neveket és helyükbe írunk azokat, melyekkel naponként találkozunk a hírlapokban, és minden egyéb pontosan ugyanolyan. Isten olyan szemet adott itt a prófétának, mely áttöri az évek, évtizedek, évszázadok és évezredek korlátait; olyan szemet, melyet nem gátol az idő és a tér. Dániel látomása előtt „ezer esztendő annyi, mint a tegnapi nap, és mint egy őrjárási idő éjjel” (Zsolt 90,4). A kos és a kecskebak, melyek minden pillanatban egymásnak ronthatnak, hogy feltartóztathatatlanul elpusztítsák önmagukat, mindannyiunk mérhetetlen iszonyatára a népek mostani világában is megvannak: „Látám azt a kost szarvaival öklekezni napnyugot, észak és dél felé, és tetszése szerint cselekedék, és nagygyá lőn” (4). Ebben az egy mondatban, hogy „tetszése szerint cselekedék, és nagygyá lőn”, benne van napjaink egyes embereinek és népeinek a gondolkozásmódja és magatartása. „Tetszése szerint cselekedék, és nagygyá lőn”: ez a legújabb keletű világtörténelem. De a kos mellett már ott áll a kecskebak is, a támadó. Ez az Írás szerint olyan széleseben jön, hogy „nem is illette s földet” (5). A hozzáértők azt mondják, hogy ilyen, pontosan ilyen lesz egy eljövendő háborúban a támadó.

Ami különösen feltűnt a prófétának a látomásában megjelenő két állaton, az a fegyverük, a szarv. Ebben a részben túlságosan sok szó esik a szarvokról. A szarv a kecskebak földi erejének jelképe és értelme. A népek világa pedig, ameddig csak a szem ellát, a szarv jegyét viseli ma. Amit ma a népek egymásnak mutogatnak, az a szarv. Szarv áll szarv ellen, fegyver mered fegyver ellen. Az emberiség egyetlen szarverővé vált, és félve gondol minden ember arra a pillanatra, amikor ezek a szarvak mozogni kezdenek. És mégis minden erejüket és figyelmüket a szarvakra fordítják a népek.

De meg ne tévesszen téged, keresztyén gyülekezet, e szarvak világának mégolyan fényes csalárdsága sem. Dániel látomása olyan világosan és érthetően mutatja, mint semmi ezen a világon, hogy a szarv jegyében hova jut egy nagy vagy egy kicsi nép és hová jut az ember!

Nézzétek csak ezt a kost! Milyen dölyfösen áll szarvaival, melyek „napnyugot, észak és dél felé” döfnek. Vakmerő háromirányú harcot indított a világ háromnegyed része ellen, „és – az Írás szerint – semmi állat sem állhata meg előtte, és senki sem szabadíthata meg kezéből” (4). A kos hatalma úgy áll itt, mintha örökkévaló volna.

Íme azonban! Éjjel, mintha a földből törne elő, mintha emberileg nem hallható kiáltás szólítaná elő, mintha láthatatlan kéz vezetné, máris megjelenik az erősebb. Ezzel az erősebbel szemben: „Nem vala erő a kosban megállani előtte, és [a kecskebak] leüté a földre és megtapodá, és nem vala a kosnak senkije, aki őt megmentse annak kezéből” (7). Ilyen a szarvak megbízhatósága. Ilyen az erősek ereje. „Nem szabadul meg a király nagy sereggel; a hős sem menekül meg nagy erejével; megcsal a ló a szabadításban, nagy erejével sem ment meg” (Zsolt 33,16–17).

A kecskebak pedig győzött. És róla így szól az Írás: „a kecskebak pedig igen nagygyá lőn”. Azonban már a következő pillanatban ezt olvassuk róla: „De mikor elhatalmasodék, eltörék a nagy szarv” (8).

Keresztyén gyülekezet, ez az a világtörténelem, melynek olvasására Isten tanít meg minket. Egészen más világtörténelem, mint amilyenek mi szoktuk látni és amilyenek mi szoktuk magyarázni a világtörténelmet. Mi alulról felfelé szoktuk nézni a világtörténelmet, és mindig azt akarjuk megtanulni belőle, hogy egyes emberek vagy népek szorgalmuk és erejük által alacsony sorukból hogyan küzdik fel magukat mind magasabbra és magasabbra. Isten azonban arra tanít, hogy megfordítva értelmezzük a világtörténelmet, felülről lefelé. Megmutatja azt, hogy az, aki magasra emelkedik – lehet az egy ember vagy egy nép –, az mindig vissza is zuhan. Isten előtt nincs egyetlen olyan magasra emelkedett ember sem, akinek végeredményében ne kellene ismét alászállania. Az emberi hatalmak tetőfoka azt is jelenti és jelzi, hogy a hanyatlás már megkezdődött. Dániel beszél ugyan a hatalmasra nőtt szarvokról is, azonban igazán a széttört szarvakat mutatja meg. Isten világtörténetében nincsen győztes, mert az összes győztesek felett győzedelmeskedőről azt mondja végül az Írás, hogy „amikor elhatal-

masodék, eltörék a nagy szarv”. Végül minden állatnak eltörik a szarva. A felemelt szarvat mindig széttöri egy másik. „Akik fegyvert fognak, fegyverrel kell veszniök” (Máté 26,52). Nincs szó győztesekről és legyőzöttekről! Csak széttörtekről! Isten világtörténelmében semmiféle megoldást és semmiféle szabadulást és semmiféle kivezető utat sem jelent a szarv. Mert a legszörnyűbb szarv hordozója sem lehet a föld ura; a föld ura Isten, „aki hadakat némít el a föld széléig; ívet tör, kopját ront, hadi szekeket éget el tűzben” (Zsolt 46,10).

Ebből aztán azt is megérthetjük, hogy Isten olyan hangon beszél a világ hatalmasairól, melyet – ha egy ember beszélne így – tiszteletlennek kellene nevezni. Gondold csak el, testvérem, hogy itt egy olyan embernek az óriási birodalmáról van szó, akit az emberek történetkönyvei „nagy”-nak neveznek (Nagy Sándor) – Isten azonban kecskebagnak mutatja őt a próféta előtt. Ebben a látomásban valami isteni humor nyilvánul meg. Amikor látja Isten, hogy mi emberek összeráncolt homlokkal, fontoskodva nagy hangzású neveket és címeket adunk magunknak, akkor Isten az, akiről így szól az Írás: „Az egekben lakozó neveti őket” (Zsolt 2,4).

Mi emberek a múlt nagy eseményeit nagyobbaknak szoktuk látni, mint amilyenek valóban voltak. Nagy férfiak után sóvárgó képzeletünkben megnőnek a múlt eseményei. Hősköltevényekben szoktuk megénekelni őket. Gondoljunk csak a Niebelung-énekre, arra a hősi énekre, mely pogány őseink szellemétől átítatva maradt reánk késői gyermekekre és unokákra – a hősköltevény ősi alakjára, mely ezekkel a jellemző szavakkal kezdődik:

Világ-híres csodákat beszélnek ős-regék:
Dics-teljes daliákat, harcok történetét,
Zaját víg ünnepeknek, siralmas bánatot,
Bosszút, mely földet renget: most csodákat halljatok!

Csoda! Az emberi erő csodája. Ilyen nagy léptekkel és ilyen ünnepélyesen haladunk, amikor emberi tettekről énekelünk. Beszélünk „bosszú”-ról, „mely földet renget”, és „harcokról”. Isten azonban egy kos és egy kecskebagn közötti harcról beszél. Egyik letöri a másik szarvát, és egyik földre tiporja a másikat. Ennyire minden hősiesség nélkül, szinte izléstelenül hősiesség nélkül és ünnepélyesség nélkül beszél Isten az ő könyvében.

Azonban, keresztyén gyülekezet, szó van még itt egy kezdetben kicsi szarvacskáról, mely végül végtelen hosszúra nő. Egy kicsi szarvról, mely nem napnyugat, észak és dél felé tör, hanem felfelé a magasba. A kicsi szarv az ég csillagai felé tör, és néhányat a földre vet azok közül. Egy kicsi szarv, mely nem a hozzá hasonlók ellen, hanem Isten ellen indít harcot (9, 10)

Ez a súlyos látomás gyámoltalanná és tanácstalanná teszi a prófétát addig, amíg el nem küldi hozzá Isten az ő követét, Gábrielt, aki tudtul adja neki, hogy „Értsd meg, embernek fia! mert az utolsó időre szól ez a látomás. Ímé, én megmondom néked, mi lesz a haragnak végén” (17, 19). Abban az időben „elfognak a gonoszok”. Támadni fog „egy kemény orcájú, ravaszságokhoz értő király”, aki „hirtelen elveszt sokakat” (23,25). Iszonyatos pusztítást fog véghezvinni a föld hatalmasai között, de az Isten népe között is, sőt, az Isten házában is. „A maga eszén jár, és szerencsés lesz az álnokság az ő kezében”, és harcba indul „a fejedelmek fejedelme ellen is”. Siker és eredmény fogja őt kísérni „kétezer és háromszáz estvéig és reggelig” (25,14).

Itt sejtheti meg valaki, hogy miért szerepel gyakran úgy a keresztyén nép nyelvében az antikrisztusi, istenellenes hatalom, a rossz hatalma, az ördög, mint egy szarvval ellátott lény. Aligha légből kapott képzelgés ez, hanem sokkal inkább a Dániel könyve nyolcadik részére való helyes emlékezés, mely annyira megdöbbenően a pokol kifejezésének látja a szarvakat. Azt is megértjük most, hogy Dániel, miután kénytelen volt beletekinteni ebbe a mélységbe, miért mondja magáról: „És én, Dániel, elájulék és beteg valék néhány napig” (27). Ez betegé is teszi az embert!

Azonban, keresztyén gyülekezet, ez a pokoli rész mégsem tép szét minden reménységet. És nemcsak arra való, hogy beteggé tegye az embert, mert ez a betegség a bűnbánatnak és a megtérésnek és az Istenhez térésnek a betegsége; ez a betegség nem arra való, hogy halálra vigyen, hanem arra, hogy életre vezessen. Ennek a résznek folyamán újból meg újból előbukkan valami, ami olyan, mint egy világos kéz. Ugyanaz a kéz ez, mely a Belszár lakomája alkalmával a gyertyatartóval szembeni meszelt falra ír. Egy világos kéz, melybe minden szál titokzatosan összefut. Az utolsó idő kemény orcájú, ravaszságokhoz értő királyának „nagy ereje lesz, noha nem a maga ereje által” (24). Erije csak kölcsönkapott erő. Itt van az a bizonyos kéz. Nem „a harag végén” levő idő az utolsó, amiről ebben a részben szó van, mert ez – bármennyire is sötét – végül is csak átmeneti pontot jelent a nagy és titokzatosan dicsőséges cél, minden idő célja felé vezető úton. Az utolsó, amit Dániel az utolsó idő kemény orcájú királya felől hall, mégiscsak az, hogy „kéz nélkül rontatik meg” (25). Kéz nélkül. Ez nyilván annyit jelent, hogy emberi kéz nélkül. Egy kéz már ott van, mely szét fogja törni őt; ez azonban *Isten* keze.

Itt már csak egy vékony fal választja el a prófétát a betlehemi istálló feletti világos éjszakától. Erővel karácsony akar itt lenni. A mennyei világosságnak néhány sugara azonban már ennek a résznek a sötétségébe is behatolt. Isten elküldi a győztes kezet ebbe az időbe és ebbe a világba, és az elpusztítja majd az utolsó idő kemény orcájú királyát. Minden bizonnyal nem esetlegesség és nem merő véletlen az, hogy Isten követe, Gábrriel angyal, Dániel könyvén kívül még csak egyetlenegy helyen szerepel az egész Szentírásban, nevezetesen a Lukács evangéliuma I. részében, ahol az örökkévalóságnak ugyancsak ez a követe kapja a feladatot, hogy bejelentse szűz Máriának a júdabeli hegyek között azt a másik királyt, akiről így szól: „És az ő királyságának vége nem lészen!” (Lk 1,33) Jézus Krisztusban Isten egy másik szarvat támasztott az ő népe számára, nem a mélységből való szarvat, hanem a magasság szarvát, „az üdvösségnek szarvát” (Lk 1,69), mely szabadulást szerez minden népnek. Isten elküldi a minden diadalmaskodó felett diadalmaskodót és a minden győztes felett győzőt.

Azonban figyelj csak, keresztyén gyülekezet, hogy milyen különösen, milyen mérhetetlenül különösen és érthetetlenül cselekszik ott Isten. Isten mint védetlen, csupasz és ruhátlan gyermeket, jászolban feküdvé mutatja meg a világnak azt a királyt, aki uralkodni fog felette. Ez ugyanaz az Isten, aki sauli fegyverzet nélkül küldi Dávidot, a pásztorfiút Góliát ellen, ugyanaz az Isten, akiről az Írás így beszél: „a csecsemők és csecsszopók szájával erősítetted meg hatalmatat a te ellenségeid miatt, hogy a gyűlölködőt és bosszúállót elnémítsd” (Zsolt 8,3). Isten a világ kosainak és kecskebakjainak patái közé küldi el a bárányt. Bárányt, melynek nincsenek szarvai: „Ímé az Istennek ama báránya, aki elveszi a világ bűneit!” (Jn 1,29) Ott, a kereszten, a teljes védtelenségben győz az egyház. A győzelmes egyháznak bárány alakja van ebben a világban. Ezen a bárányon egy sem tehet túl. Szarvaikkal fel fogják öklelni, meg fogják sebezni és meg fogják ölni. De eltávolítani nem tudják. A világ bűneit hordozó báránnyal szemben tehetetlenek és tanácstalanok ennek a világnak az állatai. Előtte mind elhullatják szarvaikat. Ez az a győzelem, amelyről tud az egyház.

Az utolsó harc Krisztus és az antikrisztus között fog lefolyni. Ez a harc még csak ezután következik el. Megfigyelhetjük a kezdetét. A titkába való betekintés megadatott nekünk. A bárány és a szarvval felszerelt állat közötti harc kezdetét a Máté evangéliuma 4. részében jelenti ki nekünk Isten:

„Akkor Jézus vitették a Lélektől a pusztába, hogy megkísértessék az ördögtől. És mikor negyven nap és negyven éjjel böjtölt vala, végre megéhezék... Ismét vivé őt az ördög egy igen magas hegyre, és megmutatá néki a világ minden országát és azok dicsőségét, és monda néki: Mindezeket neked adom, ha leborulva imádsz engem. Ekkor monda néki Jézus: Eredj el, Sátán, mert meg van írva: Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak néki szolgálj. Ekkor elhagyá őt az ördög. És ímé, angyalok jövének hozzá és szolgálnak vala néki.”

Ez a kezdete a pusztítás szarva és az „üdvösség szarva” közötti harcnak. Ez a kezdet máris annyira reményteljes, hogy a végleges győzelem minden kétségen kívül a Krisztusé, akinek Isten minden ellenségét lábai elé fog vetni.

Végül ezt olvassuk Dánielről: „De felkelék, és a király dolgát végezém” (27). Dániel nem gondol arra, hogy otthagyja a királyi udvart. Ott marad szándékosan, és végzi a kötelességét. Figyelnünk kell az idők jeleit. Bűn ma az, ha nem figyeljük. Néznünk kell az utolsó célra – de közben ne tévesszük szem elől a mostani kötelességünket sem. „De felkelék, és a király dolgát végezém.” Ez a mostani, mindennapi kötelességünkre figyelmeztet minket. Azonban bűn az, ha úgy látjuk el kötelességünket, mintha semmit sem tudnánk, mert Isten nem hagyott tudatlanságban minket. „De felkelék, és a király dolgát végezém.” Ez egyúttal arra is felhív minket, hogy még nagyobb komolysággal végezzük a mi legfőbb királyunk dolgát, szeressük felebarátainkat és szolgáljuk bizonyágtételünkkel a gyülekezet urát. Most érvényes az, hogy a jó alkalmatosságot áron is megvásároljuk és munkálkodjunk, amíg nappal van.

Még nappal van. Ámen.

Ravasz László

Zarándok ember

Alapige: 1János 3,1-3

Bibliaalvasás: Zsidókhöz 11,8-10.12-16

Régi református gondolat, hogy a keresztyén ember zarándok ebben a világban. Ábrahám, a hívők atyja, egész életét szakadatlan utazásban tölti el. Pál apostol vándorbotjával bejárta az egész ismert világot. Várjuk az alapokkal bíró várost, amelynek építője és alkotója Isten, hallottuk mai szent leckénkől. Egy angol lelkipásztor sírkövére csak ennyit íratott: itt pihent meg a mennyei Jeruzsálem egyik vándora egy hosszú éjszakára. Utas vagyok e világban, éneklük acélkemény hangon a falusi kálvinisták, mikor halottat kísérnek a temetőbe.

Ha ez igaz s így évforduló után magad is különösképpen érzed, hogy zarándoklás a földi élet, három főkérdés mered elénk: honnan indultunk, hová megyünk, hogyan kell járnunk? Erre felelek a felolvasott Ige alapján.

I.

Honnan indultunk? A tudomány azt mondja, hogy valami élő sejt belekeveredett a kihűlt világba s évmilliókon keresztül fejlődött emberré. Milyen bizonytalan, körülményes és kalandos megoldás! A keresztyén hit azt mondja: Istentől jövök, Isten gyermekei vagyunk. Tőle indultunk el, az ő szívéből szakadtunk le, ő bocsátott el ebbe a küzdelmes és változékony világba. Nagyon messze elsodrótunk tőle. Ruhánk lerongyolódott, arcunk eldurvult, mi magunk elzüllöttünk, sokszor – ő, mennyire! – megfeledkeztünk róla, de azért mi az ő népe és nemzetsége vagyunk.

Van ebben valami nagy méltóság és nagy felelősség. Akárhogy tönkrejutottunk és elfajzottunk, királyi nemzetség vagyunk, Atyai házában örökösei. Homlokunkon van egy csók, szívének mélyén van egy kép, s ez vádol is és biztat is egyszerre. Messzire estünk Istentől, de azért Istenhez tartozunk.

Még egyéb dolog is következik ebből. Következik az az édes vigasztalás, hogy Isten törődik velünk és drágák vagyunk az ő szemében. Drágák, mert teremtett; ne volna drága a művésznak a műve, Atyának a tulajdon véreből származott fiú? Drágák, mert nem csak teremtett, hanem megváltott: annyit érünk orcája előtt, amekkora árat fizetett érettünk, és hogy mit fizetett: azt megmutatta a kereszttel. Krisztusban és Krisztusért vagyunk drágák neki, s ez a mi legnagyobb vigasztalásunk.

Azért, mert szeret. „Látjátok, milyen nagy szeretetet adott nekünk az Atya, hogy Isten fiainak neveztetünk!”

De a keresztyén ember származáslevelében, ebben a mennyei nemeslevelben, nemcsak az van megírva, hogy mi Isten nemzetsége vagyunk, hanem az is, hogy egymás-

nak testvérei vagyunk. Isten világában nincsen egykerendszer és rokontalan lélek, ott az ember: testvér. Zarándokutunkat nem egyedül tesszük meg: velünk jön mindenki, aki hozzánk tartozik, velünk jön az egész élő nemzetség. Sőt, van egy különös, fratlan törvénye ennek a zarándoklásnak: a kézfogás törvénye. Aki senkinek nem fogja meg a kezét, az kidől, átlép rajta a vándorsereg. Csak az tud haladni, aki társat keres, és csak az megy előre, aki maga is visz valakit. Nem is lehet tudnom, én viszem-e őket, vagy ők visznek engem? Csak az bizonyos, hogy együtt megyünk. Most gondoljon ki-ki az édesanyjára, a hitvesére, a gyermekére, a testvéreire és barátaira, s vallja meg, mennyire vitte őt ezek közül akármelyik a Krisztus felé? Lehet, hogy közvetlenül, lehet, hogy közvetve. Ismertem valakit, akit egy elveszített kisfiú tett hívővé; úgy is emlegette halott fiát: az én kis főpapom. Száz meg száz történetet tudunk arról, hogy egy vasárnapi iskolába járó kisgyermek keze miképpen fogott meg és vitt haza egy sötét tévelygő apát a testi, lelki halál meredélyéről. Nagyon hatalmas embert láttam, aki késő öregségben halálos ágyán egy imádságtöredéket suttogott, amelyet édesanyjától tanult, s mosolyogva ment át a fekete hídon. Gondoljunk azokra, akik vittek minket Krisztus felé, s áldjuk meg ezerszer még haló porukban is.

De gondoljunk arra, hogy vittük-e mi eléggé a reánk bízottakat előbbre ezen a zarándokúton! Vajon nem inkább tartóztattuk, mintsem segítettük őket? Nem ennek a világnak a bölcsességét prédikáltuk-e nekik, avagy mozdíthatatlan csökönységünkkel nem akadályoztuk-e az ő előrehaladásukat? Nem tettünk-e úgy, mint ha égő házból akarnak kimenteni valakit és az először dulakodni kezd vagy vitatkozásba kezd megmentőjével? Ha pedig nem akadályoztuk, vittük-e eléggé a reánk bízottakat? Megtettünk-e mindent, hogy hitvesünk, gyermekeink, szülőink boldogabban és könnyebben haladjanak Isten felé? Vittük-e őket úgy, hogy ez volt a legfőbb gondunk? Vittük-e úgy, ahogy a jó pásztor az elveszett századikat, vállunkra emelve, ölünkbe szorítva, zokogó imádsággal felmutatva: Uram, ezen, éppen ezen könyörülj!

Isten szívéből indulunk el, együtt haladunk, s ő a mi pásztorunk.

II.

Hová megyünk? – ez a második kérdés. A felelet: Isten felé. Isten felé nem térben, mert úgy sohasem érkezhetnénk el hozzá, hanem minőségben. Életünk célja tehát az, amit az Ige így fejez ki: hasonlókká legyünk őhozzá.

Mit jelent ez? Egészen naivan és nyersen kifejezve azt: legyünk olyanok, amilyen Isten lenne, ha ember lenne. És ez nem képtelenség, mióta az Ige testté lett. Isten emberré lett az Úr Jézus Krisztusban, s azóta a legmagasabb és legrancsolóbb emberi célja: legyünk hasonlók őhozzá, vagy ahogy a nagy apostol mondja: változzunk át az Úr ábrázatára dicsőségből dicsőségre, úgy, mint az Úrnak lelkétől.

Nagyon fontos dolog, egyenesen a legdőntőbb és a legfontosabb dolog, hogy a zarándokok a célban egyetértsenek. Aki nem jó cél felé halad, annak vége van. Képzelnék el egy csomó gyermeket, akit a tanítója kirándulásra visz, s az út közepén felbomlanék a fegyelem. Minden gyermek arra mehetne és azt csinálhatná, amit akar. Hányan érkeznének meg vezetőjükkel együtt a kitűzött célhoz? Ezért zilálódik olyan rettenetesen széjjel az emberiségnek nevezett óriási zarándoksereg is. Mindegyik megy a maga útján, külön csoportokba verődve, külön zászlók alatt menetelve, más-más ütemben, más-más magaviselettel. Versenyezni kezdenek egymással, összezörrennek, hajbakapnak, halálos bajvívásba fognak, s a nap csöndesen hanyatlik alá, míg ők egymást vérbe keverik azon a nehéz úton és fontos úton, amelyen nem lehet eléggé sietni, s amelyen nem lehet eléggé segíteni egymást.

Ha a kisebb csoportokat vagy egyéneket nézzük, akkor is ezt az zürzavart és szétzilálódást látjuk. Ímé, egyik táncol és muzsikál; nehezen lesz ebből zarándokút. A másik sötéten lopózkodik, mint egy prédára leselkedő ragadozó; a zsákmány miatt itt is meg fog akadni a zarándoklás. A harmadik üveges szemmel ténfereg a szakadék felé, mint az alvajáró, kiáltás feléje, mert mindjárt lezuhan. A negyedik földet akar vásárolni, házat akar építeni, fészket akar rakni. Hányan sietnek az úttól elfelé, csalogató virágok vagy lidercfény után. Jaj, milyen késedelem, milyen lemaradás lesz en-

nek a vége! Ennek az embernek csak öröm kell – jaj, bele fog halni egyszer a nevetésbe! Ennek a jólét: éhen fog veszni aranyhegyein! Amannak a dicsőség kell: odaadna mindent azért, hogy csodálják, dicsérjék, emleghessék, s élve fogják elfelejteni! Ezek egész életüket emberre tették fel, talán egyetlen gyermekükre, megkóstolják a Lear király vagy a betlehemi Rákhel sorsát.

Nekünk legyen hát célunk: hasonlóvá lenni őhozzá. Hasonlítani hozzá egyre jobban, amíg rólunk ráismernek, a mi Királyunkra. Az ízlésünk, az értékelésünk, a lelkünk békessége, a modorunk, egyéniségünk kikutathatatlan sugárzása emlékeztessen a mi Királyunkra. Érezzünk úgy, gondolkozzunk aszerint és cselekedjünk azt, ahogy ő érzett és akart. Ó, mérhetetlen nagy a különbség közte és köztem. Ezerszer nagyobb, mint amekkora volt a pusztáról befogott újonc és Ferenc József király között. De azért összetartoztak, ugyanegy hadseregnek voltak a tagjai a magyar király és az egynapos regruta. Azonagy formaruhát viselték, azonagy célt szolgálták, azonagy akaratnak engedelmeskedtek. Lehet, sőt valószínű, hogy még rettentő távol állunk a Krisztustól. De az a fő, hogy álljunk be az ő seregébe, nevezzük magunkat az ő nevéből, esküdjünk az ő zászlajára, neki tisztelegjünk, és neki engedelmeskedjünk.

Egy apa beszélt, kinek három leánya és egy fia volt – a fiú időben a harmadik –, hogy a háború után kaptak egy narancsot. A gyermekek sohasem láttak ilyesmit – vagy ha láttak, már elfelejtették –, s valósággal elbűvölte őket a narancs. Az apa próbára akarta tenni őket, s azt kérdezte: – Melyiknek adjam?

– Nekem, mert én vagyok a legnagyobb – mondja az első leány.

– Nekem, mert én vagyok a legkisebb – mondja a legutolsó.

– Nekem, mert én vagyok a fiú – mondja a harmadik gyermek.

Mit mondhat a második leány, aki mindeme kiválóságokkal nem rendelkezik?

– Nekem, mert én hasonlítok leginkább édesapámhoz.

A narancsot szépen elosztották, a kisleány kapott még egy csókot. Hanem az bizonyos, hogy az örökkévaló Isten annak a gyermekének adja az aranyalmáját, aki leginkább hasonlít őhozzá.

III.

A harmadik kérdés: hogyan vihetjük ezt végbe? A zarándokútról vevén a képet, hogyan járunk ezen az úton? Az első szabály az, hogy ne keveredjünk el ebben a világban, maradjunk meg zarándokoknak. Istennek mi olyan drága serege vagyunk, amelyet egy ellenséges világon akar átvezetni, hogy hazajussunk, az ő dicsőséges országába. Meg ne feledkezzünk tehát arról, hogy más a világ és más vagyunk mi. A világ, ahogy alapigénk mondja: „a világ nem ismert minket, mert nem ismerte meg őt”. Krisztust és a világot éppúgy nem lehet összeelegyíteni, mint a vizet és a tüzet. Miután a világ nem ismeri Krisztust, azaz nem tudja megérteni őt, mert megérteni őt annyit jelent, mint térdre borulva hódolni neki: nem érti és nem ismeri azokat sem, akik a Krisztuséi. Csodálkozik vagy mosolyog rajtuk. Lesajnálja vagy üldözi őket. Krisztusnak nem bocsátották meg soha, hogy ő Krisztus, a kereszten kellett meglakolnia érte. Mennyivel kevésbé értik meg és bocsátják meg neked, ha Krisztus él benned. Azért légy rá elkészülve, hogy mindig idegen leszel ebben a világban. Jaj volna neked, ha nem csodálkoznának rajtad. Ha természetesnek találnák magaviseletedet, ha mindenki követésre méltónak ítélné téged. Szokjunk hozzá ehhez a magányossághoz, ehhez az idegenkedő és bizalmatlan nézéshez, s fogadjuk úgy, mint bizonyítékát annak, hogy mi a Krisztuséi vagyunk. Csak arra vigyázzunk nagyon jól, hogy miért idegenkednek tőlünk. Azért-e, mert sok bennünk a krisztusi elem, vagy azért, hogy túlságosan sok bennünk az emberi elem? Vagy ami még valószínűbb, hogy mi szájjal a Krisztuséinak valljuk magunkat, életünk pedig felettébb, sőt túllontúl emberi?

A második dolog pedig az, hogy ha egyszer a Krisztusé vagyunk, maradjunk is az övé. Azaz vigyázzunk arra, hogy ne szennyezzen minket a világ. Alapigénk ezt így fejezi ki: meg kell tisztítani magunkat a reménység által.

Mikor a gyermekek tudják, hogy hosszú útról jön az anyjuk, vigyáznak ünneplőruhájukra, hogy folt nélkül álljanak elébe. Mikor a menyasszony várja a vőlegényét és

készülnek a nászra, mind a ketten megtisztítják magukat testben és lélekben is: mindent bevallanak egymásnak, mindent megbocsátanak egymásnak, s egymás szeretetében megtisztulnak. Nem tapasztaltad-e, hogy van ilyen megtisztító, megóvó szenvedély? Amelyik ifjúra valóság az édesanyja szeretete, ez a szeretet a kísértés döntő pillanatában emlékezteti arra, hogy ki ő, kinek kell lennie, s ezzel megóvja. Egy barátom beszélte, egyszer milyen megrázó fálusi jelenetet látott. Két legény egymásba akadt, s mikor az éles kés már villant az ádáz kézben, elkiáltotta a közel álló barát: Pista, gondolj az édesanyádra! – S a felemelt kézből kihullott a kés. Nem tudsz-e példát arra, hogy egy hű asszony tiszta tekintete megvédett téged nagy kísértések között, mert nem akartad, mert nem tudtad azt a tekintetet megszorítani? Nem tudsz-e arról beszámolni, hogy gyermekeidnek tiszta, biztató, kenyeret és támaszt váró tekintete visszatartott téged attól, hogy magaddal vagy mással leszámolj és örökre jóvátehetetlen lépéseket tégy?

Ez fokozódik százszorosan akkor, ha mi Krisztusban hasonlítottunk. Ha életté vált bennünk az a boldog reménység, hogy mi hozzá készülünk. Vele találkozunk, az ő tulajdona vagyunk, az ő öröksége. Így lesz református keresztyén embernek uralkodó alapérzésévé, sorsézésévé az, hogy mind életében, mind halálában nem a magáé, hanem az ő hűséges Megváltójának, a Jézus Krisztusnak tulajdona. Nevezhetem ezt a tisztaság öntudatának, a megváltottság méltóságérzetének, annak a szenvedélyes hálának, amelyet Krisztus iránt érzünk. Krisztus ártatlan vérével mosott fehérre minket, s ezt a vért gyalázzuk meg, ha beszennyezzük magunkat. Erről a vérről énekel így egyik dicséretünk:

Uram, e szent vért tekintsd meg,
Lelkem ez által tisztítsd meg,
Ne legyek én átkozott,
Ha kezsem áldozott.
Én ez oltárt megölelem,
Ha szorongat a félelem,
Biztatásomat halálom
Óráján ebben találom.

Ámen.

(1937)

Szász Attila

De én az Úrra nézek...

Alapige: Mikeás 7,7a
Bibliailvasás: Mikeás 7,1–20

Szinte évente tanúi vagyunk annak, hogy valamilyen okból megbomlik a természet egyensúlya. Egy folyó, melyet évek óta békésnek, veszélytelennek ismertünk, hosszú esőzés vagy hirtelen jött felhőszakadás után kilép a medréből, és ellenállhatatlan erővel sodor magával mindent, ami útjába kerül. Pillanatok alatt megsemmisít emberi életeteket, elpusztít értékeket, melyeket az ember évtizedek fáradságos munkájával hozott létre. Lehangelő látvány a féktelen áradat visszavonulása után mindenütt a pusztulás nyomait szemlélni. A hírközlő szervek gyakran tudósítanak pusztító viharokról, melyek autókat döntenek fel, fákat tépnek ki tövestől, házak fedelét ragadják magukkal, elektromos huzalokat szaggatnak szét, emberi településeket zárnak el a külvilágtól. Évszázadokig élettelennek látszó vulkánok léptek váratlanul működésbe, hatalmas lávatömegeket ontva magukból, melyek falvakat és városokat juttathatnak gyanútlan lakóikkal együtt az ókori Pompeji és Herculaneum szomorú sorsára. Szinte havonta értesülünk a világ valamelyik részén pusztító földrengésről, mely épületek sokaságát

dönti romba, maga alá temetve azok lakóit, szigeteket tüntetve el a végtelen óceánban vagy újakat hozva létre. Az embernek a természet életébe való meggondolatlan beavatkozása hatalmas vidékeken vezethet egy vagy több állatfaj eltűnéséhez, járhat beláthatatlan következménnyel az egész élővilágra nézve. Az erdők ésszerűtlen kitermelése óriási területek elaszályosításához vezetett, a mezőgazdasági termelés számára alkalmatlan éghajlati feltételeket hozva létre.

A természeti egyensúly bomlása pusztulással, a természet és az ember által létrehozott értékek romlásával jár.

Mikeás próféta idejében Izraelben nem a természet, hanem az élet egyensúlya bomlott meg, az embereknek Istenhez és egymáshoz való viszonyában történt negatív irányú egyensúly-eltolódás. Ennek következménye az a lelkekben végbement romlás és pusztulás, melynek láttán a próféta méltán kesereg szomorúan. Izrael a maga kisiklott értékrendjével olyanná lett a próféta szemében, mint a letakarított, csupaszon maradt mező, mint szálnalmas képet mutató megszedett szőlő. Nem találni igaz embert, „mindnyájan vér után ólálkodnak, ki-ki hálójával vadássza atyjafiát” (Mik 7,2). Olyan világ ez, melyben „gonoszra vagyok kész a kezem”, melyben öröknek hitt lelki értékek hullanak porba, melyben barát és barát viszonya silányul bizalmatlansággá és örök kétkedéssé, melyben a tanácsadó érdemtelené válik tisztére, melyben az egykor egymáshoz legközelebb álló lelkek is vaspántos kapukként csapódnak össze. Égig érő hegyként emelkedik a gyűlölet, pusztító viharoként tombol az irigység, kapzsiság. Az emberi rosszindulat megállíthatatlan látatömegként ömlik szét. Értékeket pusztít és lelkeket mérgez. „A fiú bolondnak tartja az atyját, a leány anyja ellen, a meny az ő anyósára támad; az embernek saját háza népe az ellensége” (Mik 7,6).

Feje tetejére borult világ ez, mely ég-föld távolságra van Isten teremtési rendjétől. Tompa László 1939-ben írt *Diogenes lámpájával* című versét idézi a történelem tanulságait kutató emlékezet. E versben egy sokkal későbbi, azaz hozzánk közelebb álló kor szálnalmas állapota elevenedik meg:

Önzés, gőg füstje, rosszaság ködárja –
Ez árad át most gát nélkül a földön,
Magát minden kis ízünkig bevájva
Ebben fuldoklik, elborítva szennyel,
Már-már magát sem ismerve az ember.

A költő égő lámpával, szívével indul el az elpusztult lelkek világában embert, emberi értékeket keresni:

S valami meglök, hogy menjek ki, s utcák
Során, miközben a dél szava kondul,
Lámpával, égő szívemmel bolyongva,
Fürkészek végig mindenkit bolondul,
S dadogjam egyre, dühös szerelemmel:
Embert keresek – hol vagy ember – Ember?

Az emberek egymással szemben megromlott kapcsolatát az Istenhez fűződő kapcsolat megromlása előzi meg. A bűn miatt az Istentől messzire sodródott ember nem testvért, hanem ellenséget lát embertársában, elveszíti helyes ítélőképességét, és gyűlöl, noha szeretnie kellene, üt, noha simogatnia kellene, semmibe vesz olyan emberi kapcsolatokat, melyekért hálásnak kellene lennie Istennek.

Szálnalmas kórképe ez a Mikeás világának!

Ebbe a legszentebb értékeit elveszített világba kiált bele a próféta szó szent daccal, gránitkemény hittel: De én az Úrra nézek! Mikeás próféta egy olyan világnak mond dacos nemet, melyben mindenki levette tekintetét Istenről és csupán önmagára, saját érdekeire néz, amelyben az ember nem a Teremtőhöz igazodik, hanem saját mércét, azaz értékrendet állít fel. De én az Úrra nézek, idézzük újból Mikeást. Mennyi

mindent hordoz e rövid, egy Istenhez hű lélek alapállását mélyen kifejező, a „de” ellentétes kötőszóval valósággal robbanó rövid felkiáltás! Benne van az árral szemben való úszás kellemetlenségét vállaló határozottság, a hit útját, az isteni értékeket egyáltalán nem igénylő tömeghangulattal szemben is vállaló szent bátorság. E dacos felkiáltás érzékelteti ugyanakkor az elszakíthatatlan lelki kapcsolatot, mely a próféta és az őt elküldő Úr között van. Ez a mostoha idők próbáját is kiálló szoros lelki kapcsolat emeli Mikeást korának egészségtelen, Istentől mélyen elrugaskodott közgondolkodása fölé, és óvja meg őt az árral való kényelmes együtt haladástól. Felkiáltása szívekgig hatoló, a hitelenség álmából is felébresztő, az önmaga és a világ felé forduló ember számára a gyógyulás egyetlen lehetséges útját helyesen megvilágító igazi bizonyágtétele: De én az Úrra nézek!

Mikeás próféta világa a maga kóros tüneteivel egyáltalán nem egyedülálló, a történelemben többé soha vissza nem térő, tőlünk távoli világ. Benne van ugyanis egész jelenünk. Benne van maga az ember.

Egy olyan egyensúlyát veszített világban élünk, mely az elmúlt évek politikai, társadalmi változásai után még mindig nem tért önmagához. A robbanásszerűen bekövetkezett változások következtében nemcsak az egyes országok egymáshoz való viszonya nyert új formát, hanem változás állt be az emberek egymással való kapcsolatában is. Értékét veszített fogalmakká lettek a bizalom, hűség, barátság, szeretet. A lelkek mélyén eddig csak lappangó gyűlölet egyszerre feltört, és talán egy életre megmérgezte ember és ember kapcsolatát. Évtizedes barátságok bomlottak fel rövid hónapok leforgása alatt, munkahelyeken hosszú éveken át ápolt jó viszony fajult pillanatok alatt ellenségeskedéssé az élet történéseinek más és más szemszögéből való megítélése következményeképp.

Mikeás világához hasonlóan, elvesztettük helyes ítéletképességünket, és a dolgokat nem Isten, a hit, az Ige tanításának szemszögéből, hanem társadalmi vagy nemzetiségi hovatartozásunk alapján ítéljük meg. Így lesz egyik ember, egyik nép számára öröm az, ami a másik számára bánat, és fordítva. Sok-sok családban, rokonságban történik szakadás, életen át tartó harag anyagi javak igazságtalan vagy igazságtalannak vélt elosztása miatt. Szülők és gyermekek nem tudják egymást szívükben hordozni, testvérek lesznek egymás ellenségeivé. Mindenki versenyben van mindenkivel az anyagiakért. Az élet nagy üzletté vált, és az emberi kapcsolatoknak is annyiban van értéke sokak szemében, amennyiben az élet nagy üzlete számára nyereséggel kecsegtetnek. Az anyagiakért való kíméletlen versenyfutás következtében a mindennapok tele vannak hajszával, rohanással. Hétköznapokat és ünnepnapokat hoz közös nevezőre a megállás nélkül végzett munka. Nem vesszük észre vagy egyáltalán nem tartjuk fontosnak a lélek igényeit, imádság által annak új energiákkal való feltöltését. Életünkben egyre keresettebb hiánycikk lett a csend, a lélek nyugalma. Lelkünk tele van tüskével, egymással való kapcsolatainkban tüskebokorként akaszkodunk egymásba, sebeket kapva és sebeket osztogatva. Világunkat az élet ezernyi vonása teszi rokonná Mikeás próféta világával. Szükségünk van a próféta szilárd hitbizonyosságára, mely a mindenkori emberi nyomorúságból kivezető utat mutatja fel: De én az Úrra nézek!

A bűn mélységébe zuhant világ nyomorúságát látva, a próféta azért nem esik kétségbe, mert ő tud valamit, amit oly sokan elfelejtettek már Izrael fiai közül. Istennel való bensőséges kapcsolata képessé teszi őt arra, hogy felmutassa a lélek nyomorából való kijutás egyetlen lehetséges útját: Fel kell nézni újból az Úrra! Meg kell találni újból azt az isteni mértékrendszert, mely nem függvénye a mindenkori gyalgó emberi érdekeknek és szempontoknak, hanem örök érvényű. Az Úrra kell néznünk, mert mindig ő adja számunkra a bűnt, kísértést legyőző lelki energiákat. Ő biztosítja a mindenkori, igazi lelki értékeit elvesztett világban egyén és nép számára egyaránt a lelki felemelkedést. Isten az, aki emberek és népek kapcsolatában a szeretetet, bizalmat, felebaráti segítségnyújtást Isten gyermekeihez méltó, egyetlen útként jelöli meg. Ő az élet alfája és ómegája, aki megajándékoz az élet nehézségeitől meg nem rettenő hitbeli látással, mely a legnehezebb helyzetekben is erőt ad, fellobbantja a jövőben bizakodó reménységet.

A Szentfrás megannyi beszédes példajaként állanak előttünk a nagy bajban, ellenség szorításában, lelki szakadékokban Isten segítségéért kiáltó, azaz az Úrra tekintő emberek. Gondoljuk Mózesre, aki számára az egyiptomi fáraó üldöző hadserege és a Vörös-tenger harapófogójában egyetlen járható útként a hit útja maradt. Az Úrra tekintő Mózes és Izrael előtt így nyílik soha nem látott út a tengeren keresztül a szabadulás felé. Gondoljunk Józsuéra és társára, Kálebre, akik a többi kémmeleggel együtt kifürkésztek a Jordánon túli erődítésekkel. Míg a többiek hazaérkezve égig érő falakról és óriás védőkről beszélnek, addig az Úrra néző, azaz hitben és nem látásban járó Józsué és Káleb így szólott: Bátran felmehetünk és elfoglalhatjuk azt a földet, mert megbírnunk azzal. Gedeon a maga maroknyi, alig 300 emberével győztes csatát vív az országot éhes sáskahadként ellepő midiánitákkal, mert egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy ha Isten akarja, a keveseknek is győzelmet ad. Tudta, hogy maga az Úr fog küzdeni Izráellel. A még testileg gyermek, de hitben már felnőtt Dávid bátran áll ki párviadala a fegyvereiben, testi erejében bízó filiszteus Góliáttal, mert mint igazi, Úrra néző ember nem kardban és lándzsában bízott, hanem a Seregek Urának nevében. Elizeus próféta idejében a szír hadsereg betört az országba. Amikor Dotán városát ostromra készülve már körülkerítette, a próféta szolgálja a félelemtől kétségbeesve így kiáltott fel: Jaj, jaj, édes Uram! Mit cselekedjünk? Elizeus az Isten segítségével bizonyos ember rendíthetetlen nyugalmaival válaszolt: Ne félj, mert többen vannak, akik velünk vannak, mint akik övelük. A próféta a közelgő veszély ellenére meg tudta őrizni lelki nyugalma, mert Isten megnyitotta szeméit és hitben már látta a környező hegyeken felsorakozó tüzes szekereket és lovagokat, akiket maga az Úr küldött népe védelmére.

De én az Úrra nézek – szól határozottan Mikeás. Az Úr igaz prófétáinak mindig ez volt az ismérve. Az Úrra néztek Illés, Jeremiás és a többiek mind, és hűséggel közvetítették Isten akaratát a nép és vezetői felé, még akkor is, ha azt az emberi fülnek kellemetlen volt hallgatni.

Az Úrra néző ember bátorságot nyer, és az élet legnehezebb helyzetét sem látja elveszítettnek. Kapernaumban egy gutaütött beteget négyen visznek Jézushoz, minden akadályt legyőzve maguk előtt, mert tudják, hogy az Úrra nézve a legnagyobb emberi nyomorúságból is van kiút.

Az Úrra nézni annyit jelent, mint az ő akaratát tudakolni és azt a magunk számára elfogadni, egyedül benne bízni, tőle erőt nyerni. Megbolydult életünknek egyre égetőbb szüksége van a mikeási felfele nézésre ma, amikor annyi gond keseríti egyéni és közösségi életünket, amikor évekig, évtizedekig építgetett reményeink foszlanak szét a pillanat törtrésze alatt, amikor az ember az isteni mérce helyébe az élet megannyi területén az önmaga által felállított mércét helyezi. Az Úrra néző egyházként és az egyházban Úrra néző emberekként tudunk megmaradni e mai értékeit veszített világban annak, anúne Isten rendelt bennünket: figyelmeztető jelnek, akik naponkénti bizonyágtételükkel és egész életükkel Urukra mutatnak, mint minden emberi gond és nyomorúság egyetlen megoldására.

Felfele nézni, azaz az Úrra tekinteni csak bátorsággal lehet. Azt jelenti ez, hogy bátran vállalom a másként gondolkodás és élés kockázatát egy olyan környezetben, családban vagy nagyobb közösségben, melynek tagjai kizárják életükből Istent, a hitet, az egyházat. Lemondok a sportpálya, a tévé, a strand, a kirándulás nyújtotta örömről vasárnap délelőttöként, és az Ige nyújtotta örömeiket választom. Egyáltalán nem jelenti ez a világtól való elfordulást és az élet kínálta örömről való lemondást, csupán következetesen és kellő önfegyelmel kell helyükre tennünk lelkünkben a dolgot a Prédikátor könyvének „mindennek rendelt ideje van” tanítása jegyében.

IKE-órára járó fiataloknak kell kimondaniuk heti gyakorisággal a „de én az Úrra nézek” mikeási szavakat, döntve a bárók és diszkók világában Isten Igéje mellett.

Minden istentiszteletre hívó harangszó döntés elé állít és megpróbálja a hitet: elindulok-e az Úrra nézés örömét vasárnapról vasárnapra igénylők gyülekezeti közösségébe, vagy pedig lelki étvágytalansággal, igénytelenséggel a nyugalom napját, a vasárnapot is egyszerű hétköznapná szürkíttem?

Nemrég közvéleménykutatás is megállapított egy imnár nagyon rég tudott és hangoztatott tényt: pesszimista nép vagyunk. Lelki sajátosságunkká vált a borúlátás, lemondás, az „úgyis mindegy” naponkénti hangoztatása magán- és társadalmi életünk minden területén. Pesszimizmusunkra nyomós történelmi érvekkel alátámasztott sokféle magyarázat született. Megoldás viszont csupán egyetlenegy létezik: hitben járni és nem látásban. Egyénként, református közösségként, történelmi csapások sorozata által sújtott népként Mikeás bátorságával szólni, élni és a jövő érdekében határozottan cselekedni, a tömeghangulattal szemben is naponta bátran kimondva: De én az Úrra nézek. Ámen.

Szekeres István

Szálka – gerenda

Alapige: Máté 7,1-5

Bibliaolvasás: Róma 2,1-11

Ítélet és ítékezés, rokon szavak. Annak ellenére, hogy rokon szavak, mégis jelentésük részben hasonlít, részben meg eltér egymástól. Az ítélet szó jelentése arra a végzésre utal, melyet peres ügyekben kimondanak a bíróságok. Az ítékezés viszont az embereknek az a szokása, mellyel megszólják embertársaikat. Az ítékezésnek, emberek leszólásának többféle formája van. Vannak emberek, akik valósággal kutatják embertársaik hibáit és azokat vagy úgy, ahogy történt, vagy többé-kevésbé megtoldva mondják tovább. Mások a látott vagy a hallott hibát pellengérré teszik, ezt mondván: lám, lám, milyen ember ez a Péter vagy Pál. Az ítékezés formáinak bemutatását folytatni lehetne.

Itt az a kérdés, hogy mi és milyen általában az emberek magatartása. Vannak emberek, akik gyakorolják az ítékezést, akik egészen természetesnek tartják a maguk számára az ítékezést, mivel magukat tökéleteseknek tartják. Viszont, szerencsére, vannak olyan emberek is, akik elfordulnak ettől a gyakorlattól, akik nem szívesen hallgatják ezeket a mendemondákat, akik messzemenően kerülnek az ítélező beszédeket.

Mivel az emberek véleménye az ítékezés dolgában megoszlik, fel kell tennünk a kérdést: mi a véleménye Jézus Krisztusnak az ítékezésről? A felolvasott szent Íge arra tanít, hogy Jézus Krisztus tiltja az ítékezést. Kérdezhetné valaki, miért tiltja Jézus Krisztus az ítékezést? Azért, mert Jézus Krisztus a maga isten-emberi természeténél fogva jobban ismer minket, mint ahogy mi ismerjük önmagunkat. Éppen ezért Jézus Krisztus azt akarja, hogy ne ítékezzünk embertársaink fölött, mivel mi is bűnösök vagyunk, mivel a legkülönfélébb bűnök elkövetésére mi magunk is hajlamosak vagyunk, akár csak embertársaink. Bűn és bűn között van különbség, de egyikünk se mondhatja magáról azt: én mentes vagyok a bűntől. Tehát Jézus Krisztus előtt én az ítélező is bűnös vagyok, de az is bűnös, aki elkövette azt a hibát, amit én a másik emberben megfítelek.

Jézus Krisztus tiltja az ítékezést, mert mi emberek nem mérünk egyenlő mértékkel. Mit jelent ez? Elsősorban azt jelenti, hogy önmagunkkal szemben elnézők vagyunk. Másodsorban azt jelenti, hogy elnézők vagyunk vér szerinti hozzátartozóinkkal és barátainkkal szemben. De azzal szemben, aki nem tartozik vér szerint hozzánk, aki nem tagja baráti körünknek, azzal sokkal szigorúbbak vagyunk. Jézus Krisztus azt akarja, hogy egyenlő mértékkel mérjük mind önmagunkat, mind másokat.

Tiltja Jézus Krisztus az ítékezést, mert az ítélezők mindig önmagukat akarják igazolni. Lám, én milyen rendes ember vagyok! Lám, az a másik ember mennyivel alacsonyabb értékű, mint én! Medencében úszó gyermekeknél lehet látni, hogy egymást olykor-olykor a víz alá igyekeznek meríteni. Valljuk be őszintén, hogy a mindennapi életben nagyon sokszor igyekszünk egymást víz alá meríteni. Jézus Krisztus azonban ezt az eljárást szabálytalannak tartja. Bizonyára hallgattatok közvetítést vízilabda-mérkőzésről. Súlyos hibának számít az, amikor egyik

vízilabdacsapat játékos a víz alá nyomja a másik csapat játékosát. Ezért büntetésképpen kiállítják a játékból.

Mit akar Jézus Krisztus? Véget akar vetni az ítélkezésnek. „Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek.” Mivel akar Jézus Krisztus véget vetni az ítélkezésnek? Parancsa szerint, ha ítélkezni akarok, akkor elsősorban önmagammat vegyem vizsgálat alá. Amikor magamat vizsgálat alá veszem, rádöbbenek, hogy számtalan hiba van bennem. Először nekem kell igyekeznem megszabadulni saját hibáimtól, és csak azután foglalkozzam azzal, hogy milyen az én atyámfia. Ha ezek után is az én atyámfia dolgaira tekintek, akkor nagyon lényeges az, hogy ne a szeretetlenség vezessen, hanem a szeretet. De ne akármilyen tessék-lássék szeretet, hanem az az evangéliumi szeretet, amelyet Jézus Krisztus követett földön jártában, és amelyet elvár minden egyes követőjétől. Ha ilyen szeretettel viszonyulok embertársamhoz, miután komolyan számba vettem saját életemet, két rendkívüli dolog történhetik: Először én jutok bűnbánatra és segítem az én atyámfiát, hogy ő is bűnbánatra jusson. Csak egy példát: ha az én atyámfia bukdácsolva jön le a kocsma lépcsőjén és leesik, én hozzá mehetek, felemelhetem, de amikor kijózanodik, sok esetben durva szavakat mondok neki. Pedig azt a beszédet így is lehet mondani: emlékszel, tegnap én vittelek haza, atyámfia, ne csinálj ilyen szégyent se magadnak, se családodnak, s mivel keresztyén emberek vagyunk, ne csinálj szégyent az anyaszentegyháznak se. Bizonyára megfigyelték, hogy milyen nagy a különbség a két beszéd között.

Ha ez az evangéliumi szellem határozná meg beszédünket és életgyakorlatunkat, akkor sokkal szebb lenne mind az egyéni, mind a családi és közösségi élet. A mindennapi tapasztalat azt mutatja, hogy itt a mi falunkban és ebben a gyülekezetben, éppen azért, mert nem ez a krisztusi alapelv érvényesül, nagyon sok a harag, nagyon sok a haragos. Nagyon szomorú, hogy legtöbbször családtagok, szomszédok és volt barátok keményen tartják a haragot. Felül kellene vizsgálni minden elmérgesedett viszonyt, és meg kellene találni a békességet. Vigyázat: Isten ítéletét senki sem kerülheti el. Figyelmeztetni szeretnénk mindenkit arra, hogy ne menjen el senki se úgy a viták vagy veszekedések színhelyéről, hogy nem volt ereje bocsánatot kérni attól, akit megbántott. De ne legyen senki se, aki nem fogadja el a feléje nyújtott, bocsánatkérő kezét.

Az ítélkezésnek büntetése van, mondja a felolvasott szent Ige. Milyen büntetése van annak, aki ítélkezik felebarátja fölött? – kérdezhetné valaki. Abban a pillanatban, amikor én rosszat mondtam atyámfiáról, nem történik semmi. De később visszakapom vagy attól az atyámfiától, akit megrágalmaztam, vagy másoktól. Ezért mondja Jézus: „amilyen mértékkel mértek, olyannal mérnek néktek”. A Márk 4,24 szerint: „sőt ráadást is adnak néktek”. Ezért vigyázz az ítélkezéssel, mert van törlesztés és van ráadás is!

Még van egy gondolata a felolvasott szent Igének. Sokszor ezért vagy azért Isten gyermekeit és szolgálóit is érheti rágalom. Jézust is érte rágalom. A vigasz az, hogy Isten nyilvánvalóvá teszi az igazságot. Ha hibátlanul ér valakit a rágalom, az megtalálja felmentését Istennél, de azok, akik méltatlanul rágalmaztak, feltétlenül elveszik büntetésüket. Lehet, hogy már földi életükben, de lehet, hogy majd a földi élet befejezése után. Aki olvassa a Szentírást, láthatja, hogy Isten hagyta szolgálóit bántalmazni, de a bántalmazók nem maradtak büntetés nélkül. Mindezeket figyelembe véve, mi a megoldás? Az, amit Jézus Krisztus e példázatban így mond: „Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek!” Amen.

A gutaütött meggyógyítása

Alapige: Márk 2,1–12
Bibliailvasás: Ézsaiás 43,18–26

Valahányszor Jézus Krisztus példázatairól, gyógyító tetteiről olvasunk a Szentfrásban, mindig az a kísértés lesz úrra felettünk, hogy azokat már többször hallottuk, talán a legtöbbször a Biblia tudósításai közül, és éppen ezért már eleve nem várunk se biztatást, se örömmüzenetet az ismerős részek prédikálásakor. Ha nagyon alázatos gyermekhez méltóan megvalljuk az örömondás hallgatása iránti vágyakozásunkat, akkor a hallott igazsakasz újabb és újabb ajándékokat tartogat számunkra.

Méltatlanság részünkről az Ige unalommal való hallgatása, mivel Isten alkalomról alkalomra kegyesen megkeres bennünket, ismételten szól és megszólít minket, akik nem átalkodunk unni teremtő szavát.

I.

Jézus Krisztus – amint alapigénkől olvassuk – napok múlva ismét visszatér Kapernaumba. Visszatér oda, ahol első tanítványait elhívta, ahol bizonyára várták őt. Így, ilyen ismételten jön a mi közelünkbe is, akik már tanítványai lettünk, vagy akik ismételt látogatásai nyomán azzá lehetünk.

Jézus otthon érzi magát ebben a városban. Az Ige azt mondja, hogy ő otthon van itt. Vajon közöttünk otthon érezné-e magát? Akik napi bajainkkal, személyes és nagyon egyéni problémáinkkal elfoglaltan unalmasnak véljük az Igét s az Igében felénk jövő, szívünkben otthont kereső Úr Jézus Krisztust.

Akit ismerünk és megszerettünk, ahhoz szívesen megyünk, és azt szeretettel hallgatjuk. Bizonyára a kapernaumbeliek is vágyakozással gyűltek egybe, hogy hallják a názareti próféta szavait. Vártak valamit Jézus Krisztustól. Lehet, hogy nem tudták volna szavakba foglalni várákozásuk tárgyát, de ez nem is fontos. Elegendő volt, hogy mindnyájan elmentek azok, akik szükségét érezték. És ilyenek sokan voltak Kapernaumban! Már az is kegyelem, hogy eltalálhatunk a legjobb forráshoz. Fő nyomorúságunk az, hogy nem tudjuk, hol találjuk meg szívünk nyugalalmát. Nagy baj az életünkben, ha Jézus Krisztus közelébe csak szokásból akarunk eljutni, mert így nem érünk soha hozzá. De nem a mi egyéni akaratumk, hanem az ő ismételt lehajlásában megmutatókozó szeretet és türelem az, ami létrehozza az együttlétet. Minden istentiszteleten megérezhetjük áldást osztó jelenlétét. Jézus gondoskodik arról, hogy az élet legszürkébb pillanatában is rádöbbenjünk az ő nélkülözhetetlen szeretetére.

Jézus egy kapernaumi kicsiny házban prédikált, amelynek falai között s azokon kívül is szorongtak az egybegyűlt emberek, hogy egy szó se vesszen el mindabból, amit ő mond, és amit ő plántál a szívünkbe. Jézus mindig az összegyűlteknél beszél. Az eklézsia éppen ezt az összegyülekezést jelenti.

Nem tudjuk, hogy Jézus Krisztus prédikációja szó szerint mit tartalmazott. Életünkben a szónak olyan nagy szerepe van, hogy szinte a szavak rabjának mondhatjuk magunkat. Éppen ezért nagyon sokszor nem vagyunk urai annak, amit mondunk, és nem érezzük a szavak súlyát. Márk evangélista hű bizonyágtevőhöz méltóan mondja el mindazt, amiről tudomást szerzett. Ha igazi bizonyágtevők akarunk lenni, igyekezzünk mindig a Jézus Krisztus közelségében maradni.

II.

a) Ahogy a Mester visszatérésének híre bejárta Kapernaumot, nagy sokaság gyűlt egybe annál a háznál, ahol Jézus megszállt. Már elkezdhetette beszédét, amikor lassan közeledő férfiak vágtak utat a sűrű embersorok között. Vajon ezek később hallották meg az Úr érkezésének híreit? Kapernaum valójában nem volt olyan nagy, hogy a hír hullámai ne áradtak volna végig a lehető leggyorsabban a városban. Ezek a későn

jövők azért érkeztek valamivel később, mert nem csak maguk jöttek, hanem hoztak egy olyan embert, aki magától sohasem tudott volna Jézus Krisztus elé jutni.

Igazán Jézushoz közeledni azt jelenti, hogy nemcsak magunk megyünk elébe, hanem másokat is viszünk magunkkal. Olyanokat, akik esetleg még nem ismerik őt, vagy akik tehetetlenek. A Jézus Krisztus előtti megjelenésnek számtalan sok módja van. Még csak el sem tudjuk sorolni mindezeket a lehetőségeket. De ha mi e sok mód közül egyet sem tudunk, ez azért van, mert még mindig csak magunkat vesszük. Az élet más területén olyan természetesnek látszó emberi önzést Isten színe előtt is fenn akarjuk tartani, azt gondolván, hogy a magunk megjelenése teljesen elégséges. Istent, a kegyelmet és mindent, amit fontosnak tartunk, szeretnénk csak a magunk számára biztosítani. És éppen ez az önző törekvésünk az, ami a gyülekezet közösségében lehetetlenné teszi a Krisztus keresztye előtti igaz leborulásunkat.

Ellenvetésképpen bizonyára most arra gondolunk, hogy imádságainkban majdnem mindenkit, sőt talán az egész világot szoktuk emlegetni, s ez a mi szemünkben elégségesnek is tűnik. Amint Jézus Krisztus nemcsak szavakat mond, hanem cselekszik is, úgy a mi embertársaink sem zárkoznak az imádság falai közé.

Aki igazán Jézus Krisztus elé akar járulni, az nem egyedül megy. Az ilyen ember mindig megtalálja annak a módját, hogy egy másik emberrel jusson Jézus Krisztus színe elé. A szeretet mindig megtalálja azt a legrövidebb utat, amelyen én az Úr elé vihetem azt, aki az ő segítségére vár. A szeretet leleményes. Ha azt mondják e világban, hogy a gonoszság, a rossz az, ami mindig megtalálja a maga útját, akkor mi éppen Jézus Krisztussal valljuk mindenki hallatára azt, hogy a szeretet a leleményesebb, mert minden gonoszszágon túlrad. Íme, a szeretet hordozta nyoszolya, benne a gutaütöttel, a sokaság feje fölé emelkedik, s mind a farizeusok számára, mind az ott levőknek hangtalanul és mégis hangosan azt bizonyítja, hogy a szeretet cselekedete nagyobb, mint a gonoszság szava. A gonosz indulat cselekedetté váló érését csak a szeretet által diktált tettel előzhetjük meg. Jézus Krisztushoz kell menni, hogy megtanuljuk a szeretetet, amint azt a gutaütöttet vivők is tették.

b) S most nézzük meg, hogy ki az az ember, akit hozzá visznek. Egy olyan gutaütött ember volt, aki már eszméletét veszítette, aki már a halál mezsgyéjén állt, akinek emberileg már nem volt sem ereje, sem reménysége. Jézus Krisztus azonban mindig oda tekint leginkább, ahol a bűn, ahol az emberi elesettség minden velejárójával együtt a legszembetűnőbb és legnagyobb. Amikor Jézus Krisztus a mások hitére figyelve azt mondja a gutaütöttnak: fiam, megbocsáttattak a te vétkeid – akkor gyökereiben elvágja minden emberi hivalkodásnak és érdemszerzésnek a fonálát.

Az Istennel való kapcsolatunkat nagyon emberi gondolati formák között úgy szoktuk elképzelni, hogy nekünk saját hitünk van, Istennél meg ott a kegyelem, és így könnyen egyezsége juthatunk. Ha tényleg így lett volna és így lenne, akkor ez a gutaütött nem gyógyult volna meg, és a mi életünk is a legszerencsétlenebb maradt volna. A Heidelbergi Káté 21. kérdése azt mondja, hogy „Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot és örök életet ajándékoz”. Ebben az esetben merjük megfordítani a Heidelbergi Káté szavait, és merjük azt mondani: nemcsak nekem, hanem másoknak is örök életet és bűnbocsánatot ajándékoz az Úr. Ne féljünk másokért aggódni, mert így vagyunk igazán bizonyágtévői a keresztest hordozó Jézus Krisztusnak.

De hogyan hinnék mi másoknak az Istentől támogatott életben, amikor a magunkban sem tudunk hinni? A hit bizalma arra való, hogy embertársam életét is reménységben szemléljem, hogy higgyek gyógyulásában, hogy segítsem gyógyulását. Ragaszkodjunk felebarátaink támogatásához. Ha ezt hittel tesszük, akkor ezt a hitet ne tulajdonítsuk a mi érdemünknek, hanem Isten ajándékának, mert minden jó adomány és tökéletes ajándék e világban Istentől száll alá.

Az emberileg már elvesztettnek vélt beteget, amint ott fekszik magánkfűl a kicsiny kapernaumi halászházban, Jézus Krisztus megszólítja: Fiam, megbocsáttattak a te bűneid. Jézus magáénak vallja ezt az embert, aki a mások szemében már a halálé, de az ő számára nincs elveszve. Ez a fontos! Ez a legfontosabb!

A farizeusok, akik rosszindulatúan ott álltak, és mi is, akik esetleg hitetlenül szemléljük az Úr dolgait, teszik és tesszük fel ezt a kérdést: Bűnbocsánatról beszélünk itt? A farizeusok azon csodálkoznak és háborodnak fel, hogy Jézus bűnöket akar megbocsátani. Mi inkább azon ütközünk meg, hogy Jézus Krisztus bűnbocsánatról beszél ott, ahol betegségéről van szó. Igen, bűnbocsánatról van itt szó, mert a világ minden könnyének, testi és lelki fájdalmának ősi magja és gyökere a bűn. Mi is tudunk könnyeket szárítani, sebeket bekötözni, de amíg Jézus Krisztus a baj forrását szünteti meg, addig mi csak a baj tüneteit orvosolhatjuk. Mi még az ellenünk elkövetett legkisebb vétket sem tudjuk őszinte szívvel megbocsátani. Hogy tudnánk hát minden bűnt megbocsátani, amikor mi magunk adósok vagyunk Istennek és felebarátainknak?

A gutaütötnél megszűnik a bűn nyomasztó súlya, s így meggyógyul annak testi nyomorúsága. Jézus Krisztus az egész embert menti meg, mert Isten megszabadító kegyelme nélkül az ember a maga teljes valóságában a bűn rabja.

Őszüleink olyanok akartak lenni az Édenben, mint Isten. Hozzá akartak hasonlóságot lenni. De ez sohasem lehetséges úgy, ahogy azt az ember elgondolja, hanem csak oly módon, ahogy azt Isten jónak látja. Isten Jézus Krisztusban adta vissza istenképiségünket és fogadott mindnyájunkat gyermekeivé. Ezért mondja magáról Jézus Krisztus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.” Ez az az út, amely elvezet bennünket a megbocsátás megtanulásához. A megbocsátás gyakorlatában legyünk hasonlóságot hozzá.

Jézus Krisztus a farizeusok kérdésére és ellenvetésére kegyelmes, gyógyító szavát más formában is megismétli: kelj fel, vedd fel a te nyoszolyádat és járj! Mindezt azért teszi, hogy nyilvánvalóvá tegye: az ember Fiának van hatalma megbocsátani bűnöket. Nekünk is naponta többször megismétli, hogy egyszer végre már értsük meg és fogadjuk el kegyelmét.

Amikor kimondja a parancsot, a gyógyulás egyidejűleg megvalósul. A gyógyulás mindig a Jézus Krisztus ajándéka.

A beteget körülálló sokaság látta ezt a csodát. Jézus a bűnbocsánat csodáját naponta megismétli a gyülekezetekben. Nem tudom, testvérem, te szoktad-e ezért dicsőíteni Istent. A gutaütött meggyógyítása után az emberek szétszéledtek. Az Írás nem beszél róluk többet. Én sem tudom, hogy veletek és velem a következő napokban mi történik, de hiszem, hogy mindnyájan a bűnöket megbocsátó Úr kezében vagyunk. Ámen.

Vasárnap délutáni prédikációk

Orbán János

Nem kellett volna-e?

Alapige: Máté 18,33

A kérdést éppen nekem szegezi Isten. Ebben is az ő könyörületessége nyilvánul meg. Idejében figyelmeztet arra, hogy meg ne vesd az általa számodra felkínált kegyelmet.

Ha más helyen Jézus azt tanítja, hogy amint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is úgy cselekedjétek azokkal (Mt 7,12), itt elmélyül az Úrnak ez a tanítása, és így fogalmazható meg: amint Isten cselekedett veletek, úgy cselekedjétek ti is embertársaitokkal. Vajon így cselekedtél-e te a másikkal, a szolgálatsáddal, a felebarátoddal?

De tisztában vagy-e azzal, hogy miként és mit cselekedett veled Isten? Ezt állítja eléd Jézus ebben a példázatban. A király elszámoltatta szolgálait, hivatalnokait. Az egyik 10 000 talentummal volt adósa. Nem tudott ekkora összeget visszafizetni. Könyörgésére az Úr elengedte tartozását. Ez a szolga azonban bezáratta szolgálatsát, aki összehasonlíthatatlanul kevesebbel tartozott neki. Ha megpróbálnánk összehasonlítni a két összeget, talán ilyen arány alakulna ki: 100 millió a százhoz.

Az Úr elengedte a megfizethetlent, mert a szolga könyörgött neki. Ez a megfizethetetlen óriási összeg: a bűn. Hogy is nőhetett ilyen nagyra? Úgy, hogy nem csak időnként, hanem állandóan, „napról napra növeljük tartozásunkat” (HK 13). Ha Isten nem lett volna könyörületes Krisztusban, nemcsak te jutottál volna kárhozatra, hanem a legközvetlenebb hozzátartozóid, szeretteid is. Mert Isten így szólt: „megbűntetem az atyák vétkeit a fiakban harmad- és negyedziglen, akik engem gyűlölnék”. Ennek a szolganak adóssága fejében eladhatták volna feleségét, gyermekeit, mindenét. De az Úr irgalmasságot cselekszik ezerziglen azokkal, akik őt szeretik és parancsolatait megtartják. Ezt a néha érthetetlennek látszó kijelentést jól szemlélteti ez a mai példázat. Ezért: „Higgy az Úr Jézus Krisztusban, és idvezülsz mind te, mind a te házad népe” (ApCsel 6,31).

Isten könyörült rajtad. Megbocsátott teljesen neked. Minden adósságodat, igen, minden adósságodat elengedte. Így cselekedj te is embertársaidal. Vajon így cselekedtél eddig életed során?

A felolvasott Ige ma még alkalmat kínál az önvizsgálatra. Ez a kérdés: nem kellett volna-e? – azt jelenti: vedd számba, mindent jól csináltál-e, nem kell-e bánkódnod sok minden miatt? Nem vádolnak-e elkövetett bűneid, vagy éppen az a jó, amit tehetted volna, de elmulasztottad? Mert „aki tudna jót cselekedni és nem teszi, bűne az annak” (Jk 4,17). Nem kellett volna-e másképpen eljárnod? S ha rádöbbersz, hogy igen, akkor áldjad az Urat, hogy neked még van időd helyrehozni azt, amit elrontottál, még mássá lehetsz, még megtérhetsz és a jövőben másképpen élhetsz.

Amit alapigénk kiemel, ez: nem kellett volna-e könyörülnöd? Most azért azt vedd számba, hogy hol és mikor könyörülhettél volna felebarátodon, mert rajtad könyörült Isten. Vajon megtetted-e? De mi a könyörület? A példázat szerint az, amikor lemondasz valamiről, ami téged megillet. A király elengedte a 10 000 talentumot. Joga lett volna rá, hogy végrehajtsa a szolgan – aki talán nem is egyszerű szolga, hanem magas rangú hivatalnok lehetett – az ítéletet, de nem tette. Elengedte. Lemondott a jogáról, vállalta a károsodást. Ez azt jelenti, hogy lehetett és lehet neked is jogod, igazad a másikkal szemben. Gyakorolhatod is. Senki sem mondhatja, hogy igazságtalanul jártál el. De vajon így cselekedett veled Isten? Hogy cselekedne az adott esetben Jézus Krisztus? Mindig ezt kell szem előtt tartanod. Az ember az adott esetben élhet jogaival, de nem élhet vissza vele. Azt kell számba venned: vajon a te jogod, a te igazságod gyakorlása hasznára vagy kárára van-e felebarátodnak? Vajon nem történt-e meg veled,

hogy tisztában voltál azzal, hogy tökéletesen igazad van, de a lelkiismereted mégis más meggondolásra készítetted? Amikor az apostol azt mondja: „az igazságot követvén szeretetben” (Ef 4,15), akkor a legfőbb mérték, a legfőbb törvény, a szeretet mértéke alá állítja cselekedeteinket. Vigyázz, a te nagyon nagy igazságod könnyörtelenné, kérlelhetelenné, szeretetlenné tehet!

Isten megmutatta, hogyan kell cselekedni. Vállalhatod a kárt, minden esetben lemondhatsz jogodról és igazságodról, amikor felebarátodat ezzel megsegítheted, felemelheted, a bajbajutottnak visszaadhatod az újrakezdés örömét, az új kezdet lehetőségét. Ez a könyörület, ez az adósságelengedés a bocsánat. Csak így imádkozhatod: „bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek” Milyen csekélység az, amit te megbocsátasz felebarátodnak, ahhoz képest, amit Isten megbocsátott neked.

Lehet, hogy sokan úgy gondoljuk: nincs törvényesebb dolog az igazságosság keresésénél. Isten viszont arra tanít, hogy van ennél is törvényesebb. Ez a könyörülő szeretet. Ez nem igazságtalanság, ez a kegyelem. Ezt gyakorolta Isten Jézus Krisztus haláláért mindnyájunkkal szemben.

De arra is figyelmeztet az Ige, hogy senki se akarja ezt kalmár módra, vagyis üzletszerűen kihasználni. Sajnos akadhatnak olyanok és akadnak is, akik tudatosan, szándékosan cselekszenek meg nem engedett dolgokat, mert előre számítnak a másik engedékenységre, és a keresztyén alázatosság álarcát felöltve éppen erre az Igére, a megbocsátás szent törvényére hivatkoznak. Amikor Isten arra tanít, hogy könyörültesek legyünk felebarátaink iránt, akkor nem azt akarja, hogy kaput nyissunk az előre kitervelt szándékos rossznak. Az apostol azt mondja: „ha valaki szándékosan vétkezik, nincs többé bűnökért való bocsánat, hanem az ítéletnek valami rettenetes várása és a tűznek lángja, amely megemészti az ellenszegülőket” (Zsid 10,26-27).

A bűnbocsánat szent dolog – mondja Kálvin János –, de aki gyanússá tette magát, azt szemmel tartjuk, hogy gúny tárgyává ne tegye a Krisztus lelke szerint való türelmünket.

Aki csak magának akar előnyt húzni a könyörületességéből, de a könyörületesség lelkét fel nem öltözi, úgy jár, mint a példázatbeli szolga, aki ismét odakerült a király elé. De akkor már a kérdés: „Nem kellett volna-e könyörülnöd?” – nem önvizsgálatra adott lehetőség, hanem ítélet. Aki felebarátjának nem hajlandó megbocsátani, önmagával szemben állítja fel a legszigorúbb és legkérelhetetlenebb isteni igazságszolgáltatást. „Annak okáért míg időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel” (Gal 6,10). Amen.

Sepsy Károly

Debrecen, Magyarország

Ének az üvegtenger mellett

Alapige: Jelenések 15,2-5

Az előző fejezet a küzdő egyház súlyos megpróbáltatásairól szólt. Ez a diadalmas egyház háladalát zengi felénk és bennünk. Egy olyan mennyei pillanatfelvételt látunk, amikor a győztesek, az idvezültek, a vértanúk Isten trónusánál, az üvegtenger partján állnak, kezükben Isten hárfái s ajkukon a mennyei ének. Két éneket énekelnek: a Mózes énekét és a Bárány énekét.

Ez a varázslatos látomás, ez a titkos üzenet felemelő dolgokat mond el számunkra. Hosszú évtizedek óta bűvöletében tart ez a kép: kórus áll az üvegtenger partján, amely glóriát zeng a mindenható Istennek.

A vizek különleges nyelven üzennek nekünk. Van, aki órákig tud ülni a parton, csendben nézi és fogadja a vizek szavát. „Egyedül hallgatom tenger mormolását, Tenger habja fölött futó szél zúgását, Egyedül, egyedül a bujdosók közül Nagy Törökországban...”

A bujdosó Rákóczi fejedelem hű társa, Mikes Kelemen így ül Rodostóban a Márvány-tenger parti szikláin, és minden hullámverésből kihallja az árvaság jáját, és a távoli szülőföldre, a Zágon feletti csillagra gondol.

Ennek a mennybéli tengernek egészen más az üzenete. Olyan tiszta, mint az átlátó üveg, vagy még inkább, mint a megolvadt gyémánt. És mégsem fehér, inkább bfborszinű, mert tűzzel elegyített: a sugárzó tisztaság meg az emésztő tűz van benne együtt. Isten jelenlétének kísérői. Mózes is így találkozott először Istennel a Hóreb hegyi csipkebokor lángjában. És szótat hallott: Oldd le a te saruidat, mert szent az a hely, amelyen állasz! Szent, azaz tiszta, mert az Úr van jelen ott! (2Móz 3,5)

Az üvegtengerben az Isten tiszta igazsága és ítéletének megemésztő tüze testesül meg. S íme, a megharcolt küzdelmek után, az odaadott élet áldozata után teljes békében, megdicsőülten, idvezülten ott állnak a mártírok az üvegtenger partján. Kezükben hárfá és ajkukon ének. Kórusuk zengi a Mózes és a Bárány énekét.

Mózes éneke arról szól, hogy Isten kiszabadította őt és népét Egyiptomból, a Vörös-tengeren át nyitva utat előttük, az üldöző egyiptomiakat pedig a tengerbe vessejtette. A Bárány a földi lét nyomorúságából menti át a túlsó partra választott népét, választott népének azokat a tagjait, akik halálig hívek maradtak hozzá.

Mózes éneke a leírt, a megtanulható ének. A Bárány titokzatos éneke a földön megtanulhatatlan. Csak az a 144 ezer tudhatja, „akik követik a Bárányt, valahová megy”. Másfelől: énekük az Ótestamentumból merít. Az örök diadal éneke finom költői összetétele a 111. zsoltár verseinek. A világosság Isten Igéjében van. Ott keresd! Ezt énekeld! Így élj és így halj! Jézus az Igével állt ellen a kísértőnek a pusztában: „meg van írva”! Az Igével imádkozott a kereszten és halt meg. Az idvezültek kórusa pedig az Igével áldja Istent a mennyben.

Mózes énekét megtanulhatónak neveztem: ami a Bibliában leírva rendelkezésünkre áll. Ez az „ismert ének”. A Bárány éneke pedig az „ismeretlen”, „amit senki meg nem tanulhat”, ami majd csak a mennyben adatik. Ez a szakmai tudáson túl lévő ének: a kegyelem dala.

A debreceni Kántus énekében mindig ezt a szakmai tudást csodáljuk, s gyakorta azt a lelket, ami több, ami túlmutat ezen a tudáson. És mégis jó elgondolni, hogy az üvegtengernél egy sokkal csodálatosabb, merőben új ének zeng majd.

Ó, hogy lehetne „így” énekelni? Ezt énekelni? És ki énekelheti? Az idvezültek. Kik ezek? – Akárki lehet – te és én is: „akik jöttek a nagy nyomorúságból és megmosták és megfehértették ruháikat a Bárány vérében”.

Hogy kik azok, akik az üvegtengernél énekelnek, arra a Jelenések könyve így felel: „azok, akik diadalmaskodtak a fenevaden”. A görög szó azt jelenti, hogy úgy győztek, mint akik egyben legyőzték önmagukat is. Esetleg elvesztették testi életüket, de megnyerték az örök életet. Elutasították a bálványimádást, s hívek maradtak még a halálban is az igaz Istenhez.

„Aki meg akarja tartani életét, elveszti azt. És aki elveszti életét énérettem és az evangéliumért, megtalálja azt” – mondja Jézus. A mártírok győzelme valóság. Győzni azonban nem csak önmagunk megtartásával lehet. Mi hétköznapi emberek a „túlélés minden áron” jelszava alapján állunk, s valahogy a mártírok győzelme nemigen vonz bennünket. A magunk megtartása érdekében egy időben még a keresztyén hitünket is készséggel visszafejlesztettük. De napjainkban is tele vagyunk az „életért” való aggódással: miként alakul a kenyér, a lakbér, az egyetemi tandíj? Igen, ezek „napi” gondok. – De abból a teljes, az odaát is érvényes életből mennyit érzékelünk?

A mennyei karok énekének tartama a magasztalásnak egy abszolút tisztult fokát mutatják: „Nagyok és csodálatosak a te dolgaid, mindenható Úr Isten, igazságosak és igazak a te útjaid, ó, szentek Királya! Ki ne félne téged, Uram, és ki ne dicsőítené a te nevedet? Mert csak egyedül vagy szent. Eljönnek mind a népek és leborulnak előtted, mert nyilvánvalókká lettek igazságos ítéleteid.”

Ilyen elragadtatott, odaadó magasztalásra csak a mártírok kórusa képes, akik magukat, életüket előzően már teljesen átadták Istennek. Erre eszméljünk, erre törekedjünk. Adjuk át magunkat teljesen Istennek, az életünket is tegyük az ő kezébe. Biz-

zunk minden reá. Bízunk mindenben benne. Minden és mindenki helyett válasszuk őt. Mindvégig legyünk hűek hozzá! Ez a teljes odaadás a teljes dicsőítés titka: üveg-tengeri ének, idvezült himnusz!

Ebbe a vízbe nézzünk, hogy tiszta szemet nyerjünk. Ennek a tengernek a mormolását hallgassuk. Ebből titkokat lehet méríteni, nem csak az árvaság keserűségét, mint egykor Mikes Kelemen a Márvány-tenger partján Rodostóban.

Ez a hazatérés győzelmi éneke. Ez a mennyei haza örök himnusza. Ámen.

Böjtfő vasárnapjára

László Dezső

A vigasztaló Isten

Alapige: 2Korinthus 1,3-5

Bibliaviasás: 2Mózes 20,1-17

Alapigénk nagyon is ismerős. Minden temetésen ezzel a fohászzkodással kezdjük az istentiszteletünket. Ennek pedig az az oka, hogy a temetési istentiszteletnek nem a siratás, nem a halott dicsérése és nem a búcsúztatás, hanem a vigasztalás a célja. Ebben az Igében pedig a vigasztalás főnév és a vigasztalni ige összesen hatszor fordul elő. Valóban a vigasztalás Igéje.

Most nem vagyunk temetésen. És mégis ezt az alapigét választottam. Ennek pedig az az oka, hogy a keresztyén embernek nemcsak temetésen, hanem állandóan szüksége van a vigasztalásra. Akik a Heidelbergi Kátéból konfirmáltak, tudják, hogy a Káté első kérdése a keresztyén ember szüntelen való vigasztalásáról beszél. Az első kérdésben már azt kérdi: mi életedben és haláloedban egyetlen vigasztalásod? Számos kátékérdés előtt ott áll a kérdés: miféle vigasztalásod van az egyes hittételekkel kapcsolatban? Még a Krisztus visszajövetelével kapcsolatban is azt kérdi: miféle vigasztalásod van abból, hogy Krisztus eljön ítélni eleveneket és holtakat? Nem azt kérdi, hogy miképpen támadnak föl a halottak, hanem azt, hogy miféle vigasztalásod van a test feltámasztásából.

Krisztus még az úrvacsorát is vigasztalásunkra rendelte. Ma úrvacsoravétel előtt erre is gondoljunk, hogy az úrvacsorából is vigasztalást nyerhessünk.

I.

A mi Urunk Jézus Krisztusnak az Atyja, az irgalmasságnak Istene azért áldott, azaz azért kell neki hálákat adnunk, nevét magasztalnunk, mivel ő minden vigasztalásnak Istene, aki minket minden nyomorúságunkban megvigasztal. A minden vigasztalásnak Istene minden nyomorúságunkban megvigasztal bennünket.

Minden nyomorúságunkból a minden vigasztalás Istenéhez fordulhatunk. Ő nem azért ad nekünk nyomorúságot, hogy az elválasszon tőle, hanem hogy abból hozzá meneküljünk. Sajnos nagyon sokan éppen a nyomorúságban fordulunk el tőle, mert nem úgy ismerjük őt, mint minden vigasztalásnak az Istenét, aki meg tud bennünket vigasztalni.

Én nem akarom, mert nem tudom minden hallgatónak minden nyomorúságát felsorolni. Most mindenki nézzen saját magába, őszintén és igazán. Tudatosítsa magában, hogy mi vagy mik az ő nyomorúságai, fájdalmai, gyötrelmei, hiányai, csalódásai, veszteségei, kételyei, kísértései, bűnei, és ezeknek világos tudatával kísérje tovább a prédikációt. Nincs olyan emberi testi vagy lelki nyomorúság, amelyben ne tudna bennünket a minden vigasztalásnak Istene megvigasztalni. De azt a nyomorúságot eléje kell tárnunk. Sajnos sokan éppen azért nem tudnak nyomorúságukban megvigasztalódni, mivel a nyomorúságukkal félrevonulnak, bezárkóznak Isten és az ember előtt egyaránt. Istenhez az út egyes-egyedül a nyomorúságunk beismeréséből és föltárásból vezet. Bűnbánatot tartani annyit jelent, mint őszintén megállni Isten előtt, úgy, amint vagyunk. Ahogy énekelni is szoktuk: amint vagyok sok bűn alatt, amint vagyok, nem várva, hogy lelkemnek terhe, szennye fogy, amint vagyok, bár gyötrelmem s kétség rágódik lelkemen, amint vagyok, vak és szegény. Nagy nyomorúságunk, hogy mi a vallásból ünnepi magatartást formáltunk és elfelejtettük, hogy Isten nemcsak az életünk ünnepi magaslatain, hanem nyomorúságaink mélységeiben is keres.

Krisztus az élet mélységeibe szállott alá. Még a pokol fenekére is. Mindenekben megkísértetett hozzánk hasonlóan, kivéve a bűnt. Amikor a három kedvenc tanítványa

a fényben úszó hegytetőn vele, Mózesrel és Illéssel akart maradni, ő a völgybe parancsolta őket, mert ott beteg édesapa várta fia gyógyulását.

II.

Hogyan lett a világteremtő nagy és hatalmas Isten az irgalmasságnak és minden vigasztalásnak Istenévé, hogyan vigasztal meg minket minden nyomorúságunkban?

A felelet ennyi: Krisztus által! A mi vigasztalásunk Krisztus által van. Krisztus nélkül, Krisztuson kívül nincs! Krisztust a mi vigasztalásunkra küldötte, Krisztus által adja ma is nekünk a vigasztalást. Más által és másképpen nem! Miért jött Krisztus a világba, miért prédikáljuk Krisztust? Hogy általa Isten minden nyomorúságunkban megvigasztaljon.

Most magunkról fordítsuk Krisztusra tekintetünket.

Az Isten, amit mi imádunk, a Jézus Krisztusnak az Atya, Krisztusért lett a világteremtő nagy és hatalmas Isten nekünk személy szerint Atyánkká. Krisztus az egyszerűlött, a természet szerinti Fia Istennek, mi pedig őérette és benne lettünk Isten fogadott gyermekei. Az nem természetes, hogy Isten nekünk Atyánk és mi neki gyermekei vagyunk. A természetes az, hogy mi neki ellenségei vagyunk és ő haragszik reánk a mi bűneink miatt. Az az ő kegyelme és irgalmassága, hogy Krisztusért, Krisztusban örökbe fogadott bennünket, hogy mi őt Atyánknak, magunkat pedig gyermekeinek hívhasuk.

Mindezt milyen sokszor elmondjuk. Hiszen az Úr imádságának vagy az Apostoli Hitvallásnak az első szavai erre emlékeztetnek. Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben. Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében. Nem vagyunk elhagyatott, kitagadott, magánosságra kárhoztatott emberek. A világteremtő nagy és hatalmas Isten, aki az egész mindenséget kormányozza, ez a befolyásos személy, akitől minden de minden függ, nekünk személy szerint Atyánk.

Lehet szomorú, vigasztalás nélküli, elhagyatott az az ember, akinek a világteremtő és világot kormányzó nagy és hatalmas Isten az édes Atyja? Semmiképpen sem. Akkor mi, akik a Miatyánkot és a Hiszekegyet annyiszor elmondjuk, miért vagyunk vigasztalás nélküli emberek? Azért, mert csak mondjuk, a szájunkkal mondjuk, de valójában nem gondoljuk végig, nem éljük át teljesen mindazt, amit olyan megszokottan monduk. Az emberek hogy keresik a befolyásos emberek segítségét! A keresztyén embernek van a legbefolyásosabb ura, maga a mindenható Isten, aki valóban Atyánk az Úr Jézus Krisztusban.

Krisztus az emberek vigasztalására jött a földre. Ézsaiás próféta könyve alapján a programbeszédében azt mondja, hogy az ő célja: a szegényeknek örömhírt prédikálni, a töredelmes szívűeket meggyógyítani, a foglyoknak szabadulást hirdetni, a vakok szemeit megnyitni, szabadon bocsátani a lesújtottakat, hirdetni Istennek a kedves esztendejét (Lk 4,18–19). A mindennapi élet mindennapi nyomorultjaihoz jött, hogy rajtuk segítsen, őket helyreállítsa, vigasztalja. Egyszer már innen a nyomorúságok felől kellene megközelítenünk Krisztust. A magunk életének a nyomorúságai között találkozni kéne vele.

Aki így megy feléje, az mind megtalálja benne a maga vigasztalóját és gyógyítóját, felemelőjét és szabadítóját.

Fájdalmak férfia, betegség ismerője volt. Az ő sebeivel gyógyulánk meg. Ne rejteggünk testünk és lelkünk sebeit előle, hanem valóban tárjuk eléje, hogy begyógyítsa azokat.

Próbáljuk meg Krisztusban, az ő sorsához hasonlítva vizsgálni és értelmezni a mi nagyon keservesnek ítélt sorsunkat, és rögtön megvigasztalódunk. Benne látjuk meg, hogy a szenvedés nem Isten büntetése, hanem csak a próbája. Szemvedéseink mértéke és bűneink mértéke között nincs egyenlőségi jel. Ha volna, akkor a nagyon sokat szenvedett Krisztusnak nagyon bűnösnek kellett volna lenni. Szemvedett, pedig ártatlan, szent, igaz és tiszta volt. Szemvedett, hogy velünk, szenvedő emberekkel egy lehessen, minket megértsen, rajtunk segítsen, hogy legyen valaki, aki meg tud indulni a mi erőtlenségeinken. Sebek fakadtak fel rajta, hogy mi az ő sebeivel meggyógyuljunk.

Krisztus halálában felismerem, hogy Isten az én bűneimért már megbüntette Krisztust. Ő felvitte a keresztre az én bűneimet, az engemet bűneim miatt vádoló törvényt, és azt odaszegezte, hogy többé ne rettentsen. Ha nem is mindig tudatosan, de bennünk él a bűneink büntetése miatti félelem. Ezt Krisztus már elvette, mert bűnünkért helyettünk már meglátozott a kereszten.

Krisztus nemcsak meghalt, hanem föl is támadott. Halálával meggyőzte a bűnt és feltámadásával a halált. Ő az első zsenge, az első feltámadott ember, aki a mennyei Atya hajlékában már a mi halál utáni helyünket is elkészítette. A halálunkban ő maga jön el hozzánk, hogy magához vegyen, hogy mi is ott legyünk, ahol ő van.

Krisztus vigasztalása három területre hat ki: szenvedéseinkben vigasztal a maga szenvedéseivel, halálával vigasztal a bűneink büntetése miatti félelmünkben, feltámadásával pedig a halállal szemben.

Ez a vigasztalás, mint a gyógyszer a gyógyszerárban, készen van, nagy mennyiségben, kifogyhatatlan bőségben rendelkezésünkre áll. Csak be kell vennünk, csak élnünk kell vele. Minden istentisztelet, azon minden ének, minden imádság, minden igehirdetés nem Istenért, nem önmagáért, hanem értünk, a mi vigasztalásunkért van. Bőséges a mi vigasztalásunk Krisztus által. Csak éppen el kell fogadnunk, amikor Krisztus adja.

Krisztus, mielőtt a mennybe ment, szomorkodó apostolait azzal vigasztalta, hogy helyette az Atya más vigasztalót fog küldeni, hogy az mindig velük legyen. Ez a más vigasztaló a Szentlélek. Ezen az istentiszteleten minden énekünkben ennek a vigasztaló szentléleknek az ajándékát, a magunk vigasztalását kértük. Boldog, aki nemcsak a szájával, hanem a vigasztalhatatlannak tetsző szomorú szívével is énekel. Krisztus már a keresztelésünk elhangzott szavában azt ígérte, hogy velünk lesz minden napon a világ végezetéig. Ő a vigasztaló Szentlélek által van jelen közöttünk és bennünk minden napon. Ez a Szentlélek olyan, mint a szél, behatol mindenhová, a szív elrejtett mélységeibe is. Csak mi ne álljunk ellene. Én el merem mondani, hogy ez a mai prédikáció, mialatt mondom, nekem már nagy vigasztalás volt, szívem szerint szeretném, hogy mindenikőtöknek az legyen.

Az úrvacsorában ez a vigasztalás még nyilvánvalóbbá lesz. A megtörtetett kenyér és a kiöntött bor jegyében a hívó szív előtt felfakadnak Krisztus sebei, hogy a mi sebeink azok által meggyógyuljanak. Az ő halálát hirdetjük az úrvacsorában, azaz annak bizonyosságát, hogy Isten bűneink büntetése gyanánt a Krisztus halálát elfogadta és mi többé nem vagyunk Isten haragja, büntetése alatt. Én, az Úr szolgálója csak kenyeret és bort tudok néktek adni, de maga a mennybe ment Krisztus Szentlélek által a maga valószínű testét és véréát adja annak, aki hittel veszi el a külső jegyeket. Az úrvacsorát akkor vesszük igazán, ha annak jegyeiben kiábrázolva látjuk a mai alapigét: Isten minden vigasztalásnak Istene, aki minden nyomorúságunkban megvigasztal bennünket. Nemcsak az igehirdetésben, hanem az úrvacsorában is. A mai szomorúságunkban így próbáljunk készülni és élni az úrvacsorával.

III.

Mindeddig arról hallottunk, hogy maga Isten, a Szentháromság egy örök igaz Isten, a mi Atyánk, Megváltónk és Vigasztalónk miképpen akar és tud bennünket megvigasztalni bármely nyomorúságunkban. Most nézzünk önmagunkra. Nekünk magunknak mit kell tennünk, hogy az Isten vigasztalása valóban hatékony lehessen a mi életünkben is.

Isten azért vigasztal bennünket, hogy mi is megvigasztalhassunk bármely nyomorúságba esetteket azzal a vigasztalással, amellyel Isten vigasztal bennünket. Azt mondja az Ige, hogy aki mást vigasztal, maga is vigasztalódik. Minél inkább kitárom a szívemet a másik szomorú ember felé, minél inkább fáj az ő szomorúsága nekem is, és minél inkább akarom őt én magam vigasztalni, Isten vigasztalása is annál bőségesebb lesz énbennem. Csak a másik ember nyomorúságai felé megnyílt emberszívnek a sebeit akarja Krisztus meggyógyítani. Aki a maga fájdalmaival, nyomorúságaival kivonul az emberek közül és elszűkülte életének a romjain úgy kesereg, mint a világ legsze-

rencsétlenebb embere, az nem nyerhet Krisztustól vigasztalást. Ő a másik ember nyomorúsága előtt megnyílt szívbe bocsátja alá a maga bőséges vigasztalását. Emlékezzünk az utolsó ítéletről szóló megrázó példázatra. Krisztus azokat viszi át magához az örök üdvösségre, akik neki enni és inni adtak, akik őt gyógyították, gondozták, felruházták. Ő pedig a másik ember éhségében, szomorúságában, betegségében, nyomorúságában van jelen a világban.

Krisztus világosan megmondja a mai Igében, hogy bőséges a mi vigasztalásunk benne. Azoknak bőséges a vigasztalása Krisztusban, akiknek bőséggel kijutott a Krisztus szenvedéseiből. Krisztus senkinek sem ígér szenvedésmentes, nyugodt, polgári életet. Azoknak, akik őt elfogadták, követésében elindultak – azoknak újabb szenvedései lesznek. Szendvéseik megnőnek, mert a Krisztus szenvedéseiből is bőségesen kijut nekik. Nemcsak magukért, hanem Krisztusért is szenvednek. Az ilyeneknek adja a bőséges vigasztalást. Ez emberi megítélés szerint bolondság. Úgy vigasztal Krisztus, hogy még több szenvedést ad. Igen, mert amilyen mértékben Krisztusban szenvedek másokért s Krisztusért, hordozom a szent ígát, olyan mértékben lesz kevesebb, bántóbb és fájóbb a maga szenvedése. Felismerem, hogy Krisztus szenvedése, halála és feltámadása elvette az én fájdalmak, bűnök és halál miatti szenvedéseimnek az élet, szabaddá tette a vállamat, hogy az ő nevében most már én vegyem fel mások szenvedésének terhét, gyönyörúséges ígáját.

Mi azért szenvedünk, mert magánosak vagyunk. Senki sem ért meg bennünket, senki sem segít rajtunk. Szendvéseinkben beszűkül az életünk látóhatára, csak magunkra, nyomorúságainkra, azok mélységeibe, ijesztő mélységeibe tekintünk szüntelenül.

Nos, Krisztus úgy vigasztal, hogy kivesz bennünket a magánosságunk örvényéből, hozzákapcsol önmagához és a másik emberhez. Életünk bezárt ablakait kétfelé tárja, hogy napfény, friss levegő áradhasson be oda, ahol minden meg van áporodva. Jézus önmaga és a másik ember felé közelít minket. Megvigasztal, hogy másokat is vigasztalhatunk. Azalatt vigasztal a leghatásosabban, mialatt mi másokat vigasztalunk. Elidegenedett, elszűkül, önmagába, szenvedéseinkbe zárt szűk kicsi életünket kitágítja önmaga és a másik ember számára. Igazi emberekké tesz. Vigasztalást nyert, másokat vigasztaló emberekké.

Ez az óra számunkra a vigasztalódás órája volt a Krisztus tervében. Ez az óra szertete kiadásának az órája. Élünk azzal, amit most adott minékünk. Vigasztalódjunk és vigasztaljunk! Ámen.

Kováts László

Keskeny úton, szoros kapun az életre

Alapige: Máté 7,13–14

Bibliolvasás: Márk 8,27–38

Régen a városokat kőfallyal vették körül, s a kőfalon át kapu vezetett a városba. Amikor Jézus ezt a példázatot mondja, egy síkságon fekvő nagy városra gondol, melynek kapuja felé széles út vezet. A kapura fel van írva a város neve: Veszedelem. Látja, hogy a széles úton mennyien mennek előre, éppen úgy, mint ma egy nagy vásárba. A széles és sima úton élvezetes és könnyű járni, a tágas kapun nem nehéz bejutni. Akik ezt teszik, nem is olvassák el, hogy mi a város neve, vagy ha elolvassák is, nem törődnek vele, nem ijednek meg. Csak ha egyszer átléptek a kapun, akkor veszik észre, hogy veszedelembe jutottak, de akkor már hiába veszik észre, nem térhetnek vissza. Jézus maga elé képzel egy másik várost is. Ez magas hegyen fekszik, és a hozzá vezető út keskeny, nehezen járható, meredek hegyi ösvény. De a város kapujára ez van kiírva: Élet. Itt már kevesebben járnak, az út nehézségeivel kevesen hajlandók megküzdni. Aki azonban ezen az úton jár és mindvégig megmarad rajta, akármilyen szoros is a kapu, bemegey rajta, s ha bemegey, boldogan tapasztalja, hogy valóban az életre jutott.

Később, mikor Jézus már a mennybe ment, követői, az első keresztyének sokszor emlegették ezt a példázatot. A Rómában vagy más nagy városokban lakó keresztyének, mikor hallották, arra gondoltak, milyen széles út vezet pl. a cirkusz felé, ahol a keresztyéneket vadállatok tépik, ahol gladiátorok gyilkolják egymást, s milyen tágas kapu fogadja be az érkezőket. Viszont milyen keskeny utcában fekszik az a kis szoba, ahol a keresztyén istentiszteleteket tartják, s milyen szoros kis ajtón lehet bejutni ebbe a szobába. De ez is elég, mert a keskeny utcában kevesen járnak, a szoros kis ajtót kevesen keresik és találják meg. Ám azért vannak, akik megtalálják.

Ma, ha ezt az Igét halljuk, önkéntelenül arra kell gondolnunk, hogy mikor valami nagyobb szabású mulatság van, mennyire tolongunk a mulatság helye felé. Nem számít sár, hó, hideg, szegénység, a részt venni kívánók széles utat taposnak, s ha keskeny is az ajtó, annyian mennek be, mintha széles kapu volna. Ezzel szemben milyen keskeny ösvény vezet az Isten háza felé, különösen télen, a hóban látható, hogy milyen keskeny. De a templomba jövők ezen a keskeny ösvényen is elférnek, mert kevesen vannak, akik ide járnak. Itt már bezzeg számít a rossz idő vagy a sár, mert még jobban lecsökkenti a templomba jövők számát.

Szóval vannak a világon széles utak és tágas kapuk, s vannak keskeny utak és szoros kapuk. Vannak sokak által taposott utak és nyitogatott kapuk; és vannak olyanok, amelyeken csak kevesen járnak. Az Ige azonban mégsem ezeket az utakat és kapukat emlegeti, hanem magát az életet. Vagy mondhatjuk így is: a világot. Az élet, a világ is út, amely némelyek számára széles és csábító, mások számára keskeny és nehéz. Jobban mondva, vannak, akik a széles úton járnak, és vannak, akik a keskeny úton. Mindkét út egy-egy kapunál ér véget. A széles a veszedelem kapujánál, a keskeny az élet kapujánál. Hogy mi az egyik és mi a másik, azt nem sokat kell magyaráznom. A veszedelemet más szóval így nevezzük: kárhozat, az életet: idvesség. Mindenki bejut az egyik vagy a másik kapun. S hogy melyiken megy be, az attól függ, melyik úton járt s melyiken érkezett meg az élet végéhez. Mi szeretnénk, ha nem így volna, szeretnénk, ha a széles úton járhatnánk, mégis a szoros kapun léphetnénk be az életre. Ez azonban nem lehetséges. Ha az életre akarunk jutni, akkor meg kell tanulnunk a keskeny úton járni. Ha most meg a széles úton megyünk, már távolról meg kell látnunk, hogy az előttünk levő kapun ez van kiírva: Veszedelem. Meg kell ijednünk tőle, gyorsan vissza kell fordulnunk, és reá kell lépnünk arra az útra, melynek a végén az élet vár reánk. Ezt a visszafordulást megtérésnek nevezzük.

Lássuk, hogy milyen is a széles út, amelyen annyian járnak, nézzük meg, miért visz a veszedelemre. Fordítsuk aztán figyelmünket a keskeny útra, amely jelenleg lehet hogy nehéz, de az életre vezet. Lássuk meg, hogy mégis ez a jó nekünk.

1. A széles út a hitetlenség útja. A világon nagyon sok keresztyén van, s ha ezek mind hívő lelkek lennének, a széles úton kevesebben, a keskeny úton többen járnának. De az a baj, hogy sokan vannak hitetlenek. Nem azokról beszélek, akik ezt meg is mondják, hanem azokról, akik magukat keresztyéneknek nevezik, mégis hitetlenek. Az egyház szolgálatát keresztelelésnél, házasságkötésnél, temetésnél, esetleg gyermekük konfirmálásánál igénybe veszik, de egyébként úgy élnek, mintha sem Isten, sem vallás nem volna. Nem imádkoznak, a Bibliát semmibe veszik, templomba nem járnak, vallásos kötelességüket nem teljesítik. Ha valaki Isten törvényét vagy Isten haragját emlegeti előttük, legyintenek, vagy csúfondárosan mosolyognak, mert nem hisznek Istenben.

Vannak, akik hiszik, hogy van Isten, olykor talán imádkoznak is, s eljönnek a templomba. De nem veszik komolyan Istent, azt gondolják, nem muszáj engedelmeskedni neki, hogy olyan, mint egy szelíd vagy éppen tehetetlen nagyapa, aki unokájának minden csínytevését elnézi. Ez is hitetlenség! Isten világosan kijelentette, azaz megmondotta, hogy milyen ő, a Szentírásban tisztán megláthatom. Ha én nem ilyenek hiszem, valójában hitetlen vagyok.

Vannak, akik nem hiszik a Szentírásnak egyes tanításait. Nem hiszik azokat a csodákat, melyeket az Ó- vagy Újszövetség ad elő; vagy nem hiszik az örök életet, az Úr visszajövetelét, a halottak feltámadását vagy egyebet. Ez is hitetlenség. „Mert mind

igazak és ámenek, amik szádból kijöttek.” A Szentírás tanításai pedig Isten szájából jöttek ki, s ha nem hiszem, hitetlen vagyok.

Akik ezen az úton járnak, a széles úton járnak. Kétségtelen, hogy ez az út sokszor kényelmesnek tűnik. A hitetlen nem érzi kötelességének, hogy Isten parancsolatainak engedelmességedjék. Milyen jó így – gondolja. Mennyivel könnyebb az életem, ha nem kell szót fogadnom ezeknek a nehéz parancsolatoknak. Nem érzi kötelességének, hogy Istent szolgálja. Szolgálom családomat és a társadalmat – mondja. Csak nem fogom terhelni magamat még egy szolgálattal, amit elhagyhatok? Nem érzi kötelességének, hogy az egyházért áldozatot hozzon, így több marad szivarra vagy italra. Ezekért van, hogy sokan úgy gondolják: jobb a hitelenség széles útján járni, mint a hit keskeny útján. Pedig tévednek. Mert ezen az úton is megérkeznek Isten elé. „Hit nélkül pedig lehetetlen Istennek tetszeni” – olvassuk a Zsidókhöz frott levélben. S akik nem tetszenek Istennek, a tágas kapun a veszedelemre jutnak.

A széles út a testi kívánságoknak az útja, mikor valaki testi vágyainak rabja s nem lát tovább csak a táncig, a dohányzásig, a szeszes italig, vagy a szép ruháig, vagy bármilyen más testi kívánságig. Sokan már e földi életben meglátják a széles út veszedelmét. Sokan vallották kárát táncórületüknek: egészségük vagy erkölcsi tisztaságuk, becsületük vallotta kárát. Nem kár-e aztán, ha a gyermek életére vagy ruhájára nincs pénz, de a dohányra vagy italra muszáj legyen? A testi kívánságok útja az erkölcsi könnyelműség útja. Szomorú, hogy ezen is sokan járnak. Az erkölcstelen beszéd, az erkölcstelen viselkedés nem tartozik a ritkaságok közé. A testi kívánságok széles útja is a veszedelemre vezet. „A testnek cselekedetei ezek – írja Pál apostol –: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás, részegségek, tobzódások”, s még egy csomó bűnös cselekedetet említ fel, s azt mondja, hogy akik ilyeneket cselekszenek, Isten országának örökösei nem lehetnek és lesznek.

A széles út a szeretetlenség útja. Hányan vannak, akik csak magukat szeretik, esetleg családjukat, de a felebarátot már nem. Nem akarják tudni, hogy még az idegenek sem idegenek, mert a Krisztusban testvérek. Másokat kicsúfolnak, bántanak, megcsalnak. Egyszóval, gonoszt cselekszenek. Ez is széles út, „mert nekünk mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megjutalmaztassék aszerint, amit ebben a testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt”. S ez a Krisztus előtt való megjelenés is veszedelem lesz azoknak, akik gonoszt cselekszenek.

Még sokat lehetne beszélni a széles útról, sok fajtáját lehetne felsorolni, de én már nem folytatom, hanem kimondom a dolog velejét: a széles út a bűn útja. Ha azt tesszük, amit Isten nem szeret, ami a Szentírás mértékével mérve rossz: a széles úton járunk. Van, aki erre az útra csábítson: a Sátán. Azt mondja Pál apostol, hogy a Sátán átváltoztatja magát a világosság angyalává. Azt jelenti ez, hogy magát józnak mutatja, amit ajánl, kellemesnek és kívánatosnak tünteti fel. Elvakítja a szemet, hogy ne lássa a széles út veszedelmét. Szavának sokan hisznek, csábításának sokan engednek, ezért járnak sokan a széles úton.

Sőt, többet mondok. Nincs egy ember sem, aki ezen az úton soha ne járna. Ádám rálépett, mi is rálépünk. S ha csak mi volnánk és a Sátán, meg is maradnánk ezen az úton. Ámde van Jézus Krisztus is, aki felnyitja szemünket, hogy meglássuk, rossz ez az út, a veszedelemre visz; van, aki hívjon, hogy térjete meg, jöjjetek énhozzám mindnyáján. Aki hívogat a keskeny útra, mely az életre visz. Boldog, aki meghallja e hívást és visszafordulva elhagyja a széles utat s megtalálja a keskenyt.

2. E keskeny útról azt mondja az ének: „És bár a keskeny út meredek is, de mégis mennybe jut, dicsfénybe visz.” Ezen az úton Jézus megy a hívők előtt, ő mutatja meg, hogy lehet rajta járni, és hogy kell rajta járni. Ez az út az önmegtagadás útja. Az Isten Fia, az ég és föld Ura „önmagát megüresíté, szolgálai formát vévén föl, emberekhez hasonlónak lévén”. Ez az út a kereszthordozás útja: „nincsen senkiben nagyobb szeretet, mint ha valaki életét adja az ő barátaiért” – mondja Jézus, és ő életét adta barátaiért. Értünk. Ez az út a dicsőség útja, mert „Isten felmagasztalá őt és ajándékozta neki oly nevet, amely minden név felett való, hogy a Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieiké, földieké és föld alatt valóké, és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus

Úr az Atya Isten dicsőségére” (Fil 2,9). Meg kell látnunk Jézus Urunkat, hogy hol megy, meg kell hallanunk hívását, és ha az életre akarunk jutni, követnünk kell őt a keskeny úton.

Nem könnyű ezen az úton járni, ezért mondja az ének is, hogy meredek. Nem könnyű magamat megtagadni. Ha testem kívánja a dohányt, italt, mulatságot vagy akár a szép ruhát, vagy ha ezeknél még rosszabb kívánságai vannak, nem könnyű lemondani róluk, még csak mérsékelni sem könnyű azokat. Nem is óhajtja Jézus, hogy minden testi kívánságomat tagadjam meg: ha leülök barátommal a fehér asztal mellé, ha elmegyek a moziba, ha egy tetszetős ruhát varratok magamnak, nem vétek vele. De tagadja meg magát, akinek kívánsága olyan, hogy elvon Jézustól, mert az ilyen kívánság bűn. Akár tánc, akár kártya, akár más szórakozás von el tőle vagy indít ellene, ez bűn s meg kell tagadnom. Ezzel magamat tagadom meg. Nehéz, de meg kell tennem. S ha a keskeny úton járok, meg is tudom tenni. „Aki énutánam akar jönni, tagadja meg magát” – ez az első meredek a keskeny úton.

De nem csak ennyit mond Jézus, folytatja is: „Aki énutánam akar jönni, vegye fel az ő keresztjét és úgy kövessen.” Könnyű volna, ha csak ő hordozott volna keresztet, de nekünk is kell azt hordoznunk. Van eset, amikor nem Krisztusért hordozza az ember a keresztet, Krisztuson kívül szakad rá a fájdalom. Ennek az a veszedelme, hogy az ember nagy bánatában nem követi Krisztust. De Krisztus szól: Így is kövess. Vedd fel a keresztet s jöjj utánam. Lehet olyan eset is, amikor valakinek Krisztusért kell keresztet hordoznia: ha csúfságot vagy bántalmat kell hitéért elviselnie. Nincs mit tenni. Ezt a keresztet is engedelmesen kell vinni. A kereszthordozás egy másik meredek a keskeny úton.

S jön a harmadik meredek: a szeretet gyakorlása. Nehéz ezen a meredeken felkapaszkodni annak, aki csak magát szereti. Hát még ha a szeretet áldozatban kell hogy megnyilvánuljon. Ha nem csak szóval kell mondjam szeretetemet Isten és felebarátom iránt, hanem azzal, hogy a Krisztus teste, az egyház előrehaladásáért munkát végzek, pénzt adok, vagy magamat egészen Istennek adom, hogy atyámfiának segítségére adok. Kicsi segítségre még hajlandó vagyok: egy marék lisztet igen, de egy ruhadarabot valamelyik fázó gyermeknek már nem. Ez az igazi nehéz szakasz a keskeny úton, de még ezt is meg lehet tenni. Jézus életét adta barátaiért. Nem is merem mondani, hogy ezt is megtegyed, ámbár a fronton nemegyszer megtörtént már. De legalább a pénzből, a ruhából, az élelmedből kell áldozatot hoznod érte. Ha valóban a Jézus követője vagy a keskeny úton, nem fogod mondani, hogy nem, hanem megteszed.

Nehéz mindezt megtenni, nehéz a keskeny úton járni, de érdemes járni rajta, mert a szoros kapun át az életre visz, vagy ahogy a már említett s az előbb énekelt hozsánánk mondja: de mégis mennybe jut, dicsfénybe visz.

Kevesen vannak, akik megtalálják ezt az utat – mondja az Ige. Nem a mi dolgunk, hogy firtassuk, ki találja meg és ki nem. Ha kevesen is találják meg, az a fontos, hogy mi megtaláljuk, hogy szeretteink megtalálják, hogy gyülekezetünk megtalálja, hogy református anyaszentegyházunk megtalálja, hogy magyar népünk megtalálja, hogy az életre jussunk, hogy éljünk. Mert ha az életre akarunk jutni, feltétlenül meg kell látnunk. Jézusunk akarja is, hogy megtaláljuk: tanításával, példájával a Szentírásban, az igehirdetésben, a gyermekek vallástanulásában mind ezt az utat mutatja. Nekünk is akarnunk kell. S ha Jézus is akarja, mi is, nem lehet, hogy ne teljesedjék, amit akarnak. Meg fogjuk találni. Ha még nem járunk rajta, rá fogunk lépni, és járni fogunk a keskeny úton. Nehéz, de gyönyörűsége az ez. „Mert az én igám gyönyörűsége és az én terhem könnyű” – mondja Jézus. Mondhatná úgy is, hogy „az én utam” kivezet a bűn mélységéből, kivezet földi aggodalmaink és félelmeink közül, felfelé vezet a mennyország tisztasága és biztossága felé. S amint rajta célunkhoz mind közelebb jutunk, egyre jobban fogjuk érezni már itt e földi életben az örök élet boldogságát, s még gyötrelmeink között is nyugodtan, sőt örvendezve fogjuk mondani: „A keskeny úton járok, de ő velem van ám, magashól vet világot az ő keresztje rám.” Ámen.

Jézus szenved érettünk*

Alapige: Márk 9,31

Bibliaalvasás: 1Péter 2,21-25

1. „*Tanítja vala tanítványait.*” Ezt tette Jézus állandóan. – A tanítás ismeretet ad át. Voltak és vannak, akik a tanítás munkáját végzik: tanítók. Ha igaz ismereteket adnak át, akkor hasznára vannak az emberiségnek. De mindig jelentkeztek olyanok, akik tanítóknak állították magukat, holott nem rendelkeztek kellő tudománnyal és nem kaptak megbízatást a szolgálatra. Ezért aztán tanításukkal nem gazdagították, hanem megrontották a lelkeket. Utólag persze mindig kiderült, hogy hamis tanítók voltak. Isten Igéje figyelmeztet mindenkor, minket is, vigyázzunk: „tiköztetek is lesznek hamis tanítók” (2Pt 2,1). – A jó tanítók között a legjobb, a legfőbb: *Jézus*. Mindent tud, mert egy az Atyával, ismeri Istennek minden titkos tanácsát és akarátát. A mennyből azért szállott alá, hogy Isten felhatalmazásából tudományát kijelentse, megtanítsa. Amit az ember sohasem ismerhet meg magától, azt Jézustól megtudhatja. Csak Jézustól. Hozzá hasonló tanító, az övéhez hasonló tudománnyal rendelkező nincsen. Ezért van az, hogy tudhatunk nagyon sokat a világról, az ismeretek bőségével rendelkezhetünk az anyagi világban belül, mégis tudatlanságban élünk – mondjuk ki: műveletlenek vagyunk, ha Jézustól nem tanulunk. Nélküle a legjobban kiépített közoktatás, tudományterjesztés is hiányos, mivel csak annyit képes tanítani, amennyit a gyarló emberi értelem felfedez, felfog a világban. A titkok titkához – ahogy ezt egy régi tudósunk, Geleji Katona István nevezte – a mindenható Úristen megismerésére nem képes eljutni, épp ezért nem tud róla tanítani, a legfontosabb, a lényeg hiányzik nála. Így a tanítása eredménytelen, nem nyújt segítséget a világ és benne az élet helyes megismerésére; az események jelentése, helye és összefüggése megfejthetetlen. Idősebb egyetemi tanár mondotta nemrég, hogy nagyon sajnálja a mai fiatalokat, mert nem hallanak, nem tanulnak arról, amit ő és az idősebbek jó része annak idején az iskolákban, különösen a kollégiumokban Jézus tanításából nyert egy egész életre nézve, a tájékozódást a zűrzavarban, a felfelé nézést és a felelősségtudatot. Véleménye szerint a bizonytalan gondolkodás, a közömbösség, a felelőtlenység, ahogy ez tapasztalható, az egyoldalú, csak az emberi értelemre támaszkodó tanításból származik.

Istent nem hibáztathatjuk ezért a tudatlanságért, lelki műveletlenségért. Ő *gondoskodott tanulásunkról*. Jézus tanítja vala tanítványait. Tanította személyesen és tanítja megbízottja, az egyház által. Már földi napjaiban kiküldte megbízottait tanítani, lelkükre kötötte: „Amit néktek a sötétben mondom, a világosságban mondjátok, és amit fülbe sűgva hallotok, a háztetőkről hirdessétek” (Mt 10,27). Azzal a paranccsal hagyta itt őket, amely a világ végéig kötelezi az egyházat: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket...” (Mt 28,19) *Mégis* nem mindenki részesül a tanításban, mégpedig azért, mert nem akar tanulni. Esetleg egy ideig hajlandó rá, de aztán megváltozik, abbahagyja a tanulást. Vannak iskolakerülők, saját elhatározásukból az iskolán kívül maradnak, és persze a legszükségesebb ismeretet sem sajátítják el. Megtehetik, mert Isten nem teszi kötelezővé, nem erőlteti senkire sem a tőle tanulást. Így aztán sohan könnyelműen elutasítják azt és tanulatlanok maradnak halálukig. *Kiket tanít Jézus?* Azokat, akik rá figyelnek, akik nemcsak hallottak róla, ismerik nevét s nem ritka alkalmakon, hanem rendszeresen hallgatják, vele vannak, tanulni akarnak tőle. Ezek a tanítványok. Közéjük tartozunk, ha nem akármit és nem néha, hanem állandó tanítást várunk, kérünk tőle. Tanítványok vagyunk-e?

2. A tanítványokat, most az egybegyűlteket így tanítja: „*Az embernek Fia az ember kezébe adatik.*” A mai Igében magáról, sorsáról beszél. Nem azért, amiért mi gyakran szoktunk, akik mindenkinél fontosabbnak akarunk feltűnni, hanem hogy megtudjuk, mi történik vele – *érettünk*. Ő „*az embernek Fia*”. Ennek az az értelme,

*Részlet Nagy Istvánnak a közeljövőben *Hirdesd az Igét* címen megjelenő prédikációskötetéből.

hogy Isten Fia embernek Fia lett, közöttünk van, hozzánk hasonló, nyelvünkön beszél, gondolatainkba kapcsolódik, vállalja, megosztja sorsunkat, gondjainkat, félelmünket, bukottságunkat, hogy *segítsen* rajtunk. Nem riad vissza csúfságunktól, hanem végtelen szeretettel hajlik hozzánk, nem olyan segítség, „aki nem tud megindulni gyarlóságainkon” (Zsid 4,15). Odáig megy, hogy egész életét nekünk, életünkért adja. Embernek Fia, ember. A János evangéliumában olvasunk a bethesda-i beteg történetéről. Harmincnegyzet éven át szenvedett, várta, kereste gyógyulását a tó vizénél, amelyhez nem férhetett tehetetlensége miatt. Jézus, mikor felkereste ezt a helyet, megkérdezte a betegét: „Akarsz-e meggyógyulni?” A válasz ez volt: „Uram, nincs emberem, hogy mikor a víz felzavarodik, bevigyen engem a tóba” (Jn 5,7). Olyan szívszórító hallani a bajban levőtől: „nincs emberem”. Ha dicsekszik is valaki a kapcsolataival, hogy mindenütt van embere, végül csak oda kerül, ahol látnia kell, nincs segítség számára. Egy másik nyomorult betegről olvassuk a Bibliában, hogy „bár minden vagyonát az orvosokra költötte, *senki* meg nem tudta gyógyítani” (Lk 8,43). Jézus azért jött, hogy legyen emberünk, mindenkinek legyen embere. Ahol ezt meghallották, siettek hozzá, vitték elébe a nyomorultakat, kiáltották: „Jézus, Dávidnak – embernek – Fia, könyörülj rajtam!” (Mk 10,47) A betegek, a bűn betegek Jézustól segítséget kaptak, meggyógyultak, szabadok lettek. Nála, az ő oltalmában boldogságot nyertek, mert biztonságot nyertek, mert biztonságban érezhették magukat. De nagy csapást jelentett, ha megszakadt a kapcsolatuk ezzel az igazi emberrel. Így jártak a tanítványok, mikor a viharos tengeren elfelejtkeztek róla. Márta Bethániában, a testvére elvesztésekor kimondotta az érkező Jézusnak: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem” (Jn 11,21). Vigyázzunk, ne távolodjunk el tőle, mindig kiáltjuk nevét, s akkor tapasztalhatjuk: itt van, velünk van minden helyzetben, van emberünk, segítségünk – az embernek Fia.

Azért, hogy ténylegesen, *véglegesen megsegítsen*, történik meg az érthetetlen ígért teljesülése, a botránkozását kiváltó esemény, úgy, ahogy ezt Jézus bejelenti: „*az embernek Fia az emberek kezébe adatik*”. Nem arról van szó, hogy Isten az emberek kezébe adja, ajándékozza őt, hanem engedi, hogy a megromlott emberek rátegyék kezüket és gonosz vakságukban nemcsak elutasítsák, ellene szóljanak, hanem kicsúfolják, meggyalázzák és megölik őt. Aminek előjeleit láthatták a tanítványok, az bekövetkezik, az emberek hatalmukba kerítik és megölik Jézust. Amit Jézus akkor bejelentett, azt már elkövetett bűntényként ismerjük, úgy, amint Péter a zsidók szemére hányt: „Megragadván, gonosz kezetekkel keresztfára feszítve megöltétek” (ApCsel 2,13). Nem csak az évszázad, évezred, hanem a világtörténelem legsúlyosabb bűnét követték el. Nem a zsidók, hanem a mindenkori emberek. Mert az ember mindig arra hajlik. Kezében minden áldás, a legszentebbnek tartott, maga az élet is elpusztul. A szabad kézben tartott virág elhervad. A megígért vesszőszál, Jézus halálra jut az embereknél. Sokat hangoztatott műveltségünk ellenére csak látszólagos a fejlődésünk – lelkileg változatlanul romlottak vagyunk, mint Jézus kortársai. Képzeltük, hogy rendelkezünk erővel, tudjuk intézni sorsunkat, de valójában halálosan betegek, minden gonoszra hajlandók és a jóra képtelenek vagyunk. Ezért nem kellett és nem kell Jézus, mindig kezet emelünk rá, és ha nem szóval, de magatartásunkkal kiáltjuk: „Feszítsd meg!” Nagypéntek van mindig, ez az emberi akarat nyilvánul meg Jézussal szemben nemcsak a megvadult felnőtteknél, de már a gyermekeknél is. *Honnét* ez az ádáz gyűlölet? Bűneink miatt. A bűn – a Biblia meghatározása szerint – „törvénytelenység” (1Jn 3,4), az igazi törvényen, Istenen kívüli állapot. Itt minden szörnyűség lehetséges. Ilyen a világ, ilyenek vagyunk mind. Ez pedig könyörtelen ítélet, kárhozatos halált érdemelne, nem pedig együttérzést, sőt segítséget.

Jézus tudta, mi vár rá a földön, milyen elbánásban részesül nálunk. Vállalt minket bűneinkkel együtt. Kitérhetett volna ez elől. Nem gyengeségből, mintha nem változtatható volna sorsán, hanem éppen az irántunk való szeretetéből. Embernek Fia. A halálát követelő zsidóság elé állított Jézusra mondotta Pilátus: „Ímhol az ember!” – római lévén, latinul mondotta: Ecce Homo! Munkácsy Mihály világhírű festőnk gyönyörű alkotása sok házban látható. Félelmetes a Pilátus kijelentése, mert tulajdonkép-

pen kimondja az igazat: ember. De olyan – ahogy folytatta: „Én nem találok bűnt őbenne” (Jn 19,5–6). Történt pedig azért, hogy helyettünk elviselje a bűn büntetését, a kárhozatos ítéletet. Mi mászt érdemelne az ember, az emberiség az igazságos Istentől, mint hogy eltörölje a földről? Jézus, a szent, az igaz, magára vette bűneink büntetését és meghalt, hogy kegyelmet találjunk Istennél és ne haljunk meg. Jézus halála megváltott az életre. Szokatlan esetről hallottam: egy asszony szülés előtt állott és megállapították, hogy rámege az élete, hogy gyermekét világra hozza. Válasszon, vállalja-e a szülést, vagy ölje meg benne a gyermeket s darabokban távolítsák el belőle. Az asszony aláírással vállalta a reménytelen szülést. Belehalt. A gyermek megmaradt. Lehet-e valakiben ilyen nagy szeretet, különösen ha nem láthatja meg annak eredményét, viszonzását? Jézus ezt tette meg az egész világért. Érettem, érettünk! Ennyire szeretett minket.

3. Áldozatának eredményét, érvényét nem mi állapítjuk meg, nem mi igazoljuk. Ezt Isten teszi meg azzal, hogy: „De ha megölték, *harmadnapra feltámad.*” Isten elfogadta Jézus váltságahalálát. Megtörtént. A rettenetes idő, mikor az ember kezébe adatott és elvétetett övétől a vőlegény, azokra nagy bánat szakadt, hitük összeomlott, mert a kereszt borzalma a bukást hirdette – ez az idő véget ért. Jött harmadnapja. Az embernek Fia nem maradt a halálban. Angyalok hirdették a csodálatos hírt a gyászolóknak: „Mit keresitek a holtak között az élő? Nincsen itt, hanem feltámadott” (Lk 24,5–6). Jézus él! Azóta állandóan ezt hallják a tanítványok, halljuk mi: Jézus feltámadott! Tehát Jézus = Jézus, Szabadító! Uralkodik a halál felett is, hatalmas arra, hogy új életre támasszon már a földön és örökre megtartsa. A feltámadott Jézus velünk van, a tanítványokat vezeti. Utunkon megpróbáltatás, gyász szakad reánk, de Jézussal végigmehetünk rajta, véget ér a szenvedés, és jön nálunk is a harmadnapja. Azzal zárul le földi életünk.

Jézus tanít! Most, a húsvét előtti időben megint ezt tanítja. Ne mondjuk, hogy ez a rész nem érdekel, és ne tekintsük csupán részletnek, mert ez volt Jézusnak az élete: szenvedés, kínhalál. Vannak érzékeny lelkek, nem szeretik, ha a halálról beszélünk, úgy mondják, hogy még nézni sem bírják a szenvedést, elfordulnak tőle. Pedig a legnagyobb szenvedés és a legsúlyosabb halál, a Jézus szenvedése és halála nélkül értelmetlen és érthetetlen a szolgálata. A tanítványok, most mi, nagyon figyeljünk Jézusra, egész életére, szenvedésére és halálára, mert itt fordul meg sorsunk. Itt, ennek nyomában nyílik szabadulás, gyógyulás, feltámadás a világ számára, a mi számunkra. Van élet, mert Jézus megszerezte. Az érettünk szenvedett, meghalt Jézus utat nyitott az életre, hogy legyünk Isten gyermekei és vele együtt az örök élet örökösei. – Jézus az embernek Fia. Megtanulhatjuk: van emberünk minden helyzetben, minden időben; megvilágosodik, hogy Jézusban mienk a tanítványok élete. Ámen.

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Szekeres István

Az Úrtól rendelt nap

Alapige: Zsoltárok 118,24–25

Meggyőződésem, hogy az ember nagy fejlődésen ment át akkor, amikor már meg tudta határozni a napokat, a heteket, a hónapokat és az esztendőket. Az az érzésem, hogy további gyarapodási fokozatot jelentett az, amikor az ember megállapította a hétköznapokat és az ünnepeket. Az ünnepek életünk kiemelkedő eseményei.

A 118. zsoltár 24. verse egy olyan napra utal, amely meghatározta az akkori emberek hétköznapjait és ünnepeit egyaránt.

Ezek előrebocsátása után tekintsünk most egészen a ti ünnepekre.

A ti életetekben is voltak és lesznek még olyan időszakok, amelyek elsüllyedtek s el fognak süllyedni a hétköznapok szürkességében. De voltak már olyan napjaitok is, melyeket ünnepnek éreztetek mind egyéni életetekben, mind családok életében. Meg vagyok győződve, hogy ez a mai nap rendkívüli nap és rendkívüli ünnep, és az is marad a ti személyes életetekben, a ti családok történetében. Szent meggyőződésem, hogy maga az Úristen is a ti ünnepeknek tekinti e mai napot. Mivel így tekinti az Úristen, hiszem, hogy ő maga szerezte ezt az ünnepet a ti számotokra és ti boldogan elfogadtátok azt.

Hasonlattal élve, olyan ez, mint amikor a kereskedő kicsomagolja a maga áruját, felteszi a polcra, a vevő rámutat, hogy ebből, s akkor a kereskedő kiszolgálja a kért árut. Ezt a csodát az 1Móz 2,18 így mondja el: „szerzek néki segítő társat, hozzá illőt”. Ahhoz, hogy a hozzá illő társak, akiket az Úristen szerzett, megtalálják egymást, adott egy csodálatos érzést mindegyikünk szívébe, s ezt a csodálatos érzést úgy hívják: szerelem. Hasonlattal élve, úgy képzelem el ezt, hogy mindegyiketek keresett egy egész életre szóló nagy kincset. Kezetekben tartottatok egy-egy mágnespatkót, s e mágnespatkóval közeledtetek egymás felé. A két patkó egyszerre emelte fel a keresett kincset. Ez a kincs a ti házasságotok és az ebből kifejlődő családi élet. A felolvasott szent Igének ez az első tanítása számotokra.

A második tanítása a felolvasott szent Igének olyan dologra utal, amely szokássá vált a házasságra lépőknek az életében. Talán így van azóta, hogy az ember felfedezte azt a kincset, amit úgy hívnak, hogy házasság. Így mondja a felolvasott szent Ige, mert ez a mai nap az öröm napja. Örvendtek ti, akik házasságra léptek. Örvendnek a ti drága szeretteitek, akik féltő szeretettel és gonddal neveltek mostanáig benneteket s most örvendeznek azon, hogy ti új „fészket” raktok. Örvendeznek a ti szív és hit szerinti hozzátartozóitok, bármilyen fokon tartozzanak is hozzátok. Örvendeznek a ti barátaitok, akik eddig is barátságukkal s barátságuk lelki ölelésével vettek körül titeket. Örvendzünk mi, akik itt vagyunk. Mindig öröm, amikor két ifjú megtalálja egymást. Ilyenkor kezet szorítunk s azt mondjuk: „legyetek boldogok”!

Milyen csodálatos, talán nem is hinné el az ember, hogy a felolvasott szent Igében az is le van írva, hogy ne csak örüljete, hanem vigadjatok is. Legyen jókedv, szóljon a zene, szóljon az ének, s ropjátok a táncot, de mértékkel, hogy dárílózó, vad pogánykodással meg ne sértsetek azt az Istent, aki rendelte számotokra ezt a napot.

A harmadik gondolata a felolvasott szent Igének így szól: „Ó, Uram, segíts most: ó, Uram, adj most jó előmenetelt!” Most segíts meg, hogy tudjunk tisztán örvendezni, hogy tudjunk szépen vigadozni. Amikor jön majd a nagy „holnap”, amelyik esztendőt, évtizedeket foglal magába, akkor, Urunk Istenünk, legyen a te segítséged egyenként és együttesen velünk. Legyen a te segítséged – reménykedve imádkozzuk – a mi

növekvő családdal. Ahhoz, hogy valóban sikeres legyen a családi életünk, ó, Urunk, te adj jó előmenetelt.

Igen, Urunk, mert ha te nem segítesz minket és nem adsz jó előmenetelt nekünk – folytatjuk imádságunkat –, akkor mi hiába munkálkodunk. Adja Isten, hogy ezek a szép gondolatok és érzések vezéreljenek titeket végig azon a „holnapon”, mely Isten gondviselő jóvoltából hosszú és áldott évtizedekig tartson. Ámen.

Temetési beszédek

Balogh Béla

Az igazak látják az Úr orcáját

Alapige: Zsoltárok 11,7

Az Úr igaz. Ó, hányan vagyunk itt, akik e bibliai kijelentés ellen hangosan tiltakozunk szívünkben. Veszteség ért bennünket, s méltán gondoljuk azt, hogy egyben igazságtalanság is történt velünk, mivel jogfosztottan és kiszolgáltatottan élünk a mindennapokban, s lám, a teremtő Isten élete zenitjén, ereje teljében elszóltotta közülünk azt, aki értünk küzdött, jogainkért emelt szót, aki a jogosság és az igazság diadalára tette fel életét. S amikor e veszteség miatt felzaklatódik szívünk, akkor Isten örök Igéjéből ezt kell hallanunk: az Úr igaz.

Nem mi vagyunk az elsők, akik ennek hallatára tiltakozni szeretnénk. Jeremiás próféta, az Isten embere, két és fél ezredévvvel ezelőtt így szállt vitába Istennel: Hadd beszélhessek veled peres kérdésekről! Miért szerencsés az istentelenek útja? Miért vannak békességben a hűtlenkedők? Beplántáld őket, meg is gyökereznek; felnevekednek, gyümölcsöt is teremnek!

Bizony ez a mindennapokban így igaz, még akkor is, ha a fák köztudomásúlag nem nőnek az égig. De mégis bántó az, ha az ember a gaznak háborítatlan felnövekedését, az igaznak pedig szívtelen elnyomását látja. Ezért lázong és emiatt perel az ókori próféta, és ezért lázad bennünk is a velünk született önző igazságérzet.

Csak hogy a próféta nem volna Isten embere, ha nem Isten szemével szemlélné a világot. Aki pedig a Mindenható szemével nézi a történéseket, a fonákságokat, a visszáságokat, vagyis az igazságtalanságot, az észrevesz egy lényeges dolgot: azt, hogy mindezért nem Isten a hibás. S felismerését alázattal meg is vallja: Igaz vagy, Uram, ha pererek is veled!

Szabad hát perelni, szabad megsebesedett szívünket mutatni, szabad a kifosztottságot, a veszteséget emlegetni, de csak úgy, hogy közben a zoltárossal és a Biblia többi szentjével együtt ezt valljuk: Igaz vagy, Uram, igaz vagy, még ha perlek is veled!

Dániel, az Úrnak egy másik prófétája juthat eszünkbe, aki ekképpen imádkozott: Tied, Uram, az igazság, mienk pedig az orcánk pirulása.

Az Úr szereti az igazságot. Az ember ezzel szemben szívesebben választja az igaz helyett a hamisat, az egyenes helyett a ferdét, az egyértelmű helyett a kétértelműt, és még tovább lehetne sorolni ezeket az ellentétpárokat. Úgy, ahogyan János apostol összefoglalóan mondja: a világoosság eljött a világra, de az emberek inkább szerették a sötétséget.

Isten azonban fölötte trónol a mi világunknak. Az ő gondolatai másak, mint az ember gondolatai. Az Úr igazságszerető Isten. S akkor, amikor ezt állítja róla az Írás, egyben azt is sugallja, hogy ő igazságszeretében változhatatlan. Nálunk embereknél mind az igazság, mind az igazságszeretet viszonylagos. Mi mindig csak a magunk igazát szeretjük. Isten azonban az igazságot szereti!

Az idők teljességében eljött erre a földre Jézus, aki egy személyben igaz ember és igaz Isten. Róla így tesz bizonyosságot Isten: ez az én szerelmes Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok.

Ímé, az a mi nagy lehetőségünk, hogy Jézus Krisztus tökéletes igazságát felismerjük, elfogadjuk és szeressük, mivel nem szerethetjük úgy az igazságot, ha ugyanakkor nem szeretjük az Isten Fiát, Jézust. De nem szerethetjük őt sem igazán, ha nem szeretjük azt az igazságot, amit Isten kedvel és szeret. Ha ezen a világon minden ember szeretné az Istentől elküldött igazságot, akkor nem lenne földünkön igazságtalanság! Akkor az igazság szeretete kizárná a hamisság szeretetét, a hazug ábrándok követését, akkor nem kellene félnünk a gonosz szándékú emberek hangos csörtetése miatt. Akkor nem kellene lépten-nyomon csalódnunk, s akkor a most folyó könnyeink sem lennének annyira keserűek.

Az igazak látják az ő orcáját. A Zsoltárok 37,28 így ír: Az Úr szereti az ítéletet, és el nem hagyja az ő kegyeseit. Az Úr nem hagyja el az övéit soha. Örökké velünk marad. Ugyanis az, hogy az igazak mindenkor látják az ő orcáját, azt jelenti, hogy az Úr soha el nem távozik az igazaktól, soha el nem hagyja őket.

Hadd emlékezzünk most az egyetlen igaz emberre, Jézusra, aki megélte az elhagyatottságot, aki haláltusájában így kiáltott fel: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?

Akitől Isten elfordítja orcáját, az magára marad a bűnben és a halálban. A Zsoltárok 28,1-ben ez áll: Hozzád kiáltok, Uram, én szírtem, ne fordulj el szórtlanul tőlem, hogy ne legyek, ha néma maradnál, a sírba szállókhoz hasonló. Az, hogy Isten nem hagy el bennünket, annak köszönhető, hogy helyettünk Jézus ízlelte meg és szenvedte el az elhagyatottságot és a halált. Isten őt vetette el, őt hagyta el, hogy bennünket, igaztalan embereket ne kelljen elvetnie és elhagynia.

Igaz, hogy most sötét homályon át látjuk az Úr orcáját. Most még sok minden nem világos előttünk abból, ami itt e földi pályán bennünket ér. De eljön az idő, amikor lehull szemünkről a fátyol, amikor őt színről színre megláthatjuk.

Így köszönjük most el a mi előrement testvérünktől, akit majd Isten trónja előtt újra fogunk látni, midőn együtt szemléljük majd az Úr orcáját. Ámen.

Bányai László

Halálfélelmünk legyőzése

Alapige: Zsidókhöz 2,15

Természetes dolog – kedves testvéreim –, hogy az ember fél a haláltól. Ádám és Éva örökre a Paradicsomkertben maradhatott volna, ha nem követi el a bűnt. A haláltól való félelem sok keresztyén ember számára szükségképpen szomorúságot okoz. A halálra való emlékezés megzavar, elcsüggeszt minket. Az Ige nem ítéli el ezt a szomorúságot, mivel azt olvassuk, hogy Jézus is sírt a Lázár sírjánál. De a bánat és a halálfélelem nem szabad hogy rabságot jelentsen a mi életünkben.

Elköltözött férfi testvérünk is azok közé a gyülekezeti tagok közé tartozott, akik sokat gondoltak a halálra. A bibliaórai megbeszéléseken gyakran hallhattuk, midőn arról tett bizonyosságot, hogy a haláltól való félelem hányszor elszomorította életét, elcsüggesztette munkakedvét. Isten kegyelme nagy szorgalommal áldotta meg: kora reggeltől késő estig hűségesen dolgozott. Így elnyerte munkatársaitól a megbecsülést és a tiszteletet. Ehhez járult bölcs gondolkodása: amit keresett, azt meg is tudta becsülni. Boldogan vitte haza havi keresetét családjának. Felesége, gyermekei mindennap szerető szívvel várták haza a munkából. Isten Szentlelke örködött ereje és egészsége felett. A mindennapi kenyér megszerzésében, a munkahelyén olyan nagy megbecsülést vívott ki magának, ami szinte páratlan a maga nemében. Ez most a temetésen bontakozik ki előttünk. Református temetőnk kápolnájában koporsója körül faji és felekezeti különbség nélkül mind itt vannak azok, akikkel együtt dolgozott. Az igazi szeretetnek és megbecsülésnek az az egyik legszebb megnyilatkozása, amikor a temetésre őszinte részvétellel igen szép számban eljönnek az emberek. Vigasztalást kérő lélekkel állunk az ő koporsója előtt, és hálát adunk Istennek, hogy őt élete során e gazdag eredményben részesítette.

Vannak, akik a haláltól való félelmet úgy akarják legyőzni, hogy nem gondolnak rá. Úgy élik életüket, mintha sohasem halnának meg. Sokan vannak, akiket a haláltól való félelem beteggé tesz, mert nem néznek a jelenvaló élet mögé. Pál apostol azt tanfította, hogy a világ szerint való bánat halált szerez. Az Istenben bízó, Jézus Krisztus tanításában nem kételkedő ember bátran néz szembe a halállal, mert meg van győződve arról, hogy Isten a halálnak is az Ura. Sőt, Isten szent Fiában, a mi Urunk Jézus Krisztusban úgy győzte le nagypénteken a kereszten a halált, hogy harmadnap, húsvétban feltámadott. Jézus győzelme a halál felett a mi biztos győzelmünk záloga.

Testvérünk rövid, néhány napos kórházi szenvedés után halt meg. Legyengült szíve nem dobban többé, lehanyatlott karja nem lendül munkára. Beteljesedést nyer Isten akarata: ami porból vétetett, annak porrá kell lennie. Lelkének vissza kell térnie teremtő Urához.

A halálfélelem legyőzésének nincs más útja, mint a Krisztushoz való menekülés, aki legyőzte a halált. Ő szabadítja meg azokat, akik a halálfélelem miatt rabok lettek. Úgy szabadít meg Jézus a halálfélelemtől, hogy győzelmet ad a bűn felett, mely a halál fullánkja. Akinek bűnei megbocsáttak, az átmegy már e világon a halálból az életbe, és amikor az utolsó órája közeleg, elköltözik e világból az Atyához. A meg nem bocsátott bűn a halált a félelmek királyává teszi. De akinek bűnei megbocsáttak, az égi Urához költözhet békességgel, aki ezt mondta: Aki hisz énbenem, örök élete van annak. Jézus azáltal szabadít meg a halálfélelemtől, hogy megmutatja a halál igazi arcát. A bibliabeli Mártának ezt mondta: Aki él és hisz énbenem, soha meg nem hal. A halálbüntetést Jézus szenvedte el helyettünk. Ezért a halál a keresztyén ember számára átmenetel ebből a világból az örökkévalóságba. A halál így megszabadulás, elbocsáttatás lesz, miként az agg Simeon mondotta: Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat békével. Nem félnek a haláltól azok, akik hiszik, hogy az nem megsemmisülés, hanem ahhoz az Úrhoz költözés, aki ezt mondta: Én élek, és ti is élni fogtok!

E koporsóban pihenő férj és édesapa családja fenntartója és egyházközségünk derék presbitere volt. Isten lelki adományokkal is megáldotta. Feleségét és két fiát hűen, holta napjáig odaadóan szerette. Fáradságot nem kímélve biztosította a családi tűzhely melegét. Anyaszentegyházunkban az igaz hit lángjának csiholója és a szegények pártfogója volt. Arra tanította a fiatalokat, hogy fogadják el Isten örökkévaló szeretetét, hogy legyenek a hit drága gyümölcsének érlelői, a becsület és a tisztesség megtartói és védelmezői. Istené legyen a hála, hogy a felülről kapott bölcsességet és szelídséget nem ásta el; a mennyei világosságot nem rejtette véka alá, hisz ezeket a kincseket úgy használta fel élete során, hogy azok szerettei és ismerősei javára lehettek. Az Úr Jézus Krisztus hatalma és szeretete derék férfiúvá tette. Ezeket az értékeket vegyük át most tőle szent ragaszkodással, és hálaadással kamatoztassuk tovább.

A sírnál gyötör a test megsemmisülésének gondolata, de Urunk ígérete szerint az, ami elvettett romlandóságban, feltámasztatik romolhatatlanságban. A halált az is félelmetessé teszi, hogy eléje egyedül megyünk. Szeretteink közül senki nem kísérhet el a nagy útra. Milyen nagy kegyelem, hogy ebben az órában az Úr Jézus Krisztus velünk van. Ő segít minket a végső győzelemhez. A halál után a Krisztussal való közösségünk még teljesebb lesz. Pál apostol e gondolat összefüggésében így fogalmaz: „kívánván elköltözni és a Krisztussal lenni, mert ez sokkal inkább jobb” (Fil 1,23b).

És most mi újra gondoljunk hazaköltözött testvérünkre, aki maga is készült a halálra, a Jézus Krisztussal való örök találkozásra. Ezért amikor érezte halála órájának közeledtét, betegágyához hívatta gyülekezete lelkipásztorát, és arra kérte, hogy részletesen Jézus Krisztus látható halálának látható jegyeiben, megtöretett teste és kiontatott vére áldásában, az úrvacsorában. Miután a szent jegyeket magához vette, megnyugodott, és ezt mondta: Most már nem félek a haláltól! Tudom, hogy az én Megváltóm él! Érzem, hogy az én Uram, Jézus Krisztusom hív és vár. Földi élete még egy órát tartott. Isten hazahívta és örökre megnyugtatta szolgáját.

Ezért ne sírjunk, hanem mondjunk köszönetet Istennek, aki őt nekünk adta, aki őt – reménységünk szerint – befogadta az ő országába. Ámen.

A hitet megtartottam

Alapige: 2Timóteus 4,7

Jézus a keresztfán így szól: „Atyám, a te kezeidbe teszem le az én lelkemet” (Lk 23,46). Ezzel a kijelentéssel Jézus tulajdonképpen egy egészen új szakaszt nyit meg a világ és az emberiség történetében. A megváltó munkája végéhez jutott, és a bevégzett megváltás új helyzetet teremt. Új embereket ad a világnak. Olyan embereket, akik ki lépnek a küzdőtérré s tettekkel tesznek bizonyosságot arról, hogy egy nemes küzdelem megharcolására nyertek hitükben elhívást.

A hangsúly a hiten mint csodálatos ajándékon van. Ezzel függ össze a hivatás, a szolgálat betöltése s a végső célra való kitekintés. Ebből új helyzet, új élet és új életforma kialakulása következik. Isten gyermekei lépnek a színtérre, hogy a hit által értelmet kapott életükkel bizonyosságot tegyenek Isten hatalmas tetteiről, hogy ne üres tantételekkel, a hit tételeinek szüntelen való ismételtetésével, hanem az Isten törvénye szerinti jó cselekedetek gyakorlásával hirdessék a Krisztusban nyert új élet valóságát. Ez a keresztyén élet, melyet Isten Szentlelke hordoz ebben a világban, s ami a hirdett evangélium életalakító hatása által valósul meg.

Ennek a keresztyén életnek a gyakorlásában a nekünk ajándékozott talentumok mértéke szerint küzdjük e világban a hit előretökintő, nemes és szép harcát. Ebben a nemes és szép küzdelemben a kegyelmes Isten rendkívüli módon megajándékozta e mindnyájunk által nagyra becsült és szeretett testvérünket, gyülekezetünk, egyházunk hű tagját, a keresztyén testvériség igazi képviselőjét, a ti számotokra oly drága hozzátartozót, a férjet, az édesapát, a jó rokont. Ő valóban elsősorban Isten gyermeke volt, aki a rábízottakban minden körülmények között hűséges sáfár volt és maradt. Mint Isten gyermeke állt melletted és álltatok együtt a küzdőtéren, bánatos özvegye. Együtt vettétek a mindennapok küzdelmeiben való helytálláshoz onnan felülről szakadatlan az új erőt. Vettétek attól a mennyei Atyától, akiben sohasem csalatkoztatok. Mint Isten gyermeke nevelt benneteket is, leányai, elsősorban Isten gyermekeivé. Így tudott aztán mindennap hálát adni azért, hogy Isten veletek ajándékozta meg őt. Rajtatok keresztül így vette ajándékképpen az unokákat és a dédunokákat.

A hosszú, szép élet során sokféle megbízásban volt része. Elsősorban az egyház keretében. Negyedszázadnyi időn keresztül főgondnoka a hajdani széki egyházmegyének, ahol a kicsiny gyülekezetek, az egyház szolgálóinak a gondja s egyáltalán a bethleni, a várkudui és a többi gyülekezetek sorsa és jövője imádságos szívügye volt, s az is maradt szíve utolsó dobanásáig. Majd jött az az idő, amikor a közelet terén súlyos felelősség terhe nehezedett vállára. Ő a kettőt itt sem választja el egymástól. Isten gyermeke marad, aki tiszta lelkiismerettel áll a helyén, s ugyanilyen tiszta lelkiismerettel áll félre, amikor eljön ennek az ideje. Nem fut el a felelősség elől, hanem itt marad népével, s egy körülötte teljesen megváltozott világrendben megkeresi és megtalálja a maga helyét. Mindezt azért tudja, mert az ő helye félreérthetetlenül az a küzdőtér, ahova a hívást minden vasárnapi istentiszteleten való részvételében és sok más alkalommal a gyülekezet közösségében az evangéliumból hallotta meg. Még csak néhány héttel ezelőtt is ott ült a templomban, s a gyülekezet szükségére való adakozásban élen járva, maga hozta be rendkívüli szép adományát. Aztán két héttel ezelőtt már ágyban fekve vette magához az Úr Jézus megtörtetett testének és kiontatott vérének szent jegyeit. Így teljesedett ki benne az Isten színe előtti megalázkodásban a megváltó Úr Jézus érette is elvégzett munkájának igazi szépsége. A nemes küzdelem elérte a végcél. Nem az elmúlás borongós hangulatával jutott el eddig, hanem a hívő ember bátor vallástételével mondhatta el: a hitet megtartottam.

A hit pedig megtartotta őt itthon, közöttünk és velünk. A küzdőtéren való futása elérte célját. Úgy végezte el, hogy hű maradt a rábízottakban. Nem befejezte, hanem elvégezte. Hazaérkezett, s mi egy hazaérkezettnek földi portetemét körülvéve bizonyosan tudjuk, hogy az elvégzett futás után következik a mennyei bizonyoságtétel. Jézus

maga szólal meg. Az a Jézus, aki nagypénteken az Atya kezébe tette le lelkét s ezzel megnyitotta az új világ, az új ég és új föld eljövételének lehetőségét. Az a Jézus, akinek megváltottai közé tartozott életében, és hisszük, hogy oda tartozik halálában is ez a miközülünk eltávozott kedves testvérünk. Megszólal Jézus és vallást tesz róla, aki nem szégyellte őt itt e földön megvallani. Kitérül a menny országának kapuja. Ambár előlünk még el van takarva, de hitünkben bizonyosan tudjuk, hogy Krisztus kebelében elrejtve várja az üdvözültek között a feltámadás és az örök élet napját.

Így nézzetek ebben az irányba hozzátartozói, általa nagyon szeretett kedvesei, özvegye, gyermekei, unokái, dédunokái. Így nézünk mi is veletek együtt ebbe az irányba. A küzdőtér végén várjuk a mi Urunk Jézus Krisztus megjelenését, várjuk a beteljesedést, és hisszük, hogy együtt leszünk a megváltottak és üdvözültek áldott mennyi seregében. Ámen.

(Elhangzott dr. gr. Bethlen Béla temetésén, 1979. nov. 10-én.)

Nőszövetségi irodalmi est

Czine Mihály

Budapest, Magyarország

Petőfi öröksége

Kiskőrös és Kiskunfélegyháza máig vitatkozik a bölcsőjén. A nép hite szerint azonban nem város, még csak nem is falu volt a születési helye, hanem útszéli csárda, a jejes határban. Pusztaiak, juhászok, csikósok, gulyások köszöntötték először, mint a betlehemi kisedet, ostort és kisbárányt adtak neki ajándékba. S mikor csodálatos életének vége szakadt, úgy temették le, ahogy a régi nagy fejedelmeket: az ütközet után visszamentek érte a huszárok, kihozták a csataterrről, koporsóba tették, a koporsó deszkájába vasszegekkel verték ki a nevét, s folyóvízbe temették el. Ahogy valamikor Attila királyt...

Ez a legenda nem lehet nagyon régi, csak akkor szülehetett meg, mikor Petőfi Sándort már semmiképpen nem lehetett élő embernek hinni. Mert míg az emberi életkor határa ki nem zárta: mindig visszavárták. Addig nem hitték, nem hihették, hogy meghalt. Hitték: ha a szabadságért vívott csata el is veszett, az eszme él, s nem halhatott meg az sem, aki az eszmét fogalmazta. A lázalmokat, a titkos reménykedéseket ez a hit táplálta; ezért vélték annyi bujdosó katonában s politikai üldözöttben felismerni, látták a Balaton partján, s Kolozsvár piacán is, fényes nappal.

Mikor már élőként el nem képzelhették, a sírjára vélték sok helyt rátalálni. Az első világháború magyar katonái Szerbiában, hadifoglyai Szibériában ismertek rá a fejfájásra, s Székelykeresztúron – utolsó estéjét ott töltötte; a körtefa, amely alatt vacsorázott, ma is áll, kiszáradtan, körbekerítve – máig őrzik a „sírját”. A sírgondozó öreg tanító tudja, hogyné tudná, hogy mások csontjai borulnak össze a hantok alatt, de ez az ismeret miért is zavarná? Petőfi Sándornak minden faluban lehetne sírja – mondja bölcsen –, talán nem is a földben, de fent a magos égben pihen, s ez rajta a szemfödél: „magasan száll és hosszan énekel, haldokló hatyúúm, szép emlékezet”.

Legendák csak igaz mag körül szövődhetnek, s Petőfinek minden legendánál szebb volt az élete. A világirodalom egyik legnagyobb költője, s – ami oly ritka a művészek történetében – költészetével teljesen egybehangzott az élete. Az irodalomtörténet alig győzi leltározni költői hozományát – a népiség fölfedezőjeként új korszakot nyitott, megteremtette az új magyar költői nyelvet, a népiség és romantika szintézisét hozta a világirodalomban is egyedül álló jelenségként, új embertípust teremtett, a valóságban gyökerező, egekbe nőtt embert –, s költészetét szinte megtévezve az életből is csodálatos műalkotást formált: egyetlen ponton sem került soha ellentétbe a meggyőződésével. Hite szerint élt mindvégig. S verseit még a halálával is tovább írta: a szabadság költője a szabadságért vívott harcban, csatamezőn pusztult el. Halálával vált jelképpé, szimbólummá. A szabadság – a magyar és világszabadság – költőjévé. Tünetnyesen szép volt az élete. A magyar irodalomnak, ahogy Illyés Gyula mondja, „az rendkívüli ajándéka Petőfiben, hogy talán a világirodalom nagyjai között ő az egyetlen, aki nemcsak óriási költő, de óriási példakép, óriási jellemkép is”. Lehetnek, vannak nagy költők, óriási tehetségek, kik igazolják a szenvedésüket, de „arra, hogy miként kövessen valaki egy szép, tiszta, egyenes utat az életben, arra példát a mi Petőfink adott, ez az ő egyedülisége, szinte az egész világirodalomban”.

Petőfi mindvégig a szabadságra esküdött; ez éltette költészetét, ez sugallta tetteit. A legnagyobb kérdést tette fel népének: „Rabok legyünk vagy szabadok?” A társadalmi és nemzeti szabadságharc elé trombitált, olyan korban, mikor a nép nemzeté ébresztése volt a halaszthatatlan feladat. Jókor érkezett. Szerencsés időt kapott: együtt nőhetett a szabadság ügyével. Petőfi költői útját nagy elődök, Csokonai, Vörösmarty készítették elő, kortársként Arany Jánost, Jókait és Vajda Jánost tudhatta maga mellett, a politikában Kossuth és Széchenyi fogalmazta az új eszméket, a nép a szabad-

ságeszmére visszhangzott, s Európa más népei is tavaszra vártak. Ebben a szabadulásra készülő-várákózó világban Petőfi Sándor lett a tüzgyújtó, a lángralobbantó: maga volt a fellángoló eszme. A szabadság földreszállt géniusza.

Vele, a segesvári csatátéren, vélik sokan, az eszme hunyt ki, s a 19. század második fele esett ki az irodalomból. Ha tovább él, 1849 után, írja Németh László szép tanulmányában, „arra lett volna képes nagyban, amire Vajda kisebben, kitartson és alkalmazkodjon egyszerre: a megőrzött márciusi tüzet modernebb műfaji kohókba vezesse. A *Toldi*, *Buda halála* mellett egy miczkieviczi vagy puskinsi versesregény, esetleg gogoli szatíra... és körülötte egy bátrabb, jobbkedvű, kigyúlt Arany János, szerémesebb Jókai, a Zilahi Károlyok életben tartott nemzedékei...”

Ha életben marad... De vajon maradhatott-e életben? El lehet képzelni fogolyként vagy áruhában menekülőként? Mi várt volna rá? Szibéria, Kufstein vagy az akasztófa? Az is szörnyű lett volna, ha futni hagyják, s kiskocsmák borával csillapította volna a fájdalmát; abba beleőrült volna. Így volt befejezett az élete, a csatateri halállal. „Mi többiek – ismerte fel már Jókai a szomorú igazságot – tudhattunk még kettévágva, felnégyelve, darabokra tépve is élni, de Petőfi számára nem volt való az az élet, az a küzdés, hol láncra vert kéz börtön falára karcolja keserű mondatait. Neki úgy kellett halni.”

Petőfi halálával csakugyan évtizedek estek ki a 19. század második felének a magyar irodalmából. Műfajok, művek, lehetőségek. De az eszme, a szabadság eszméje, éppen Petőfi csatateri halálával kapott töretlen sugárzást. Mert Petőfi nem tette le a fegyvert egy percre sem. Testét összetiporhették a segesvári mezőn, háborgó lelke, költészete tovább vívta forradalmait. S vívja ma is. A magyar szellemi hagyomány legértékesebb szellemi öröksége lett, példája Adyban és József Attilában testesült meg újra.

Petőfiről rengetegen írtak, sokféleképpen értelmezték. Volt harci jelszó és lobogó, volt márciusi óda és akadémiai székfoglaló is. Jöttek utána talán még nagyobb költők is, de változatlanul benne láthatjuk – Németh László szavait hadd idezzük – „a magyar irodalom legnagyobb fényét”. Ami érték és emberség van a modern magyar szellemiségben – népszerűtetet, forradalmiság, népek testvérisége – szinte mind Petőfiben lobbant fel először együttesen; máig sugárzóan. Az ügy, amelyet képviselt, a magatartás, amelyet megtestesített, nagy merészségre ihletett, s a nagy kortársaktól, Aranytól, Jókaitól, Vajdától kezdve Ady, József Attila és Illyés nemzedékéig Petőfinek szerepe volt irodalmunk és szellemiségünk minden nagy megújulásában. Ezt a népet Petőfi tanította a költészetre, a nyelvre – ma is Petőfi és Arany János szavaival „szólítgatjuk” leginkább a dolgokat –, az emberi tartásra; a meg nem alkuvasra. Öröksége munkál szavainkban, gondolkodásunkban; nemzeti-internacionális érzésünkben, a szabadságban és a testvéri szolidaritásban való hitünkben.

Még azokéban is, akik Petőfiről kicsinylőn szólnak; többnyire azért, mert nem ismerik eléggé halhatatlan örökségét. Mert bizony fiataljaink Petőfi-ismerete elég halvány. Apáinknak még egyet jelentett a költészet Petőfivel, „akácvirágzás és vizek folyása, harc, politika és poézis az ő nevével volt egy és végleges” – ahogy Farkas Árpád írja, gyermekeinknek olykor mintha már csak a kötelező olvasmányok egyikét jelentené. A régi falvakban a Petőfi-verseket még a fonókban is énekelték és mondogatták – a *Talpalatnyi föld* Papp Sándora Petőfi összes verseit betéve tudja – ma már örülünk, ha a nagydiák néhány Petőfi-sorra még tűrhetően emlékezik.

Petőfi fakult volna vagy az irodalomtanításunk tévesztett hangsúlyokat? Petőfi nem fakulhatott, a népszerűtet, az egyenesség, a tisztaság nem lehet sohasem időszerűtlen. S bármily kevés óránk jut is a tanterv szerint Petőfire – a tudnivalók az irodalomban is nagyon megszorodtak –, megismertetése, megszerettetése pedagógusaink egyik legmegtisztelőbb feladata. Embersége, költészete a legnagyobb példa. Kevés az óraszám? Egész irodalmunkat az ő világításában láttathatjuk: utódait, Adyt, József Attilát is. Segítségünkre lehetnek még a szülőföldismeret, a helyi hagyományok: Petőfi szinte mindenütt megfordult az egykori hazában: *A Tiszát* a szatmáriak, a *Kiskunság*ot a Duna-Tisza-köziek, *A négyökrös szekért* a dunántúliak külön is a

magukénak tudhatják; Erdélyről, a székely-magyarokról kitűnő versek egész sorát írta. A helyi Petőfi-hagyomány gyűjtése tanítónak, tanulónak kedves órákat, az irodalomtörténetnek pedig értékes adalékokat ígér. Az emberformálásnak, az embernevelésnek aligha lehet jobb eszköze Petőfinél; gyermekeinknek is azt jelenti, amit a kis Nyilas Misinek: az egész magyar világot. Az alapot, amelyre a további irodalmi ismeretek biztosan épülhetnek. Petőfi jó ismerete segítheti Ady és József Attila igaz megértését is.

A tiszteleteseknek, a tanítóknak és tanároknak különösen nagy szerepe lehet Petőfi Sándor örökségének a továbbadásában. Merj Petőfit az egyetemenél is „magasabb fokon” kell tanítani, ahogy az erdélyi Sütő András mondja: az általános iskolában, az iskolán kívüli közművelődésben, mindenütt, ahol a nép kultúrájának sorsa van letéve. Hagyományát ápolni – kevés. Örökségével élni kell, mint a kenyérrel.

(A versek kiválasztása a helyi hagyományoknak, lehetőségeknek és a szavalók képességének megfelelően történjék. Petőfi közismert, megzenésített verseinek előadására is gondolhatunk.)